

Din lucrările Comisiei de la Snagov
– *martie-iunie 1995* –

Coperta: Nicolae LOGIN

ISSN 1222-5401

**COMISIA DE FUNDAMENTARE
A STRATEGIEI NAȚIONALE
DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ**

**Din lucrările
Comisiei de la Snagov**

– martie-iunie 1995 –

Documentar întocmit de
Valeriu IOAN-FRANC

**CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
București - 2000**

Sumar

Notă asupra ediției	VII
Aria tematică a lucrărilor Comisiei	I
- <i>Academician Tudorel POSTOLACHE -</i> De la identificarea problemelor, la identificarea soluțiilor, <i>Adevărul economic, nr. 24/170, 10-16 iunie 1995</i>	
1. <i>Ciclul lung în economia mondială și paradoxul lui</i> <i>în economia românească</i>	3
2. <i>Programul "multilingvism"</i>	8
3. <i>Să stopăm hemoragia de avuție națională</i>	9
4. <i>Despre aria tematică a lucrărilor Comisiei</i>	10
Aprecieri, opinii, ecouri din presa economică	
- <i>Cristian Tudor POPESCU - Sfârșitul reformei buimace?</i> <i>Adevărul, nr. 1509, 10 martie 1995</i>	19
- <i>Discuții despre strategie înainte de toate, interviul acad. Tudorel</i> <i>POSTOLACHE, președintele Comisiei de la Snagov</i> <i>cu Joseph Lorent, președintele Uniunii Ziaristilor din Luxemburg</i> <i>(Luxemburger Wort, 10 martie 1995)</i>	21
- <i>Viorel SĂLĂGEAN - Fără prejudecăți, suspiciuni și orgolii pentru</i> <i>construirea programului strategic național</i> <i>Adevărul economic, nr. 12, 18-24 martie 1995</i>	23
- <i>Cultură și societate. Locul culturii în strategia dezvoltării</i> <i>României și a integrării țării în Uniunea Europeană (extras din</i> <i>stenograma emisiunii TV Studioul economic din 1 iunie 1995)</i> <i>Participanți: acad. Tudorel Postolache,</i> <i>acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga, Dan Hăulică, membru</i> <i>corespondent al Academiei Române, Mircea Coșea,</i> <i>Înalt Prea Sfinția Sa Daniel, Mitropolitul Moldovei</i> <i>și al Bucovinei, Liviu Maior, Mugur Isărescu</i>	25
- <i>Gheorghe CERCELESCU - Integrarea europeană</i> <i>între dorințe și posibilități</i>	

<i>Adevărul</i> , 4 iulie 1995	39
- România și Uniunea Europeană - un interviu al acad. Tudorel POSTOLACHE, președintele Comisiei de la Snagov cu dl. Roger Schmal, directorul prestigioasei publicații comunitare <i>Europerspectives</i> , Bruxelles.....	41
- Silviu BRUCAN - Strategia Postolache - O examinare critică <i>Adevărul</i> , nr. 1631, 2 august 1995.....	45
- Nicolae NISTORESCU - Despre spiritul de la Snagov <i>Adevărul economic</i> , Nr. 37, 13-19 septembrie 1996.....	49
- Aurel IANCU - Un proiect deschis pentru integrarea europeană <i>Economistul</i> , Anul X, nr. 279 (1305), 8 februarie 1999.....	57

Documente

- Declarația de la Snagov.....	63
- Cadrul general al Strategiei naționale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană.....	64
- Conținutul tematic al studiilor pregătitoare	67

Notă asupra ediției

Lucrarea de față are **un pronunțat caracter documentar**, autorul ei impunându-și să se plaseze cât mai departe de orice comentariu asupra documentelor incluse.

Pornind de la obiectivul principal al acestei lucrări - acela de a oferi membrilor Comisiei de fundamentare a Strategiei naționale de dezvoltare economică câteva din considerațiile unor analiști care și-au publicat opiniile asupra Strategiei naționale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană - am optat pentru includerea în volumul de față atât a acelor materiale din mass-media care au avut, după părerea noastră, importanță asupra mersului elaborării strategice de la Snagov din martie-iunie 1995, cât și comentariile rezultatelor.

De asemenea, dincolo de Declarația politică de la Snagov am optat - și să fie iertată înclinația personală a autorului pentru materiale cu o strictă încărcătură documentară - să completăm sumarul cu cadrul tematic general al Strategiei și conținutul tematic al studiilor de fundamentare (**toate studiile**, fără nici o excepție).

În inserarea aprecierilor, opiniilor, punctelor de vedere, extraselor și ecurilor din presă a fost respectată cu strictete selecția cronologică, pentru a sublinia atât mersul lucrărilor Comisiei, cât și reflectarea lor pe parcursul celor 105 zile câte a însumat exercițiul consensual de la Snagov din martie-iunie 1995. Reflectarea cea mai autorizată a rezultatelor proiectului este conținută în Declarația de la Snagov:

“Semnatarii Declarației apreciază spiritul în care a avut loc elaborarea Strategiei și a lucrărilor de fundamentare a acesteia, confruntarea pe deplin liberă de opinii, într-un climat de dezbateri constructiv, de înaltă rigoare științifică, ceea ce a permis ca, prin dialog, să fie cultivată convingerea că renașterea României, redresarea ei generală se decid acum.”

Acest spirit se cere a fi promovat în continuare, în vederea instaurării unui climat de realism politic, de solidaritate activă, care să orienteze confruntarea de opinii în sens constructiv, în slujba interesului național, a destinului României în lumea contemporană.”

Această concluzie, susținută de liderii tuturor partidelor parlamentare de guvernământ și de opoziție, **capătă o rezonanță și acuitate deosebite și în contextul actual.**

Valeriu IOAN-FRANC
Directorul Centrului de Informare
și Documentare Economică

Aria tematică a lucrărilor Comisiei*

De la identificarea problemelor, la identificarea soluțiilor

1. Ciclul lung în economia mondială și paradoxul lui în economia românească.....	3
2. Programul "multilingvism".....	8
3. Să stopăm hemoragia de avuție națională.....	9
4. Despre aria tematică a lucrărilor Comisiei	10

* Discurs rostit de academician Tudorel Postolache în Ședința plenară a Comisiei pentru elaborarea strategiei naționale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană, 22 mai 1995 (text prescurtat). O cronică a acestei reuniuni consacrate problemelor privind aria tematică a lucrărilor Comisiei a fost realizată de redacția revistei *Adevărul economic*, în numărul său din 10-16 iunie 1995 (nr. 24/170), decupându-se ca probleme principale: un ecran cuprinzător în timp și spațiu; despre societatea informației; paradoxul decalajului de productivitate; piața audio-vizualului și cultura comunicației; programul multilingvism; stoparea hemoragiei de avuție națională; câmpul central - creșterea nivelului de trai; acțiunile concrete din programul de lucru al Comisiei (n. red.)

*Domnule Prim-ministru,
Stimați membri ai Comisiei,*

Această informare asupra stadiului actual al lucrărilor Comisiei intenționează, pe de o parte, să contureze activitatea desfășurată sub un întreg unghi organizatoric, metodologic și de fond, pe de altă parte, își propune să se constituie într-o introducere, fie ea cât de sumară, la celelalte două puncte la ordinea de zi, Programul cadru de aderare a României la Uniunea Europeană - obiectivul principal al schimburilor de păreri de astăzi - și Raportul dintre cultură și societate - subiectul pasionant al reuniunii de mâine.

Noi am făcut săptămânal, iar în anumite perioade chiar zilnic, evaluări asupra stadiului lucrărilor Comisiei, în cadrul colectivului de permanență al Comisiei, care reprezintă, în fapt, un consiliu științific constituit pe cale organică.

Am prezentat, de asemenea, două informări în cadrul Guvernului, o informare în fața Biroului Prezidiului Academiei Române, două informări în fața experților desemnați de partide parlamentare, de guvernământ și de opoziție, o informare în fața a 57 de tineri laureați la olimpiadele naționale și internaționale, o informare în fața președinților și vicepreședinților principalelor organizații sindicale.

Și totuși, o evaluare de ansamblu în reuniunea de azi a Comisiei am considerat a fi necesară din mai multe considerente.

Noi suntem în prezent în faza în care pășim din faza identificării problemelor în aceea a identificării soluțiilor, din faza analizelor realizate de autori și dezbătute cu experți, în faza încercării de asamblare a unor proiecte coerente și a dezbaterii lor în plenul Comisiei.

Au fost lansate și se află în diferite stadii de elaborare peste 40 de studii pe sectoare și domenii, care îmbrățișează, practic, toate punctele nodale ale economiei și societății românești, tezele preliminare ale celorlalte asemenea studii au fost deja discutate în 217 dezbateri cu autori și experți, cu participarea colectivului permanent al Comisiei și se lucrează în prezent pe un front larg la definitivarea lor.

Desigur, diversele sectoare, domenii, teme elaborate au un timp istoric propriu, deci și lucrările pe care Comisia are un fapt de efectuat au un timp istoric diferențiat, iar noi suntem acum în măsură să le definim în bună cunoștință de cauză.

1. Ciclul lung în economia mondială și paradoxul lui în economia românească

Prima grupă de probleme pe care doresc să le prezint în fața dumneavoastră astăzi, legată de stadiul actual al lucrărilor Comisiei, vizează unele aspecte metodologice și de conținut.

Atât identificarea problemelor, cât și identificarea soluțiilor încercăm să le plasăm pe un ecran suficient de cuprinzător, atât sub raportul timpului, cât și al spațiului, pentru că numai în felul acesta pot fi eliminate limitările și încărcătura emoțională, care ar putea deforma conturul și conținutul real al proceselor urmărite.

Utilizând un asemenea ecran, cuprinzător ca timp și spațiu, urmărim ca la nivelul elaborării strategice să nu explicăm procesele prin simple greșeli, prin intenții - bune sau rele - prin factori conjuncturali, cu toate că, evident, fiecare dintre aceștia are rolul său în realitatea practică imediată, concretă. Mai mult:

Urmărim aducerea fiecărei variante luate în discuție la forma ei rațională și așa spune chiar la forma ei ideală, adică eliberată de greșeli, de imperfecțiuni etc., care captează în mod firesc, de multe ori, atenția principală în dezbateri imediate, pentru ca imperfecțiunile, puse în evidență în mod inevitabil în confruntările politice să nu complice în mod inutil clarificarea fondului proceselor studiate.

Modalitatea generală de abordare a strategiei, atât la nivel de ansamblu, cât și pe fiecare lucrare în parte, este aceea de a căuta să fixăm cât mai bine trei puncte nodale: punctul de pornire, punctul de sosire dezirabil și căile de parcurgere a drumului între aceste două puncte, inclusiv evaluarea costurilor a nodurilor de incompatibilități, a efectelor scontate.

La scară globală, cele două puncte - de pornire și de sosire - sunt marcate actualmente de trecerea economiei mondiale de la faza lungă, descendentă, la o nouă fază lungă, ascendentă, de circa 20-25 de ani, începută cu o relansare conjuncturală de acum bine conturată, dar care în țările avansate este alimentată de factori structurali, proprii unei noi economii, bazată pe cultură și informație și care vor conduce la o nouă societate - societatea informației.

Acesta este fundalul global pe care îl oferă economiile avansate, inclusiv cele din Uniunea Europeană.

Istoria economică a lumii descrie predominanța succesivă a câtorva generații de produse - naturale, muncă-intensive, sciento-intensive, cultural-informațional-intensive - pregătind, la rândul-le, generația produselor cultural-artistic-intensive.

Corespunzător, pe deasupra disputelor filosofice, ideologice, succesiunea la scară globală, mondială a societății ar putea fi considerată, după societatea primitivă, societatea agrară, societatea industrială în secolul XIX, societatea tehnico-științifică a secolului XX, societatea cultural-informațională în secolul XXI.

De observat că aici sunt conținuți toți factorii de producție principali: natura, munca și capitalul, știința, cultura și informația, arta.

Ceea ce în timp se succede, în spațiu coexistă și coexistă în dublu sens: în centrele dezvoltate fiecare societate nouă ridică pe o scară superioară factorul de producție anterior determinant; societatea agrară a solicitat din plin natura, societatea industrială, determinată de capital, a creat agriculturile cele mai dezvoltate, societatea tehnico-științifică a potențat capital-intensivitatea. Aceasta este coexistența organică, iar societatea informației, în pragul căreia ne aflăm, va ridica industria și cercetarea la un nou nivel.

Ceea ce așa denumi coexistență mecanică este simultaneitatea unor mecanisme economice și societale cu timpi istorici diferiți. De exemplu, coexistența

țărilor industriale cu țări agrare, cu paradoxul aparent că agricultura avansată a fost tot timpul apanajul primelor și așa mai departe.

Și tocmai pe acest ecran global, în timp și spațiu, apar adevăratele noastre probleme, independent de intenții, bune sau rele, de dorințe și alte considerente emoționale sau de ordin conjunctural.

Dintre toate, vă voi reține atenția cu ceea ce aș putea numi problema cardinală în planul strategiei pentru noua fază ascendentă de lungă durată, în care se înscrie și economia națională și cea mondială și care este, după părerea mea, problema cardinală a economiei românești și a societății românești în ansamblu.

Despre ce este vorba? Economia mondială se dezvoltă ciclic, în faze lungi de 20-25 de ani, cu alternanța fazelor ascendente și descendente. Explicația teoretică o putem lăsa în acest cadru deoparte.

Dar rămân cifrele, care arată indubitabil această alternanță. Dacă vom compara mișcarea economiei românești cu mișcarea economiei mondiale, vom constata că în toate fazele ascendente, economia românească, independent de regimuri politice, de guverne, de rele sau bune intenții etc., în toate fazele ascendente, fără excepție, s-a dezvoltat într-un ritm mediu peste media mondială și europeană, iar în toate fazele descendente ale ciclului lung, economia românească s-a situat, de asemenea, peste media europeană și mondială, dar rezultatul paradoxal a fost că decalajul de productivitate a crescut constant.

Aceasta este tendința seculară pe care trebuie s-o înfruntăm pe plan strategic. Ea este atestată de calcule minuțioase, efectuate pentru serii lungi, cu utilizarea statisticilor internaționale de către renumiți cercetători - aș cita pe profesorul Axenciuc, pe profesorul Constantin Grigorescu Institutul de Economie Națională și, bineînțeles, Comisia Națională de Statistică.

Explicații, desigur, sunt multe și identificarea lor formează chiar substanța analizelor strategice din Comisie.

Între ele eu aș menționa faptul că fazele descendente de lungă durată, în cazul economiei românești, nu și-au îndeplinit funcția obiectivă, anume aceea de descurajare a aparatului de producție perimat, funcție pe care și-a îndeplinit-o în țările avansate, în așa fel încât la relansarea fazei de lungă durată să se pornească cu restructurările efectuate în faza de criză structurală.

Nici în cadrul ultimei faze descendente în economia românească, 1971-1989, când noi am avut, de asemenea, un ritm superior mediei mondiale, funcția obiectivă a crizei structurale nu s-a îndeplinit, pentru că s-a reprodus un aparat de producție depășit. Din cauza aceasta, toate fazele ascendente de lungă durată nu și-au îndeplinit nici ele funcția obiectivă pentru că trebuiau să preia funcția de restructurare a aparatului de producție, pe care fazele descendente nu și-au îndeplinit-o.

Așadar, repet, în toate fazele ascendente ale ciclului secular, considerat ca ciclu mondial, economia românească s-a dezvoltat într-un ritm superior, dar și în fazele descendente ale acestui ciclu, economia românească s-a dezvoltat, de asemenea, într-un ritm superior mediei mondiale și europene, iar rezultatul, paradoxal, a fost o creștere a decalajelor economice față de țările

avansate, considerate după criteriile de eficiență.

Aceasta este problema fundamentală și în prezent.

Cum se prezintă aceste decalaje față de țările Uniunii Europene? Voi folosi datele din studiile enunțate anterior. Produsul național brut pe locuitor, în prețuri curente, cu doi ani în urmă: 1120 dolari SUA în România și 19094 dolari SUA, media pe cele 12 țări ale Uniunii Europene, adică decalajul este de 1 la 17. Dacă vom lua cele mai puțin dezvoltate țări din Uniunea Europeană - Islanda, Portugalia și Grecia - decalajul este de 1 la 10,4. Dacă vom lua în considerație produsul național brut pe locuitor, calculat nu prin cursuri de schimb, ci la paritatea puterii de cumpărare, acesta este evaluat pentru România la 2910 dolari, ceea ce indică un nivel de 2,6 ori mai mare decât cel stabilit prin cursul de schimb. Dar decalajele se mențin redutabile, 1 la 6,1 decalaj real față de media celor 12 și 1 la 14 față de media celor patru țări mai puțin dezvoltate din Uniunea Europeană.

Decalajele României față de țările Uniunii Europene în privința altor indicatori - exportul pe locuitor și așa mai departe - sunt considerabil mai mari decât cele la care m-am referit anterior.

Din însăși formularea problemei și încercarea de a o măsura se profilează și căile înfruntării ei - și scenarii multiple. Aceste căi se vor concretiza oricum. Ele, aș putea spune, vizează: a) conservarea superiorității tradiționale de ritm, dar de data aceasta amendată cu; b) așezarea relansării pe factorii structurali, specifici noului val al progresului economiei cultural-informațional-intensive, la scară mondială.

Problema fundamentală a momentului istoric este determinarea capacității noastre intelectuale, politice și societale pentru crearea condițiilor de armonizare, a căilor concrete de armonizare reală a avântului conjunctural cu cel structural și de armonizare în fapt a celor două tipuri de tranziție - tranziția la economia de piață și tranziția la societatea informației.

În Comisie am avut schimburi de păreri și analize aprofundate asupra societății informaționale, asupra economiei cultural-informaționale, asupra pieței proprii economiei și societății informaționale.

Există de pe acum o piață sectorială care prefigurează caracteristicile viitoarei piețe proprii economiei și societății informației. Este vorba de piețe proprii economiei și societății informației. De exemplu piața audio-vizualului.

Pe lângă faptul că se prezintă cu dinamica cea mai accentuată pentru viitoarele decenii, ea este o piață din start internaționalizată și mondializată, detașată total de limitele geografico-teritoriale ale pieței. Luxemburgul, de pildă, are 400 de mii de locuitori, dar piața RTL este de 180 milioane de receptori, iar dacă vom lua în calcul piața sateliților de televiziune, cu sediul în Luxemburg, caracteristica devine și mai pregnantă.

Piața aceasta nu mai poate fi reglată de legile schimbului echivalent, pentru că avem dovada palpabilă că la aceeași sursă de impuls - textul inițial al unei emisiuni TV - recepția este absolut inegală, în funcție de forța creativă a fiecărui receptor.

Consumul noilor tipuri de mărfuri devine producție pentru că în procesul

televiziunii interactive produsul oferit de canalul unic devine producție cultural-intensivă nouă, în funcție de receptor.

Generația produselor audio-vizualului nu mai suferă nici același tip de uzură fizică (prin consum ele nu dispar, cum se întâmplă cu alimentele etc.); mai mult, prin consum se multiplică și se păstrează la infinit în lumea lor multiplicată.

Este o piață în care mărfurile pot fi individualizate. De pildă, se anticipează a avea cea mai rapidă creștere canalele specializate pe segmente, pe generații (pensionari, copii, sport etc.).

Dar un aspect cu totul și cu totul special pentru proiecțiile noastre strategice se referă la faptul că forța de muncă ocupată cu producerea și distribuția acestor mărfuri noi este, după unele aprecieri, în proporție de 80% cu pregătire artistică.

Dezvoltarea acestei noi piețe pune în fața societății probleme de ordin cultural specifice. De pildă, încă de pe acum s-a produs o adevărată revoluție în ceea ce privește timpul social: timpul pe care o familie îl acordă programelor TV depășește timpul de muncă (mă refer la țările RTL). Aceasta este adevărat, dacă ne referim la capul familiei, care muncește circa 38 de ore pe săptămână și se uită la televizor circa 30 de ore pe săptămână (sâmbăta și duminica fiind zile cu multe ore de TV), dar este cu totul adevărat dacă luăm în calcul membrii de familie nelucrători, înainte de toate generația a IV-a și generația I.

Pentru generația I, timpul de privit la televizor tinde să egaleze și chiar să depășească orele petrecute la școală.

Pentru generația a IV-a reprezintă cel mai important segment al zilei și al săptămânii.

Evident că se pun probleme pe care nici un actor al pieței mass-media nu le va putea rezolva singur, dar pe care societatea trebuie să le rezolve cu privire la structura timpului social și individual.

Internaționalizarea și mondializarea acestei piețe este de o altă natură decât internaționalizarea piețelor tradiționale de mărfuri (automobile etc.). Internaționalizarea pieței audio-vizualului ridică mari probleme tocmai în sfera dimensiunii culturale și poate că este una dintre cele mai acute probleme ale Uniunii Europene în prezent.

În orice caz, economia de piață spre care ne îndreptăm trebuie constant privită ca economie de piață a viitorului, pregătind, sub raportul cultural intensității fiecare cetățean, pentru a putea recepta cultura exterioară a comunicațiilor, în concordanță cu valorile culturii interioare.

După convingerea mea profundă, șansa sigură ca economia românească să poată deveni o economie competitivă avansată este tocmai de a se înscrie în tendințele economiei de piață a viitorului, adică în condițiile unei economii de piață cultural-informațional-intensivă.

Încheind exemplificarea noului tip de piață, aș mai adăuga un alt aspect fundamental. România de astăzi duce tratative cu Uniunea Europeană de

astăzi, în vederea integrării dar, evident că în Uniunea Europeană de mâine se va integra România de mâine, ori în această perspectivă se ridică problema strategică cea mai adâncă a Uniunii Europene - raportul economic-social.

Ori tocmai aparatul de producție propriu societății informației se pare că pentru prima dată în istorie va oferi surplusul capabil să concilieze în fapt eficiența economică cu cea socială.

Trebuie să fim curajoși în proiectele pe care le fundamentăm și pe care va trebui să le supunem cofinanțării Uniunii Europene.

2. Programul "multilingvism"

Eu aș cita un singur posibil proiect care ar putea să devină un atu al nostru, pe lângă însuși modul în care pregătim aderarea, un proiect care să vizeze chiar miezul economiei și societății viitorului, pe care l-am putea numi "multilingvism",

La prima vedere, unii experți încruntați ar putea spune că nu are nici o legătură cu economia. Dar, așa să fie oare?

În ce ar consta programul "multilingvism"?

1. *Învățarea de către întreaga populație - generațiile active - a cel puțin două limbi străine - scris, vorbit, citit.*
2. *Învățarea de către întreaga populație a limbajului calculatoarelor și al informației.*
3. *Învățarea de către întreaga populație a limbajului artelor, bineînțeles, prin sistemul școlar, cel puțin trei limbaje; care să fie ele - este problema colectivității să o stabilească, dar această necesitate devine tot mai evidentă în condițiile în care 80% din munca din sectoarele informațional intensive este muncă cu pregătire artistică, iar tendința seculară se pare a fi aceea că după economia cultural-intensivă va urma economia cultural-artistic-intensivă.*
4. *Studierea de către întreaga populație a României a limbii și civilizației române. Toate aceste 4 paliere la un loc, în perspectiva integrării s-ar putea să devină un factor esențial al păstrării identității naționale în contextul largii integrări europene.*

Acesta este un program care, în funcție de sursele de finanțare, poate fi realizat în diferite limite de timp, dar poate transforma România într-un partener nu pur și simplu admis, ci într-un partener dorit în Uniunea Europeană.

Sigur, s-ar putea obiecta - sunteți prea săraci ca să vă propuneți un asemenea program. Eu răspund: noi suntem prea săraci ca să nu ni-l propunem.

Și apoi, cu doar câteva săptămâni în urmă a avut loc o sesiune a miniștrilor educației din cele 15 țări ale UE, care au adoptat recomandarea ca în toate țările comunitare, pe lângă limba maternă, să fie studiate două limbi străine.

Aș mai adăuga la acest posibil tip de obiecții că la penultimul plan francez s-a făcut o comisie internațională de mari oameni de finanțe, bancheri, industriași, oameni de stat care să testeze planul, comisie prezidată de Gaston

Thorn, fostul președinte al Comisiei Europene și președinte, director general al RTL.

Care a fost principala recomandare pentru relansarea economiei franceze? Învățarea de către populație a două limbi străine.

Este un exemplu de proiect structural dar nu este singurul, m-am referit la el deoarece este concordant cu toate cele trei puncte aflate la ordinea de zi.

3. Să stopăm hemoragia de avuție națională

Dar preocuparea pentru tendința seculară, care reprezintă problema cardinală a strategiei naționale, nu înseamnă să ignorăm problemele fierbinți ale momentului, dimpotrivă, acestea trebuie abordate, dar din perspectivă strategică. În analizele efectuate în Comisie acestea au fost evocate în zeci și zeci de ore, evident nu voi încerca să le menționez pe toate, dar voi sugera aria lor invocând exemplul acesta, s-a denumit un gen de canibalism al întreprinderilor care-și mănâncă în bună parte fondurile circulante trecând acum la consumul celor fixe, până la o adevărată cangrenă a mecanismului economic și a organismului social reprezentată de hemoragia internă și externă de avuție națională.

Pot fi persoane și chiar grupuri care să beneficieze dar fibra de bază a societății se anemiează și antrenează în criză mecanismul economic, starea de criză a mecanismului economic amenințând să cuprindă, treptat, articulațiile economiei naționale, până la anchilozarea întregului organism social: erodarea raționalității economice, prin forma de verigi și structuri care contrazic sistemul și intră în flagrantă contradicție reciprocă; "perfecționări" parțiale cu consecințe derivate nescontate, inverse celor așteptate sau perverse, ce conduc la un gen sui-generis la "laisser-faire", astfel încât mecanismul real contrazice pe cel "construit"; invenții ad-hoc, care erodează eficiența pârgھیilor financiare și bancare, dar și valorile fundamentale specifice funcționării sistemului economiei de piață, în ansamblul său (exemple au fost, repet, cu zecile, în cursul dezbaterilor).

Trebuie evident combătute și manifestările, dar în elaborarea strategică ne concentrăm mai ales asupra izvoarelor căci nu sunt lucruri apărute peste noapte și care ar putea dispărea instantaneu.

Ce ne-am propus?

Simplificând, este vorba de o listă cu principalele probleme "fierbinți", la care să fie inventariate remediile pe care știința și practica universală le oferă drept soluții.

Aceste măsuri se conturează a merge de la elemente efectiv strategice - aș cita trei: trecerea la un sistem de planificare propriu economiei de piață avansată, trecerea la inventarierea avuției naționale (în primul rând restituibilă și privatizabilă), trecerea la aplicarea unor programe concrete al căror numitor comun este accelerarea reformei.

În acest proces apare însă o problemă fundamentală și anume care sunt criteriile accelerării reformei.

Cel puțin patru grupe:

1. *Compatibilitatea reformelor parțiale.*
2. *Supportabilitate, durabilitate, cost social.*
3. *Sucesiunea măsurilor care este esențială, ea rezolvând și prioritățile.*
4. *Credibilitatea reformei, care este alimentată de succesul său. Nici o reformă nu se poate dezvolta progresiv dacă în plan social după o anumită perioadă nu dă rezultate.*

Este pentru noi un mare punct de sprijin faptul că ne putem orienta după experiența țărilor avansate din Occident.

Aceasta nu din cauză că ar exista un model universal; dacă acesta ar exista într-adevăr, dacă o experiență reușită ar putea fi copiată, imitată, transplantată ca atare, acest lucru ar trebui să-l facem.

Dar ceea ce în istoria civilizației e convenit a fi numit "model" se dovedește a fi "irepetabil", netractable și chiar neimitabil.

Dar trebuie trase concluzii din experiențele reușite.

Dacă ne vom cantona în istoria modernă și contemporană propriu-zisă, vor apărea cu pregnanță "miracolele" republicilor comerciale din secolele XV-XVI, "miracolul" olandez din sec.XVII, "miracolul" englez din sec.XVIII, "miracolul" american din sec.XIX și, mai aproape de noi, după cel de-al doilea război mondial "miracolele" vest-german și japonez.

După Alain Peyrefitte, cauzele profunde care explică aceste "miracole" economice sunt "de ordin cultural, conjugate cu voința încrâncenată de a ieși din mizerie și înfrângere, spirit de inițiativă, convingerea că restabilirea se va juca pe câmpul economic" ("Du miracle en économie. Leçons au Collège de France", Editions Odile Jacob, 1995, cit.pag.43).

Este interesant de luat în considerație și alte două experiențe: Luxemburgul și Portugalia. De ce? Pentru că unul reprezintă țara cea mai bogată dintre cele 12. Cealaltă reprezintă, împreună cu Grecia, țara cea mai puțin dezvoltată a Uniunii Europene.

Și, cu toate acestea, ambele arată un lucru, că restructurarea profundă din economia națională și integrarea lor în Uniunea Europeană - una ca membru fondator, cealaltă în urma unor tratative îndelungate - au fost însoțite de creșterea nivelului de trai.

Iată câmpul prioritar al preocupărilor de strategie.

4. Despre aria tematică a lucrărilor Comisiei

Al doilea grup de probleme al informării mele se referă la aria tematică a lucrărilor Comisiei.

Ne amintim cât de intense și cât de aprinse au fost schimburile de păreri cu privire la acest subiect în perioada inițială a croirii acestei Comisii.

Pozițiile limită conturate atunci ar putea fi rezumate astfel:

Prima poziție avea în vedere ca strategia aderării să fie elaborată, în esență, prin fixarea măsurilor de adoptat în lumina strategiei Uniunii Europene pentru integrarea țărilor asociate. Este vorba, în special, de documentul adoptat la Essen.

O a doua poziție limită avea în vedere să realizăm o investigație completă a economiei naționale și a societății românești, din care să decupăm și strategia integrării României în Uniunea Europeană.

Fiecare dintre cele două variante prezentau și plusuri și inconveniente, pe care acum le înțelegem mai bine.

Varianta de lucru adoptată de Comisie și care s-a precizat chiar în cursul activității ei, este una pragmatică, având ambiția să revină într-o măsură cât mai mare plusurile din variantele amintite mai sus, eliminând pe cât posibil inconvenientele lor.

Am pornit în esență cu 41 de studii pe domenii și teme, studiul 41 fiind chiar programul-cadru al aderării României la Uniunea Europeană, înscris astăzi la ordinea de zi.

Cele 40 de studii, fără să-și propună realizarea unei strategii complete a economiei naționale au în vedere în special evaluarea implicațiilor în profil de ramură, sectorial etc. a aderării țării la Uniunea Europeană. Reunirea lor organică va fi de natură să constituie o adevărată Carte Albă a societății românești pe termen mediu și lung privită din unghiul specific al integrării europene.

În acest fel s-au conturat două lucrări mari pe care Comisia le realizează, lucrări aflate într-o continuă legătură:

Prima - o Carte Albă privind economia națională și societatea românească la începutul secolului XXI;

A doua - programul cadru de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană.

Fiecare din aceste două lucrări va reprezenta partea vizibilă, publicabilă, supusă opiniei publice, care presupun însă un șir de elaborări interne, pregătitoare.

Cele două puncte înscrise la ordinea de zi în sesiunea noastră de lucru vizează fiecare nucleul dur al celor două șiruri de lucrări - astăzi Programul-cadru, mâine, Cultura, care este vârful de lance al strategiei dezvoltării economiei naționale și societății românești în noua fază în care intră economia mondială și implicit și economia noastră națională.

Ce ar presupune, în mod concret realizarea celor două lucrări, așa cum s-au conturat ele din activitatea de până în prezent.

Realizarea "Cărții Albe" - România la începutul secolului XXI presupune 6 tipuri de lucrări pregătitoare, fiecare din ele având totodată o valoare și un profil distinct. Dați-mi voie să vi le prezint pe scurt.

Primul tip de lucrări pregătitoare sunt studiile pe domenii, pe probleme și ramuri; ele sunt așa cum am spus, în număr de 41.

Care este ambiția principală a acestui tip de lucrări pregătitoare? Să identifice probleme reale de soluționat, să identifice totodată punctele de vedere coexistente în societatea noastră cu privire la soluțiile de adoptat. Subliniez: toate punctele de vedere care s-au conturat în legătură cu respectivele probleme și modalitățile de soluționare a lor.

Aceste lucrări pe domenii, în final, vor fi prefațate de o sinteză care să prezinte, pe baza unei fișe-cadru care a fost distribuită, principalul conținut de idei, și, de asemenea, va fi realizată în următoarele două săptămâni și o pre-sinteză care să se constituie în izvor pentru realizarea studiului 41 și anume Programul-cadru de pregătire a României în vederea aderării la Uniunea Europeană.

Un al doilea tip de lucrări pregătitoare este seria "Tezaur" care își propune să identifice studiile cu vocație strategică efectuate în ultimii 5 ani în diferite instituții.

Desigur, am mai spus-o ar fi simplu și chiar foarte comod, să ignorăm aceste acumulări, dar un asemenea lux iresponsabil ar antrena inevitabil un greu tribut societal, iar pe de altă parte, evident că nimeni nu poate să-și aroge dreptul absurd de a decreta o elaborare sau alta inconsistentă încă mai înainte chiar de a fi consultat.

Au fost editate până acum câteva volume din Tezaur, ele au fost puse la dispoziția membrilor Comisiei, sunt în lucru alte câteva zeci, iar în final vor fi elaborări de câteva sute de volume.

Al treilea tip de lucrări pregătitoare sunt micromonografiile elaborate în unități teritoriale sau în mari unități industriale, agricole, de cultură, pe o fișă cadru concordantă cu metodologia generală de elaborare a studiilor parțiale și a celor de sinteză.

Domnul președinte al Academiei Române, dorește ca în cadrul intervenției Domniei sale de astăzi să ne prezinte macheta "Monografia Academiei Române", o strategie a acestui punct de sprijin fundamental al oricărei elaborări strategice naționale (și care va fi continuată cu o a doua parte, privind strategiile finanțării programelor Academiei, inclusiv testarea ansamblului problematicei retrocedării proprietăților confiscate, chestiune pe care am analizat-o preliminar cu domnul președinte și cu domnul secretar general).

Tot aici am putea include și ancheta gândită a fi efectuată în rândul tineretului. Ambele lucrări au fost pregătite sub raport metodologic de un puternic colectiv de renumiți specialiști din sânul comisiei.

Al patrulea tip de lucrări pregătitoare este ceea ce am putea denumi modest o listă cu probleme stringente ale economiei naționale, grupate astfel:

- a) Probleme la care știința și practica mondială și bineînțeles națională are răspunsuri clare și trebuie făcute variante de aplicare, corelate între ele.*
- b) Probleme "deschise", la care știința și practica mondială și deci și națională nu are răspunsuri, dar unde trebuie făcută o inventariere a ceea ce există în arsenalul teoriei și practicii inclusiv în viziunea*

** Este vorba de "Cartea albă privind strategia cercetării științifice în Academia Română", finalizată în iunie 1995 și editată în două ediții succesive, în limba română și în limba engleză în septembrie 1995 și respectiv mai 1997 de Centrul de Informare și Documentare Economică (n.red.).*

partenerilor sociali, a forțelor sociale și politice din România.

O bună introducere în acest tip de lucrări sunt tabelele sinoptice difuzate membrilor comisiei privind soluțiile oferite problemelor cardinale ale economiei și societății actuale de marile curente ale gândirii economice universale, pe de altă parte de către marile curente ale gândirii politice universale - respectiv studiile doamnei Sorica Sava și ale domnului Aurel Iancu, o consistentă invitație la eforturile presupuse de acest al patrulea tip de lucrări, pe cât de complicate, pe atât de necesare și tocmai aici este nevoie de gândirea, de experiența fiecăruia dintre noi.*

Al cincilea tip de lucrări este o listă a obiectivelor strategice prioritare pentru trei subperioade: 1995-1999; 2000-2004 și obiective strategice prioritare care depășesc orizontul lui 2004.

Aceste trei subetape au condiționări obiective asupra cărora am insistat îndelung și în mod repetat și care acum într-un fel se impun deja cu forța evidenței.

O listă a cercetărilor începute în Comisie, dar care prin natura lucrărilor, depășesc orizontul de timp al funcționării acesteia, cer un efort de cercetare continuu; dar noi dorim să fixăm în această listă stadiul la care s-a ajuns sub raport teoretic, metodologic și practic, cu investigarea temelor din această categorie.

Exemplul tipic al acestui gen de lucrări este lucrarea începută din plin de inventariere a avuției naționale. Este o lucrare care se va face ca atare, prima dată în istoria țării noastre și care, în variantă optimistă, ar presupune 3 ani de pregătire, în variantă pesimistă se consideră că nici nu ar putea fi făcută, dar într-o variantă realistă, necesită undeva între 7 și 10 ani. Cea mai urgentă treaptă este însă inventarierea avuției naționale privatizate sau "restituibilă" și privatizabilă; ea trebuie realizată cu orice preț și trebuie fixat în atenția societății stadiul la care noi am ajuns cu demararea acestei teme în Comisie.

În sfârșit, a șaptea lucrare este chiar Cartea Albă propriu-zisă, care va fi publicată și în care se intenționează să fie reținute momentele nodale, organic asamblate din toate analizele parțiale întreprinse, cu fixarea punctului de pornire, a punctului dezirabil de sosire, căile magistrale și alternativele de parcurgere a drumului între cele două puncte.

Cât privește lucrările pregătitoare ale elaborării strategiei naționale de aderare a României la Uniunea Europeană, aceasta are două izvoare principale: pe de o parte strategia Uniunii Europene pentru țările asociate, fixată în documentul de la Essen pe care l-am difuzat tuturor membrilor Comisiei prin Buletinul informativ nr.1 și Cartea Albă recentă, a cărei

** Se face referire la lucrarea prof. Aurel Iancu membru corespondent al Academiei Române, referitor la tabloul sinoptic al principalelor arhetipuri de doctrine de politică economică în spațiul euroatlantic. Dezbaterile îndelungate și migăloase asupra acestui subiect care au avut loc în Comisie, au adus clarificările recunoscute de autor pe parcursul realizării ulterioare a cărții sale "Bazele teoriei politicii economice" Editura All, 1998.*

introducere am difuzat-o prin Caietul de lucru nr.5, partea ei de bază cuprinzând 500 de pagini și care stă la dispoziția celor interesați, a tuturor membrilor Comisiei.

Dar, însăși strategia Uniunii Europene pentru integrarea țărilor asociate este concepută de noi într-un sens larg și de aceea ne vom axa și pe studierea tendințelor și dezbaterilor care se desfășoară în interiorul țărilor comunitare și în instanțele comunitare cu privire la viitorul Uniunii Europene. Pentru că, repet, noi ne vom integra în Uniunea Europeană de mâine, astfel încât dilemele care frământă țările comunitare și Uniunea Europeană în ansamblul ei - și la care nimeni nu deține în prezent răspunsuri gata elaborate - le considerăm ca pe propriile noastre preocupări.

Pe de altă parte, strategia integrării României în Uniunea Europeană este fondată tocmai pe clarificarea destinului economiei și al societății românești, întreg setul de lucrări amintite la punctul 1 servind acestui scop.

Care sunt, enumerativ vorbind, lucrările pregătitoare presupuse de elaborare a strategiei naționale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană?

Dacă vom face abstracție de documentele specifice ale Uniunii Europene care sunt elaborate și stau la dispoziția noastră, precum și de Acordul de asociere care de asemenea este un punct esențial de pornire, atunci principalele lucrări pregătitoare sunt următoarele:

1. Cele 40 prezente pe teme și domenii.
2. Studii teoretico-metodologice speciale de genul celor care a fost difuzate (studiile domnului academician Aurel Iancu, cel al doamnei Sorica Sava), sau difuzate pentru discuția de astăzi și datorate domnului academician Cosmovici ca și multe altele care nu au fost difuzate încă.
3. Rapoarte asupra experienței naționale acumulate de diverse țări comunitare în procesul negocierilor - este vorba în primul rând de Portugalia, Grecia, Spania, Austria, Suedia - în care se deplasează membri ai Comisiei, cu o tematică specială.
4. Sinteze documentare asupra strategiilor fiecăruia dintre cele 15 țări membre despre pozițiile privitoare la configurarea viitoare a Uniunii Europene și despre integrarea asociațiilor, lucrări elaborate de Ambasadele României în țările respective.
5. Presinteză asupra liniilor strategice privind poziția României în problematica viitorului Uniunii Europene, care în mod natural revine Ministerului Afacerilor Externe și Departamentului de Integrare Europeană.
6. Poziții ale sindicatelor și ale patronatului în țările membre (ceea ce am făcut până acum este cu torul preliminar; acest punct va deveni coloană vertebrală în perioada de după adoptarea "Programului-cadru").
7. În sfârșit, Programul-cadru de pregătire a aderării României la

Uniunea Europeană care probabil va fi o lucrare de câteva sute de pagini, prefațată sau însoțită de o scurtă sinteză care să poată circula și în mod independent, aceste ultime două lucrări împreună reprezentând strategia națională de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană.

Activitatea zilnică în colectivul de permanență al Comisiei împreună cu toți factorii direct interesați în perioada imediat următoare va fi concentrată tocmai pe definitivarea acestei lucrări, astfel încât în jurul datei de 8 iunie să putem discuta textul într-o nouă sesiune de lucru a Comisiei.

În toată această perioadă vom continua și lucrările pentru Cartea Albă, în așa fel încât în prima decadă a lunii iulie să putem face o evaluare a stadiului lucrărilor pentru Cartea Albă și să stabilim modalitățile de finalizare a ei.

În încheierea acestei informări trebuie să subliniez că modul în care s-a constituit Comisia noastră, ca o trilaterală cuprinzând experți desemnați de partide, desemnați de Guvern și personalități din lumea academică, universități, societate civilă în general a avut un ecou deosebit de favorabil atât în interiorul țării, cât și în cercurile Uniunii Europene. Pe lângă cele trei laturi, în cursul activității s-a adăugat și o a patra - reprezentarea ca atare a tineretului pe un criteriu pe care îl consider important și anume laureații olimpiadelor de matematică, fizică, chimie și informatică, precum și laureații cu aur la olimpiadele naționale la disciplinele unde nu se organizează olimpiade mondiale, precum și tineri cu rezultate de excelență care au făcut studii la marile universități ale lumii occidentale în ultimii 5 ani, bineînțeles pe baza voinței liber exprimate.

În felul acesta este subliniată opțiunea fermă a Comisiei pentru promovarea valorii.

Aș vrea să mai precizez că însăși logica lucrărilor a condus la faptul că pe lângă membrii Comisiei la realizarea lucrărilor enumerate ca tipuri mai sus, participă de pe acum mii de specialiști care doresc să-și aducă propria contribuție la regândirea destinului și societății românești.

Cea mai îmbucurătoare constatare este această largă disponibilitate existentă în societatea noastră față de obiectivul și activitatea comisiei începând cu guvernul, partidele de guvernământ și de opoziție, lumea academică și universitară, cercuri largi de specialiști și organizații ne-guvernamentale, presa și opinia publică. Mulțumirile noastre respectuoase sperăm să fie dublate de rezultatele pe care cu toții le dorim și pe care am încercat să le schițez.

Aprecieri, opinii, ecouri din presa economică*

- Cristian Tudor Popescu- Sfârșitul reformei buimace? <i>Adevărul</i> , nr. 1509, 10 martie 1995	19
- Discuții despre strategie înainte de toate, <i>interviul acad. Tudorel Postolache, președintele Comisiei de la Snagov cu Joseph Lorent, președintele Uniunii Ziariștilor din Luxemburg (Luxemburger Wort, 10 martie 1995)</i>	21
- Viorel SĂLĂGEAN - Fără prejudecăți, suspiciuni și orgolii pentru construirea programului strategic național <i>Adevărul economic</i> , nr. 12, 18-24 martie 1995.....	23
- Cultură și societate. Locul culturii în strategia dezvoltării României și a integrării țării în Uniunea Europeană (<i>extras din stenograma emisiunii TV Studioul economic din 1 iunie 1995</i>) <i>Participanți: acad. Tudorel Postolache, acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga, Dan Hăulică, membru corespondent al Academiei Române, Mircea Coșea, Înalt Prea Sfinția Sa Daniel, Mitropolitul Moldovei și al Bucovinei, Liviu Maior, Mugur Isărescu</i>	25
- Gh. CERCELESCU - Integrarea europeană între dorințe și posibilități <i>Adevărul</i> , 4 iulie 1995	39
- România și Uniunea Europeană - un interviu al <i>acad. Tudorel Postolache, președintele Comisiei de la Snagov cu dl. Roger Schmal, directorul prestigioasei publicații comunitare Europerspectives, Bruxelles</i>	41
<hr/>	
*Din cele peste 100 de articole din presă din țară și străinătate includem în continuare câteva opinii care au avut, după părerea noastră, o înrâurire aparte asupra mersului elaborării strategice de la Snagov, sau care, ulterior încheierii lucrărilor au constituit un comentariu deosebit de pătrunzător.	
- Silviu BRUCAN - Strategia Postolache - O examinare critică <i>Adevărul</i> , nr. 1631, 2 august 1995.....	45

-
- *Nicolae NISTORESCU* - Despre spiritul de la Snagov
Adevărul economic, Nr. 37, 13-19 septembrie 1996..... 49
 - *Aurel IANCU* Un proiect deschis pentru
integrarea europeană
Economistul, Anul X, nr. 279 (1305), 8 februarie 1999..... 57

Cristian Tudor Popescu *Sfârșitul reformei buimace?*

Se poate răspunde în multe moduri la un sondaj cu întrebarea: ce anume din ceea ce constituie actualitatea momentului credeți că poate determina viitorul României pe termen foarte lung? De pildă: tratatul de bază cu Ungaria, scandalul AGA, vot pe liste - vot uninominal, restructurarea Opoziției sau, era să uit, cutremurătorul caz Patapievici-Soare. Fiecare din aceste răspunsuri are îndreptățirea lui. Infinit de puțini vor fi însă cei care vor răspunde: tentativa academicianului Tudorel Postolache de a încheia o Comisie pentru elaborarea strategiei naționale de pregătire a aderării la Uniunea Europeană. Și această trecere cu vederea este un lucru cu adevărat grav.

Președintele Iliescu n-a exagerat deloc - de data aceasta - spunând: "este cea mai mare acțiune de după Revoluția din 1989". Ea presupune un lucru elementar, de care nu se putea lipsi nici omul primitiv când își cioplea o ghioagă, dar care nu face trebuință foarte multora dintre cei care conduc astăzi România: a-ți construi în minte modelul a ceea ce vrei să realizezi. Teribil e că noi toți am început să ne obișnuim cu această reformă buimacă, cu această bâjbâială spre o nebuloasă "economie de piață", spre o înșelătoare "democrație", care conține o doză uriașă de absurd cotidian. Demersul profesorului Postolache e o încercare de a ne trezi la realitate.

În esență, lucrurile stau cam așa: există în istoria macroeconomică a lumii ultimelor două secole perioade de recesiune și perioade de avânt, care alternează matematic. În secolul nostru, după cel de-al doilea război mondial, a început o perioadă de avânt economic mondial, manifestată atât în sistemul capitalist, cât și în cel socialist. Ea a luat sfârșit la începutul anilor '70, fiind urmată de o depresiune care a durat, în mare, până cu vreun an în urmă, când s-a conturat o nouă relansare. Această relansare are două componente: una temporară, "locală" pe graficul general, presupunând doar o creștere pe structuri economice existente, și un trend profund, cu perioadă lungă, care presupune schimbări calitative esențiale în structurile economice mondiale. La capătul celei de-a doua tendințe se află societatea informațională a viitorului. De fiecare dată în istorie, această a doua tendință a venit pe creasta unui val de produse noi, mai întâi agricole, apoi industriale. Acum, generația de produse care duce valul cu ea rezultă din ceea ce Alvin Toffler numea economie simbolică și supersimbolică: computere, televiziune, autostrăzi informaționale mondiale. Primele averi în topul revistei "Fortune" nu mai sunt ale proprietarilor de fabrici de mașini sau de rafinării, ci ale marilor moguli ai tehnologiei informației. Rolul determinant devine cel al vânzării, care comandă producției (îdee imediat calificabilă drept reacționară la noi în

țară!). Marea putere stă în prelucrarea automată a datelor oferite de codul de bare, imprimat pe fiecare produs. Astfel, vânzătorul știe ce, cum și cât se vinde, știe ce să-i ceară producătorului și dă, de fapt, muncitorului de lucru.

Marele pericol pentru România este să se situeze cu arme și bagaje pe prima componentă a relansării, cea "locală", comodă și cu priză la mase, dar care nu presupune nici o schimbare esențială. Altfel e folositoare, se poate eventual câștiga o campanie electorală cu ea. Mare parte din mafia politico-economică românească are banii băgați, în clipa de față, în acest tip de structură economică menită dispariției: va frâna deci, din răspuțeri, modificările de esență.

Iar marea șansă, unică în două secole de istorie modernă, ar fi să nu mai venim, ca întotdeauna la români, cu un pas în urma tendinței mondiale (când alții treceau la industrializare, noi puneam accentul pe agricultură etc.), ci să ne sincronizăm pe cât putem cu "vârful de val". Ținta noastră, Uniunea Europeană, e la rândul ei în mișcare, deci trebuie să ochim ceva mai în față. Pentru asta, profesorul Postolache propune lucruri aiuritoare pentru mulți... un program național de învățare intensivă a cel puțin două limbi străine de circulație, un program național de instruire în utilizarea noilor tehnici informaționale: computere, limbaje, rețele de comunicații, multimedia... Mai departe nu mai spun, întrucât riscul e să fii luat nu numai de reacționar ("ce-mi vîi mie, domne, cu de-astea, când eu am probleme cu producția, cu inflația, cu indexările..."), ci și de nebun.

Primul pas s-a făcut miercuri, 8 martie, în Sala Unirii din Palatul Cotroceni. A fost convocat și a venit întreg spectrul politic, ceea ce mi se pare un semn bun, care mai atenuează din disperarea melancolică în care te aruncă discursul pronunțat cu acest prilej de domnul Nicolae Văcăroiu, prim-ministru, o perfectă ilustrare a pericolului amintit mai sus, al scoaterii din nou a României, pe zeci de ani, de pe pista de concurs planetară pe gazon, loc luminat, loc cu verdeață...

Adevărul, nr. 1509, 10 martie 1995

“Rumänien will seine Integration in die Europäische Union sorgfältig vorbereiten

LA VOIX DU LUXEMBOURG
Luxemburger Wort
für Luxemburg und Brüssel

10.03.1995

Rumänische Botschafter in Luxemburg ist Vorsitzender der alle Parteien umfassenden Kommission, die bereits im Juni ein erstens Synthesepapier ihrer Strategiediskussionen vorlegen will”

710 - Etwas mehr als fünf Jahre nach dem von blutigen Auseinandersetzungen begleiteten, im offiziellen Sprachgebrauch als Revolution bezeichneten Sturz des kommunistischen Diktatorregimes von Staatspräsident Nicolae Ceausescu schickt sich Rumänien resolut an, eine weitere Etappe seiner Integration in ein demokratisches Europa vorzubereiten und anzupacken. Nachdem das föderal strukturierte Land bereits am 22. Oktober 1994 ein Handelsabkommen mit der EG unterzeichnet hatte, am 4. Oktober 1993 bis 31. Staat in den Europarat aufgenommen wurde und seit dem 1. Februar 1995 zusammen mit der Tschechischen Republik, der Slowakei, Polen, Ungarn und Bulgarien ein Assoziationsabkommen mit der Europäischen Union hat, greift es jetzt nach einer noch engeren Annäherung, deren erklärtes Endziel die Vollmitgliedschaft ist.

Vorerst Strategiediskussionen
Allerdings ist Rumänien sich der

Vorerst Strategiediskussionen
Allerdings ist Rumänien sich der Komplexität dieses Unterfangens bewusst, besonders was die wirtschaftlichen Zwänge und andere Umstellungen betrifft. Um die unumgängliche Vorbereitung der angestrebten europäischen Integration in einem möglichst breiten nationalen Konsens anzugehen, kam es Anfang dieses Jahres zur Gründung einer nationalen Strategiekommision. Deren Hauptaufgabe besteht darin, eine tiefgreifende Studie über die Entwicklungsstrategien der Volkswirtschaft und der rumänischen Gesellschaft im Hinblick auf eine vollwertige Integration Rumäniens in der Europäischen Union zu erstellen.

Möglichkeitensuche noch in diesem Jahr könnte Rumänien seinen offiziellen Antrag auf Vollmitgliedschaft in der Europäischen Union stellen, wie Botschafter Tudorel Postolache im Gespräch mit LW-Redakteur Joseph Botschafer darzulegen liebt. (Photo: Arnold Arndt)

Wandel in der rumänischen Wirtschaft und Gesellschaft überdenken soll. Als zweite Komponente schickte die Regierung ihre drei Vizepräsidenten, den Wirtschaftsminister, den Finanzminister, die Vorsitzenden der staatlichen Betriebe und verschiedene andere Experten. Dritter im Bunde des alles in allem 120 Mitglieder zählenden Gremiums ist eine Gruppe von Wissenschaftlern, Akademikern und Exponenten von Nichtregierungsorganisationen.

An die Spitze dieses repräsentativen Diskussionskreises wurde bei der feierlichen Eröffnungssitzung am vergangenen 8. März im Präsidentenpalast in Bukarest als Vorsitzender der rumänische Botschafter in Luxemburg, Tudorel Postolache, zudem Mitglied der rumänischen Akademie, gestellt. Er war denn auch gestern Dienstag unser Gesprächspartner, von dem wir mehr über die europäischen Integrationsabsichten Rumäniens erfahren wollten.

Geführt werden die Strategiediskussionen auf drei Ebenen. Da ist zum einen ein harter Kern von zwölf bis 15 permanenten Mitgliedern, die nahezu jeden Tag über Organisations- und Konzeptionsfragen beraten. Zum anderen gibt es eine Gruppe von Personen, die eine eingehende Analyse der Hauptfragen vornimmt und daher die Diskussion in den einzelnen Sektoren der Wirtschaft, des Soziallebens und der Politik fördert, um herauszufinden, welche Integri-

tionsmaßnahmen kurz- bis langfristig ergriffen werden müssen. Schließlich debattiert ein größerer Kreis über die Erkenntnisse der anderen Arbeitsgruppen, wobei er sich ebenfalls mit den einzelnen Sektoren befasst, das Pro und Contra der verschiedenen Lösungsmöglichkeiten abwägt und daraus Schulfolgerungen ziehen soll.

Erste Synthese für Ende Juni zu erwarten

Wenngleich es sich bei den vorgenannten Analysen eher um interne Beratungen handelt, soll es auch zu einer öffentlichen Diskussion kommen, in die ebenfalls die Bevölkerung miteinbezogen werden soll. Tudorel Postolache: „Wir tun diese Aufklärungsarbeit, um einaneres zu verbinden, was in der EU im Zusammenhang mit dem Maastricht-Vertrag vorgekommen ist, und um andererseits klarzustellen, was an Anstrengungen zu erwarten ist.“

Bis Ende Juni 1995 soll bereits ein erstes Synthesepapier vorliegen. Gegenwärtig werden rund 40 Teilstudien ausgearbeitet, eine es im Mai zur Analyse der einzelnen Bereiche kommen soll.

Hoffen auf EU-Beistand
Botschafter Postolache hofft in seiner Eigenschaft als Kommissionspräsident auf Unterstützung seitens der Europäischen Union und ihrer Mitgliedsstaaten bei der vorbereitenden großen Strategiediskussion. Es habe diesen Sukkurs bereits gegeben, wobei beson-

Discuții de strategie, înainte de toate

“România realizează complexitatea obiectivului integrării europene și laturii economice în acest context. Pentru pregătirea minuțioasă a obiectivului propus și transformarea ideii de integrare europeană într-un

larg consens național, la începutul acestui an a luat ființă o Comisie Națională de Strategie.

Sarcina principală a acesteia constă din elaborarea unui studiu aprofundat asupra strategiilor de dezvoltare ale economiei naționale și societății românești în direcția unei integrări depline a României în Uniunea Europeană”.

“În calitatea sa de Președinte al Comisiei, Ambasadorul Postolache speră în sprijinul Uniunii Europene și statelor sale membre în marile discuții de strategie preparative... În acest sens se subliniază, cu deosebire, rolul Luxembur-

gului... Un bun sfătuitor în acest sens a fost Președintele de Onoare al Guvernului Luxemburghez, Pierre Werner, cu ale cărui cuvinte Președintele Comisiei a început discursul la sesiunea inaugurală de la București din 8 martie 1995: "... situațiile economice cele mai dificile,

chiar cele mai disperate, sunt susceptibile de a-și modifica radical tendința sub tripla influență a unei voințe de redresare, a jocului forțelor economice și a factorului timp..."

"Sunt de evidențiat întâlnirile Președintelui Comisiei cu alte personalități luxemburgheze și cu alți conducători ai instituțiilor europene cu sediul în Luxemburg, precum Președintele Curții Europene de Justiție..., Președintele Curții Europene de Conturi..., Directorul general al Oficiului Publicațiilor Comunitare..."

ders derjenige von Luxemburg
Seite zu unterstreichen sei. Ein
ter Ratgeber sei ihm Ehrensta
minister Pierre Werner gewes
den er daher auch in seiner Ra
anlässlich der Eröffnungssitzu
am 8. März 1995 in Bukarest i
folgender Aussage zitierte: "...
situations économiques les p
difficiles, voire les plus dés
pérées sont susceptibles de se r
verser sous la triple influen
d'une volonté de redressement,
jeu des forces économiques et
facteur temps..."

Darüber hinaus habe er Beg
nungen mit anderen Luxembur
Persönlichkeiten und mit eu
päischen Verantwortungsträg
in Luxemburg gehabt, wie z
Präsident Gil Carlos Rodrig
Iglesias vom Europäischen
richtshof, Präsident André Mid
hoek vom Europäischen Re
nungshof, Eurostat-Direktor Y
Franchet und Generaldirektor

Drei große Hauptthemen

Im Grunde genommen gebe es für Rumänien drei große Hauptthemen, die von unterschiedlicher Bedeutung seien, im Integrationsprozess jedoch simultan angegangen werden sollen. Das Land müsse - genau wie andere osteuropäische Staaten - den Übergang von der zentralen Planwirtschaft in die freie Marktwirtschaft bewerkstelligen, dürfe jedoch zugleich den Anschluß an die Informationsgesellschaft nicht verpassen. Unter Berücksichtigung einer Relance der Weltwirtschaft gehe es sodann darum, die Strukturen an die Konjunktur anzupassen. Schließlich müßten Mittel und Wege gefunden werden für den Übergang von der Assoziation zur vollen Integration. Ein ungewisser Faktor seien hierbei die zukünftigen Konturen und institutionellen Strukturen

der Europäischen Union. Tudorel Postolache: „Im Grunde genommen diskutieren wir mit der EU von heute, müssen uns aber in die EU von morgen integrieren.“

Offizieller Beitrittsantrag noch 1995?

Einen verbindlichen Zeitpunkt für die Integration könne man zum jetzigen Zeitpunkt nicht nennen, meinte unser Gesprächspartner. Von allergrößter Wichtigkeit bleibe jedoch eine gute Vorbereitung.

Unter Umständen könne Rumänien seinen offiziellen Beitrittsantrag bei der Europäischen Kommission noch in diesem Jahr stellen. Erwartet wird aber so oder so ein langwieriger Verhandlungsprozess. Da laut dem neuerdings in EU-Kreisen vorherrschenden Konzept ein jeder Antragsteller separat behandelt werden soll, also keine Verhandlungen mit Ländergruppen vorgesehen sind, will Rumänien eigene Anstrengungen unternehmen, um bestmöglich auf das gemeinsam verfolgte Ziel vorbereitet zu sein. Derzeit, wo Rumänien sich bereits in einer Vorkampagne für die Präsidentschafts- und Parlamentswahlen von 1996 befinde, grenze es schon an ein Wunder, daß die gesamte politische Klasse sich zur Zusammenarbeit für eine derart grundsätzliche Sache zusammengefunden habe.

Abschied von Luxemburg?

Irgendwie auf der Hand lag schon unsere abschließende Frage an Tudorel Postolache, inwiefern überhaupt seine Botschaftertätigkeit in Luxemburg mit dieser großen Mission in Rumänien in Einklang zu bringen sei. Er, der am 12. Februar 1992 dem Großherzog sein Beglaubigungsschreiben überreichte und damit erster in Luxemburg ansässiger Botschafter eines zentraleuropäischen Landes wurde, stellte in Aussicht, daß er den normalen vierjährigen Amtszyklus als Botschafter beenden werde, obschon ihn seine neue Aufgabe stark beanspruchen würde. So wird er beispielsweise die nächsten drei Monate fast ausschließlich in Bukarest arbeiten. Diese Ankündigung verband unser Gesprächspartner allerdings mit der Feststellung, daß er sich nicht nur als Botschafter Rumäniens in Luxemburg fühle, sondern gleichermaßen auch als Botschafter Luxemburgs in Rumänien.

Viorel SĂLĂGEAN

*Fără prejudecăți, suspiciuni
și orgolii pentru construirea
programului strategic național**

S-ar putea ca istoria să înregistreze această primăvară ca un nou început de drum lung al României către lumea civilizației moderne. Un început pe care l-am sperat și ni l-am dorit cu cinci ani în urmă, dar care și-a spulberat toate intențiile la scurt timp, țara rămânând fără o busolă istorică, împotmolită în haosul unei reforme bezmetice, agresive și fără orizont.

Acest nou început, vital acum atât pentru cetățeanul de rând, cât și pentru țară, poate la fel ca descătușarea produsă de Revoluția din '89, a fost marcat de constituirea și începerea oficială a lucrărilor "Comisiei de elaborare a strategiei naționale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană". Comisia este coordonată de distinsul universitar, academicianul Tudorel Postolache, solicitat să-și întrerupă exercițiul diplomatic înalt din Luxemburg spre a se dedica conceperii acestei strategii.

Academicianul Tudorel Postolache este, la ora actuală, unul dintre cei mai prestigioși economiști pe care îi avem, om cu o anvergură și profunzime profesională remarcabile și, tocmai de aceea, cred că el este și omul cel mai potrivit pentru a da contur acestui nou program economic. Fără îndoială că în luarea acestei decizii au contribuit mult experiența pe care profesorul Postolache o are în construcția și analiza de macrosisteme economice, în studierea, timp de ani de zile, a fenomenelor specifice economiei de piață și, nu în ultimul rând, consistentele și proaspetele cunoștințe în materie dobândite în ultimii trei ani de când este ambasador la intersecția celor mai importante drumuri care duc și aduc spre și dinspre Europa viitoare.

Desigur, academicianul Tudorel Postolache nu va reuși de unul singur în finalizarea acestui uriaș program strategic. Nu întâmplător, domnia sa a făcut un apel de-a dreptul patetic, foarte sincer, către toți acei specialiști, indiferent de profil - economiști, juriști, profesori, medici, ingineri, cercetători, sociologi, diplomați de carieră ș.a. - îndemnându-i să renunțe, fie și numai pentru moment, la orice prejudecăți, la orice suspiciuni sau orgolii, să depășească orice granițe ideologice și să se dedice înfăptuirii acestui obiectiv strategic fundamental acum pentru țară și vital pentru poporul român.

Cât despre dimensiunile de-a dreptul uriașe ale acestui program, este suficient să intuim doar câteva din segmenetele sale care presupun o abordare nouă, în conexiune cu realitățile Uniunii Europene, a celor mai complexe

* Editorial apărut în *Adevărul economic*, nr. 12, 18-24 martie 1995, cu titlul "Postolache".

probleme ale vieții economice, sociale, politice, culturale ș.a.: stabilizarea macroeconomică, transformarea structurilor de proprietate, restructurarea de ansamblu a producției naționale, consolidarea suportului legislativ al reformei, perfecționarea cadrului juridic și instituțional, politica fiscală, continuarea reformei prețurilor, politica bugetară, politica valutară, politica monetară, politica veniturilor salariale, politica în domeniul comerțului exterior, protecția socială, reforma în domeniul sănătății publice, reforma învățământului, restructurarea cercetării științifice, internaționalizarea economiilor naționale, integrarea în cooperarea economică europeană, reforma în armată, integrarea euro-atlantică și multe, multe altele.

Important este faptul că s-a dat startul unui nou început. Poate va fi începutul unei reforme reale, a unei reforme profunde, a unei reforme elaborate atent spre a putea fi administrată coerent, pas cu pas, indiferent de ce culoare politică va avea guvernul care se va instala la Palatul Victoria. O reformă rațională, clară, transparentă, o reformă în care atât societatea, cât și cetățeanul să știe ce ne așteaptă la “capătul tunelului”.

După cum, la fel de important mi se pare a manifesta maximă receptivitate și angajare profesională în finalizarea programului de integrare europeană ce va fi conturat și adoptat. Insist asupra acestui ultim aspect, vital i-aș spune, având în vedere trista experiență privind strategia perioadei de tranziție, elaborată, în anul 1990, de un colectiv larg, condus tot de academicianul Tudorel Postolache. Nici nu s-au încheiat bine studiile ample și proiectele rigurose fundamentate în legătură cu evoluțiile, restricțiile și soluțiile posibile ale perioadei de tranziție, că prima grijă a celor obligați să materializeze conceptele strategice a fost ignorarea lor aproape cu desăvârșire.

O spun și acum că, dacă guvernele post-revoluționare ar fi manifestat atenția cuvenită și profesionalismul adecvat pentru implementarea “Strategiei Postolache”, astăzi România se afla, cu siguranță, în primul eșalon al țărilor central și est-europene în planul rezultatelor tranziției. Dar, ca un blestem, în locul unei reforme raționale, coerente și specifice României, ne-a fost dat să aplicăm o reformă bezmetică, superficială și dureroasă.

Primii ani de după revoluție vor rămâne în domeniul administrării economiei drept anii celui mai păgubos și stupid neprofesionalism, anii unui diletantism care cred că n-a fost întrecut nici de perioada proletcultismului începuturilor comuniste.

Cunoscându-l bine pe profesorul Tudorel Postolache și apreciindu-i forța sa intelectuală și organizatorică de excepție, sunt convins că în vara acestui an țara va avea strategia de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană.

Rămâne de văzut care va fi soarta ei.

Sper ca istoria tristă de acum cinci ani să nu se mai repete!

Adevărul economic, nr. 12, 18-24 martie 1995

Cultură și societate. Locul culturii în strategia dezvoltării României și a integrării țării în Uniunea Europeană*

Reporter

Bună seara, stimați telespectatori. Poate niciodată atâtea personalități cu totul și cu totul deosebite, nu s-a întâmplat să fie prezente într-o emisiune economică. Academicieni, economiști, dar și elite din domeniul vieții culturale și spirituale. Strategia de dezvoltare economico-socială a României în perspectiva începutului de secol și a intrării în Uniunea Europeană. Raportul între economic și cultură. Influența culturii asupra economicului. Iată deci ce vă propunem în această ediție a "Studioului economic".

Vă rog, domnule academician Postolache, să începeți dumneavoastră - gazdă fiind - cu o scurtă sinteză, nu a ceea ce s-a discutat în cele două zile ale desfășurării lucrărilor, ci poate a întregii activități desfășurate de Comisie de la început și până acum.*

Academician Tudorel Postolache

În primul rând, Comisia s-a structurat, și s-a structurat într-un mod exemplar care a reținut atenția și opiniei publice interne și cercurilor comunitare; ea s-a structurat ca o trilaterală la care participă experții desemnați de toate partidele parlamentare de guvernământ și opoziție, experții desemnați de guvern și personalități ale lumii academice, universitare, organizații neguvernamentale, societate civilă în general, astfel încât în Comisie am putut beneficia de experiența întregului spectru societal. Pe parcursul lucrărilor s-a adăugat o a patra componentă la Comisia noastră și care a fost destul de remarcată în cursul acestei ultime sesiuni, este vorba de

* Emisiunea a fost înregistrată în 23 mai, după Reuniunea plenară a Comisiei, desfășurată în 22-23 mai, timp în care pe lângă o sinteză a lucrărilor la zi, au avut loc și alte dezbateri din calendarul Comisiei, cum a fost cea cu tema "Cultură și societate. Locul culturii în strategia dezvoltării României și a integrării țării în Uniunea Europeană". La această dezbatere, a cărei stenogramă constituie ea însăși un document de o valoare excepțională, au avut intervenții (în ordinea înscrierii la cuvânt): acad. Tudorel Postolache, Dan Hăulică - membru corespondent al Academiei Române, acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, acad. Eugen Simion, acad. Mircea Malița, prof.univ.dr. Mircea Coșea, prof.univ.dr. Radu Vasile, Înalt Prea Sfinția Sa Daniel - Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, prof.univ.dr. Doru Dumitru Palade, prof.univ.dr. Mugur Isărescu, dr. Radu Rey, Mircea Petrescu, Sfinția Sa Preot Dumitru Popescu, dr. Aurel Ghibuțiu, prof.univ.dr. Liviu Maior. Emisiunea televizată în seara zilei de 1 iunie 1995 (și reluată o săptămână mai târziu și în programele de dimineață) a surprins părerile onora din participanți. În paginile următoare este prezentată stenograma emisiunii televizate.

tinereț, pe un criteriu unanim convenit și acceptat, laureații la olimpiadele internaționale de fizică, matematică, chimie, informatică, precum și laureații cu aur la olimpiadele naționale la care nu se organizează olimpiade internaționale, inclusiv tineri cu rezultate de excelență, care au făcut studii universitare la mari universități din Occident. Eu cred că această componentă a Comisiei reprezintă un cadru foarte puternic și sub raportul competenței și sub raportul forței morale. El oferă un cadru de vis pentru a confrunta experiențele, soluțiile. Cred că unul din principalele atuuri la prezentarea cererii României de aderare la Uniunea Europeană, va fi tocmai acest mod de a pregăti cu toate forțele societății noastre, programul de aderare. Activitatea s-a desfășurat sub semnul principiului subsidiarității - principiu mult vehiculat în construcția Uniunii Europene - adică o serie de lucrări au fost lucrări de autori, lucrări elaborate de institute, de grupe de autori. Am avut apoi dezbateri între autori, ale autorilor cu experții - 217 dezbateri de la constituirea Comisiei - și principalele rezultate ale acestei foarte intense activități au fost prezentate în cadrul acestei sesiuni de lucru a Comisiei, care marchează, după părerea mea, trecerea de faza identificării problemelor, ceea ce este extraordinar de important. Eu aș spune că sesiunea recentă a arătat că noi am identificat problemele reale cu care suntem confrunțați. Lucrările acestei sesiuni - colegii mei vor fi de acord - ne-au arătat problemele reale pe care trebuie să le soluționăm, și eu cred că s-au și conturat deja soluții de fond la aceste probleme reale. Aș mai adăuga în foarte scurtul timp care îmi stă la dispoziție că ne-am precizat și asupra profilului celor două lucrări pe care Comisia noastră trebuie să le supună societății: o lucrare este "**Programul de pregătire a aderării României**" și noi sperăm ca, în jurul datei de 10 iunie, să prezentăm la o nouă sesiune de lucru a Comisiei proiectul acestei lucrări; cea de-a doua lucrare mare este o "**Carte albă**" asupra strategiei economiei naționale și a societății românești în pragul secolului XXI, lucrare care va sintetiza cele 41 de studii care sunt în plin proces de desfășurare.*

Reporter

Veți evalua rezultatele muncii depuse până acum ale Comisiei? Așa ca profesor, ați putea da o notă?

Academician Tudorel Postolache

Eu aș rămâne în nota Comisiei, adică o notă de maximă seriozitate și circumspecție. Este vorba de o încordare extremă a eforturilor intelectuale ale participanților și, dacă vreți, principalul rezultat este un început bun de spargere a unui anumit blocaj intelectual. Am constatat și astăzi că soluții - unele foarte rafinate - există, dar există foarte slabă comunicabilitate între ele, și un mare plus pe care l-aș aprecia cu notă maximă, super-maximă, este că a stabilit acest context între cele mai diverse compartimente ale societății noastre, pentru că - eu repet - convingerea mea este că toate blocajele

* La data emisiunii. În total, în Comisie au avut loc 221 dezbateri (n.red.).

concrete, inclusiv blocajul financiar, își au undeva izvorul într-un blocaj mental pe care această Comisie l-a înfruntat și îl face să reculeze zilnic. În sfârșit, independent de întrebarea dumneavoastră, aș spune că eu consider că am avut o șansă deosebită astăzi să asist la discutarea unei teme tulburătoare: cultură și economie. De altfel, însuși faptul că la emisiunea dumneavoastră dedicată economiei vom vorbi despre cultură, este remarcabil pentru orientarea generală a strategiei pe care vrem să o facem.

Reporter

Și să vorbim. Doamnă academician Bușulenga, ați avut o intervenție urmărită cu foarte mult interes, nu numai pentru originalitate, ci cred, în special, pentru valoarea ideilor. Ați putea să ne faceți o mică sinteză?

Academician Zoe Dumitrescu Bușulenga

E cam greu într-un timp așa de scurt, dar vreau să spun din capul locului că eu nu m-am gândit niciodată până acum la alt raport între economie și cultură, decât la acela al lamentării mele proprii în legătură cu lipsa de fonduri pentru activitățile de cultură. E prima oară când, datorită planului extraordinar de interesant și presupun și de eficace, pentru raportul între economie și cultură, al academicianului Postolache, m-am gândit că lucrurile ar putea să capete un sens invers, adică să fie cultura aceea care să dea într-un anumit fel, știu eu, hrană, sau din esența culturii să țâșnească economia; cam asta este imaginea pe care aș folosi-o.

Eu, în puținele pagini pe care le-am citit, după ce mi-am exprimat evident stupoarea, am încercat să stabilesc niște particularități ale integrării posibile a României în Europa, în scopul acesta al modificării raportului dintre economie și cultură. Adică am definit foarte pe scurt particularitățile culturii românești, pentru că așa șade bine etniei românești, pornind de la etnogeneză, calitatea noastră de popor latin, ortodox, mergând mai departe și demonstrând o prezență a noastră aici, care s-a arătat aproape în toate ipostazele existenței ei, ca o cultură - am eu o fixație mai veche - până și cultura noastră este mediteraneană și apolitică. Ca atare, suntem aici un pion al unei Europe evidente pentru cine are ochi de văzut și, ca atare, trebuie să fim priviți cu o mare atenție de către niște cunoscători din afară. Ar trebui să avem și cunoscători mai mulți înăuntru, ai particularităților noastre, ai specificităților noastre. Ei bine, aceste specificități sunt mai puțin compatibile cu civilizația computerului. Mă rog, asta-i altceva, dar tocmai pentru că suntem puțin altfel decât ceilalți care se pot supune, să spunem așa, unei clasificări, unei sistematizări mai simple. Noi suntem altceva. Noi suntem mioritici, noi suntem sofianici, noi suntem într-un anume fel așezați pe un acoperiș care unește cerul cu pământul, într-o sinteză și o situație specială.

Și atunci am stabilit vreo trei puncte care însemnau punctele de legătură între noi și Europa și punctele pe care stau pilonii care trebuiau să ușureze, să faciliteze legătura noastră cu Europa și cunoașterea noastră despre Europa.

Punctul întâi era descoperirea și fixarea perfectă a identității, deci cunoașterea de sine; noi trebuie să stabilim această identitate perfectă cu toate elementele ei, de la cele posibil de trecut pe computer, adică natură, muzee, artă vizuală, arhitectură etc., până la inefabilul care trebuie trecut prin alte instrumente, cum ar fi cartea.

Al doilea punct era acela al cunoașterii reciproce, al comunicării în sensul transmiterii particularităților noastre către afară, după ce stabilim identitatea, să facem așa încât să transmitem valorile noastre cele mai importante, acelea care evident ar influența sau ar prezenta niște avantaje și pentru economia noastră, care ar recroșa, ar reliefa prezența noastră din multe puncte de vedere în afară. Și ultimul punct era acela pe care îl numeam descoperirea rădăcinilor, adică descoperirea rădăcinilor cele mai adânci ale ființei, ale rădăcinilor care ne leagă de umanitate în general. Deci identitate ca etnie, comunicare cu celelalte, și aici comparativismul, nu pentru că sunt eu comparativă, dar comparativismul are foarte multe de spus în această materie foarte gingașă.

Și în al treilea rând, descoperirea universalului uman din noi. Și îl dădeam exemplu pe Brâncuși, în care toate aceste trei niveluri se regăsesc admirabil. Așa poate vom fi utili pentru relația inversă dintre cultură și economie, cultura devenind postamentul edificiiului economic.

Reporter

Domnule Hăulică, s-a spus astăzi că puterea economică și puterea culturală, nu știu dacă mai întâi culturală și apoi economică, sau mai întâi economică și apoi culturală, ne va permite, ne va da puterea negației și a interogației cu partenerii din Uniunea Europeană. Cum vedeți acest lucru? Cum? Când? Concret.

Dan Hăulică

Membru corespondent al Academiei Române

Vedeți, mie mi se pare că interesul acestei dezbateri este tocmai de a ne scoate din relațiile de putere. Noi batem la porțile Europei cu sentimentul unor drepturi care ne vin din apartenența la universal. Diferența de putere este secundară într-un asemenea context. Și tot ceea ce am izbutit în adunarea noastră, acest ospăț de idei - cum îndrăzneam să spun în expunerea mea -, era tocmai o încercare de a ne depăși, de a depăși ceea ce este limitativ, reductiv așa spune, în fiecare din competențele noastre. Am încercat să nu fim experți ai unui domeniu și am încercat, dimpotrivă, să ne manifestăm, să ne revendicăm de la partea de universal din noi pe care încercăm să o comunicăm și s-o facem un obiect de împărtășire europeană. În acest sens, cred că am evitat spiritul de sistem și o anume prezumție raționalistă în dezbaterea noastră. Un mare scriitor în răspăr și cu recompense oficiale și cu orice complezență de tip monden spunea: "În artă nu există reguli, există numai exemple." Și mie mi se pare că într-adevăr noi am evocat, cum spunea mai înainte doamna Zoe și

am făcut-o eu însumi, astfel de exemple paradigmatică, un "parangon de plaid" al creativității, ca Brâncuși, care este un parangon în același timp al unui anume sentiment metafizic. Un sentiment al ființei românești.

În fond, ce trebuie să demonstrăm? Nu numai că avem niște aptitudini de creație, dar avem ceva de spus lumii. Un artist nu este numai o probă, un mare artist și un creator în câmpul culturii, nu este un fabro, nu este numai un exemplu în ceea ce privește capacitatea de a face, ci de a exista, un mod de a exista. Or, cei foarte mari, și de-asta îl citam pe Brâncuși, ne oferă asemenea exemple. O întregă gândire, de pildă, proprie ortodoxiei noastre care aduce o modalitate sufletească culminând în filocaliile pe care le evoca Înalt Prea Sfințitul Daniel, ne duc spre asemenea puneri ale problemelor, care depășesc și simpla abilitate. În acest sentiment al ființei există puterea de a nega, subordonată însă afirmației. Brâncuși spunea: "Arta este un mare <da> spus lumii."

Într-o epocă de sarcasm negativ, Picasso spunea: "le contre vient avant le pour" și iată un mare român aducea niște sentimente care nu elimină problematica și gravitatea existenței, dar aduce curajul acesta de afirmare. Și cred că în acest curaj intră împreună și imediat pragmatismul afirmării economice și în același timp puterea vizionară și forța aceasta de a ținti esențe și de a ținti viitorul. Încât s-a vorbit despre valorile complexe ale civilizației noastre, eu n-aș spune că e numai o polemică, o civilizație care are expresii de o asemenea vehemență cum sunt călușarii, de pildă; participă și de la dionisiac, în același timp - gândiți-vă la Țuculescu -, cu o întregă dimensiune a creativității; suntem mai bogați și eu cred că trebuie să avem curajul să punem amândouă aceste dimensiuni în față, dar în orice caz, important este să avem curajul să ne raportăm la această mare contribuție care nu are nici un raport cu nivelul economic al unei țări la un moment dat. Gândiți-vă la Florența, care era o putere economică, sau la Atena, care erau totuși neînsemnate în epoci istorice, când au dat maximul de creativitate față de imperiile din jur și care totuși au marcat un loc extraordinar în câmpul creativității. Arnold Hauser, marii istorici din perspectivă economică ai artei n-au relaționat niciodată în chip simplist și n-au redus valoarea artei la dimensiunea economică a suportului lor istoric, încât în sensul acesta este foarte important că am fost convocați, o spun fără trufie, ne-am simțit utili, și îi mulțumesc încă o dată academicianului Postolache pentru a fi creat această ambianță în care fiecare venea cu specificul său și în care fiecare nu uita că Europa însemna la cei vechi, etimologic, "puterea de a vedea departe". În Homer, "europos" era epitetul care însoțea numele lui Zeus, era "Zeus care vedea departe". Și, eu cred, cam asta am încercat în exercițiul desfășurat acum, am încercat să ne despărțim pentru a vedea cu toții mai departe.

Reporter

Domnule ministru Coșea, haideți să vedem, cu specificul muncii dumneavoastră, cum vedeți dumneavoastră, cum vede un economist raportul între cultură și economic? Care este influența culturii asupra economicului?

Prof. dr. univ. Mircea Coșea Ministru de Stat

Prin specificul muncii mele - asta înseamnă cinci ani de reformă - am fost implicat în reforma asta și eu am făcut-o cu toată inima și am încercat să-mi pun și capul la contribuție, nu numai inima, așa încât am înțeles că probabil ceea ce ne lipsește nouă în reformă ca să aibă rezultate mai rapide și mai bune este elementul cultural.

Reforma a suferit din cauza acestei subestimări a elementului cultural și întrebarea care se naște este: Dacă România este o țară, cum s-a afirmat odată și cum toți simțim, o țară cu un potențial cultural foarte mare, este o țară cu o cultură și o spiritualitate extraordinară bazată pe existența ei, pe lupta acestui popor de a se menține în spațiul și în aria în care este, atunci de ce dezvoltarea economică nu este la nivelul acestei dezvoltări culturale?

Eu am încercat să arăt că, pe baza unei credințe pe care o am, mai mult pe o parte de sensibilitate decât de studiu; nu s-a prea studiat mult. N-am avut încă o relație foarte puternică cu cei care sunt implicați în acest proces, cu sociologii, cu biserica, cu oamenii de cultură, dar va trebui să o facem de acum înainte. Eu am încercat să arăt că există în România un suport cultural extrem de valoros. Eu l-am numit o cultură tradițională, care înseamnă ceea ce ne reprezintă pe noi ca popor: spiritualitate. Am acordat o atenție deosebită și un spațiu foarte larg factorului cultural care vine prin creștinătatea și ortodoxia noastră.

Arătam că această uniune între un spirit latin și o religie ortodoxă a dat ceva care în economie se simte și se vede. Există o trăsătură a dezvoltării noastre economice care ține tocmai de ideea pe care o expuneam, reușită prin moralitate. Biserica ne învață și a luptat sute de ani ca să avem această moralitate a reușitei în afaceri. În același timp am arătat că există încă un foarte important element de cultură rurală în România, care are o specificitate și o importanță extraordinară și am arătat că există și elemente care provin din ultima etapă a comunismului care a imprimat anumite elemente de cultură și pe care astăzi, în contextul dezvoltării unei economii cu totul noi decât cea pe care am conceput-o până acum, au plusurile și minusurile lor.

Ceea ce m-a preocupat cel mai mult a fost impactul, ciocnirea dintre această cultură tradițională, care este esențială pentru noi și pe care trebuie s-o păstrăm și s-o îmbogățim, cu o nouă cultură care vine din altă parte, o cultură, spuneam eu atunci, a științei de a face bani. O cultură care este foarte viguroasă, care este atât de simplă și de liniară, încât e acceptată de oricine. Place pentru că e înțeleasă ușor și e simțită ușor. Și spuneam că acest impact de care nu putem scăpa e un impact care probabil deja s-a și resimțit, care a fost absorbit în parte, pentru că oamenii noștri de afaceri, și în general ceea ce numim acum "agenți economici" sau "manageri", se comportă în 1995 altfel decât în 1990, sunt mult mai competenți, înțeleg altfel, sunt parteneri și negociatori mai buni, dar - spuneam în final - și este un lucru pe care vrem să îl susținem, că această legătură dintre cele două elemente de cultură ne poate da nouă o șansă mai mare în integrare. Adică România poate veni ca partener în

integrare cu un tezaur mai bogat decât alții, și spuneam că acest element de cultură poate să fie un factor de creștere și, în același timp, un factor de avantaj comparativ față de alții.

Vă rog să nu îl luați ca un fel de patriotism ieftin - românii sunt cei mai buni, cei mai deștepți, cei mai frumoși - nu, eu cred că suntem așa, dar n-o spun pentru că nu cred că e bine, dar există o cultură românească care ne poate salva de foarte multe lucruri. Astăzi s-a spus un lucru care mi-a plăcut și l-am înțeles imediat: România poate deveni o mare putere culturală. Și cred în asta. Mă îndoiesc că în viitorii ani vom putea deveni o mare putere tehnologică sau militară. Dar cultural, avem toate posibilitățile să devenim, și ține de noi acum să putem să transformăm această șansă în realitate, să ne prezentăm în lupta cu alții - lupta de concurență, bineînțeles - înarmați cu ceea ce alții mai greu pot obține. De ce? Pentru că suntem un popor vechi, suntem un popor care a învățat foarte mult. Sfinția Sa spunea astăzi un lucru care mi-a plăcut extraordinar, mi-am notat și o să-l țin în minte: suntem un popor care prin religie am știut să suportăm istoria atunci când n-am putut s-o facem. Și asta ne dă o putere mai mare decât a altora, de a ne încadra în niște calități pe care alții nu le au, în cazul de față, cultura.

Reporter

Șansele și exigențele integrării în Uniunea Europeană în viziunea bisericii ortodoxe.

Înalt Prea Sfinția Sa DANIEL

Mitropolitul Moldovei și al Bucovinei

Sinteza și dialogul sunt componente ale identității și vocației noastre, a românilor. Și de aceea nu ne temem nici de dialog, nici de sinteze. Întreaga noastră cultură este marcată de sinteze atât la origini, cât și în dăinuirea ei. Dialogul cu Occidentul sperie pe unii, fascinează în mod excesiv pe alții. Cred că noi trebuie să avem un dialog fără agresivitate și fără complexe cu Occidentul și asta însemnează o cunoaștere profundă a identității noastre și o cunoaștere profundă a Occidentului și mai ales a domeniilor în care noi putem să aducem un aport în ansamblul culturii europene și, de asemenea, să receptăm selectiv, și accentuez selectiv, ceea ce oferă cultura occidentală.

În mod concret aș vedea ca șanse și în același timp exigențe de pregătire a noastră, mai multe sinteze.

Prima: dialogul între știință și credință. În acest dialog cred că este pe de o parte, importantă experiența deja existentă a Occidentului, mai ales în ultimele două decenii, și în același timp, contribuția sau sensibilitatea ortodoxă privind creația. Dumnezeu nu este prezent doar în biserică și numai duminica, ci este prezent în toată creația sa. De aceea, mănăstirile noastre sunt pictate și în exterior. Există o dimensiune cosmică a credinței creștine, există o vedere a lumii în Dumnezeu, în prezența lui, și acest lucru ne ajută pe noi și îi ajută și pe occidentali să depășească ispita secularizării.

A doua sinteză - Răsărit/Apus sau Europa Răsăriteană și Europa Occidentală - ar fi aceea dintre viața spirituală sau liturgică, pe de o parte, și diaconia socială, asistența socială a bisericilor astăzi. Admirăm faptul că mulți tineri astăzi sunt implicați în învățământul religios în școli de stat, acolo unde altădată se spunea că nu există Dumnezeu. Preoți sunt prezenți în spitale, în orfelinăte, în case de bătrâni și în închisori și, sperăm că în curând, și în armată. Prin aceasta, redescoperim dimensiunea socială a Evangheliei inspirându-ne, pe de o parte, din exemplul bisericilor din Occident, iar pe de altă parte, redescoperind ceea ce biserica ortodoxă română a avut înainte de venirea comunismului.

Și desigur, în al treilea rând, există o posibilă sinteză sau chiar ne aflăm într-o sinteză legată de percepția universalului și naționalului. Foarte adesea în istorie, universalul a fost văzut ca supranațional. Ei bine, nu există universal supranațional, există o întrepătrundere, o conținere reciprocă, o dăruire reciprocă între cultura unei națiuni și ceea ce primește ea din alte culturi.

Aici am putea spune că, pe un plan mai concret, biserica noastră poate contribui arătând atașamentul între credință și destinele naționale ale unui popor, dar pe de altă parte, poate învăța de la alte biserici modul de organizare a solidarității creștine universale. O solidaritate între diferite națiuni.

Iată câteva din aceste posibile sinteze și șanse de dialog de a aduce un aport și de a receptiv selectiv din partea cealaltă, însă pentru toate acestea trebuie să fim bine pregătiți. Deci, integrarea europeană este pentru noi un risc, numai atunci când nu suntem bine pregătiți.

Reporter

Eu am să vă rog frumos să-mi îngăduiți să vă săcâi puțin și să vă reamintesc că suntem mai mult decât onorați să participați la o emisiune, dar economică. Așadar, din punctul de vedere al telespectatorilor unei astfel de emisiuni economice, încă o precizare din partea dumneavoastră. Deci viziunea bisericii ortodoxe române cu privire la viitorul, viitorul nostru - dacă vreți spiritual-cultural, dar nu numai - ci economic?

Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul DANIEL

În teologie, cuvântul "economie" sau "iconomie" este un termen tehnic și însemnează "purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de lume". Se vorbește despre "economia" sau "iconomia mântuirii". Deci iubirea lui Dumnezeu față de lume se numește economie. De aceea, din punct de vedere al Evangheliei, biserica aduce un corectiv unei economii care devine idolatră, care devine singura preocupare a unei societăți. Noi am văzut ce a însemnat economia din punct de vedere materialist-dialectic. Acum există ispita de a trece la dialectica materialismului și, de aceea, sinteza aceasta între economie și spiritualitate însemnează umanizare a economiei. Pe de altă parte, nu putem face abstracție de economic, cantonându-ne într-un spiritualism aistoric. Un teolog ortodox spunea: "când îmi lipsește mie pâinea, este o problemă economică de familie, când lipsește semenului meu pâinea, este o problemă de

etică, o problemă spirituală". Deci există o legătură în ceea ce privește modul de a folosi bunurile acestei lumi. Biserica trebuie să fie de partea și a celor care sunt slabi din punct de vedere economic și care în toată sărăcia lor economică nu însemnează că sunt mai puțin umani decât cei care sunt bogați. Avem foarte mult de lucru. În Europa, bisericile au de jucat un rol critic în ceea ce privește economia.

Reporter

Ce ar trebui să facem noi, să ieșim din starea asta economică în care ne aflăm?

Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul DANIEL

Da, să stabilim legătura care există între criza morală și criza economică. Și aceeași întrebare ar trebui să și-o pună țările occidentale, cu o economie dezvoltată: Cum ele care au o economie puternică au ajuns totuși la o criză morală? Deci nu putem scăpa, noi trebuie să vedem ce am putea face acum ca să depășim criza economică, dar Occidentul are și el o criză - criza spirituală - și deci poate Dumnezeu a voit ca fiecare să fim în stare de criză ca să ne ascultăm reciproc și ca să ne ajutăm reciproc.

Reporter

Vă mulțumesc. Domnule ministru Maior, în procesul de învățământ, pe ce ar trebui să punem accent mai mult, pe educația tehnologică sau educația culturală generală?

Prof.univ.dr. Liviu Maior, Ministrul Învățământului

Cred că și pe una și pe alta, mai cu seamă că învățământul, prin specificul său, este chemat să pregătească specialiști în toate domeniile. Deci aici, în cazul discuției care a avut loc astăzi, în raportul cultură-societate, învățământul își are un rol foarte bine definit.

Eu am afirmat pe parcursul discuțiilor că, în învățământul din România, o lipsă este această educație tehnologică pe care s-o facă și elevii și studenții de la facultățile sau școlile de profil pur umanist, și ceilalți de asemenea. Educația tehnologică este o realitate a lumii contemporane. În casele oamenilor, dacă stăm și ne gândim bine, au apărut tot felul de aparaturi, una mai sofisticată decât cealaltă, și simpla cunoaștere a lor ajută pe membrii familiei ca viața să le fie mai ușoară și să nu pățească vreun accident în unele cazuri.

Europa Occidentală la această dată este confruntată cu o mare problemă, pe care ne-a transmis-o și nouă acum, și ca un semnal de alarmă: învățământul acesta vocațional-profesional. Acesta a fost obiectul unei rezoluții a conferinței miniștrilor educației din Europa. Este o temă întâlnită în programele electorale. Candidații la președinția Franței au de pus un accent deosebit pe această componentă.

S-a creat un sistem așa-numit "sandwich". Deci cultură generală - cultură sau educație vocațională, pregătirea în diferite meserii, dar fără să lipsească componenta aceasta culturală. Și cred că acest fapt spune foarte

mult. Deci noi, în reforma învățământului profesional-vocațional, reformă programată să se termine în trei ani, avem finanțare externă, avem finanțare internă, avem expertiza Germaniei pentru aceasta, vom folosi și noi acest sistem "sandwich". Nu este indiferent dacă dintr-o școală tehnică iese un maestru sau tehnician care să aibă cunoștințe și în limbi străine, fiindcă în mod obligatoriu va trebui să știe o limbă străină, fiindcă o dă și la bacalaureat conform noii legi. Trebuie și el să aibă o cultură, să-i permită o mai ușoară percepție a lumii în care trăiește și a lumii spre care tindem. Nu este suficient să fii un foarte bun meseriaș dar să nu ai cunoștințe, de exemplu din domeniul managementului micii întreprinderi.

Spuneam astăzi că dorim să facem acest lucru. Elevul când termină o școală să știe tot mecanismul prin care el să-și poată deschide un mic atelier în care să lucreze el și apoi să-și atragă și alți colegi.

Deci subiectul, pentru timpul pe care îl avem pentru discuție, este foarte larg. Învățământul din România, în mod paradoxal și din ignoranță - și nu vreau să spun cine este vinovat - , în proporție de 22% se autofinanțează, în condițiile unei economii aflate într-o perioadă de tranziție și cu problemele ei. Am avut o expoziție a producției școlare la Palatul Copiilor. Am fost eu singur acolo, am apelat la mijloacele mass-media să vină. Copiii aceștia, în virtutea unei preocupări mai vechi, produc mai ieftin decât alte întreprinderi; în unele orașe au deschis magazine proprii și își valorifică producția pe care o au; și datorită acestor școli și producția meșteșugărească, arta populară, în școală este cultivată fără nici un fel de restricții.

Sigur că pentru mijloacele mass-media este mai interesant să descopere o gaură într-un tavan într-o școală sau un bec care nu arde, un geam spart, decât să acorde importanță acestor lucruri. Sunt zeci de mii de copii din această țară care sunt integrați într-un proces. Pe de altă parte, faptul că nu sunt educați, nu există componenta culturală la care ne-am referit noi, îi face pe unii dintre ei să refuze munca. Știți că au fost întreprinderi care au oferit unei promoții întregi de la un grup tehnic posturi cu un salariu mediu între 175000 și 200000 și întreaga promoție a refuzat să meargă să lucreze în întreprinderile respective, deși aveau calificarea necesară. Sigur, acum nu mai putem forța pe nimeni să-și ia o repartiție într-o întreprindere sau alta, dar cred că lipsa aceasta a unei educații și a unei științe despre lumea în care intrăm, despre care societatea în care intrăm, joacă din acest punct de vedere un rol foarte important. Sau la Șantierul naval din Mangalia. Eram la ridicarea Mangaliei de la rangul de oraș la municipiu. Directorul Șantierelor navale din Mangalia are deschisă de o jumătate de an o ofertă pentru angajare de forță de muncă, dar nu se duce nimeni. Și salariul este cam de 250\$ pe muncitor, cel puțin așa ne-a spus acolo.

Deci stăm și ne întrebăm, acum și noi trăim un moment de derută din acest punct de vedere: Care este realitatea totuși? Care sunt instrumentele prin care să determinăm, nu printr-o educație din aceasta de tip demagogic, să iubească munca? De muncit vor trebui să muncească vrând-nevrând, că lumea în care am intrat are alte instrumente să-i facă să ajungă acolo. Dar vedeți, strict această profesionalizare a lor și însăși faptul că elementul de cultură

intră în aceste școli într-o proporție rezonabilă. Pentru a-și cumpăra o carte trebuie să muncească astăzi.

Academician Tudorel Postolache

Aș vrea să revin la întrebarea pe care ați pus-o acum câteva momente: Ce ar trebui făcut ca să depășim starea de criză? Și întâmplător, absolut întâmplător, am în față cartea unui reputat academician francez Peyreffitte, care studiază toate miracolele economice semnificative care s-au succedat în istoria omenirii, sfârșind cu studiul amănunțit al celor două miracole: japonez și vest-german. Și concluzia la care ajunge este foarte interesantă: ia toți factorii care ar putea explica injecția de capital american și în Germania și în Japonia, sigur că a jucat un rol, însă spune "injecția a fost mai puternică de capital american în țările latino-americane", numai că acolo nu a făcut nimic altceva decât a alimentat inflația și practicile clientelare. Concluzia principală a autorului este că tocmai situația de criză, pentru că și Germania și Japonia erau cu economia la pământ la terminarea celui de-al doilea război mondial, a împins cele două societăți la punerea în valoare a factorului mental cultural: conștientizarea necesității consensului național asupra considerării economiei ca terenul principal al redresării. Cartea a apărut acum câteva zile, dar sensul principal al activității Comisiei, eu cred că este să redescopere această concluzie.

Noi suntem într-un punct de criză atât de puternic încât suntem obligați ca, venind după filosofii diferite, să ajungem să redescoperim acest numitor comun al tuturor miracolelor economice pe care le-a cunoscut omenirea - necesitatea de a considera economia ca principal teren al depășirii crizei, este vorba de factorul cultural, de ceea ce el numește factorul mental, și eu cred că aici, pe acest teren, se situează câmpul principal al rezultatelor Comisiei.

Reporter

Domnule guvernator, iată am discutat foarte mult într-o emisiune economică despre dimensiunea culturală, dimensiunea spirituală, educațională, în această perioadă de tranziție. Eu v-aș propune să revenim la dictatura adevărului crud, și anume la dictatura banilor. Deci din acest punct de vedere bancar, care este condiția pentru integrare europeană?

Prof.univ.dr. Mugur Isărescu

Guvernatorul Băncii Naționale a României

Dacă ați spus condiția, vreau să fac un joc de cuvinte și fără să exagerez aș spune că, condiția din punct de vedere bancar este succesul activității acestei Comisii. Și nu exagerez deloc, vă mărturisesc că ceea ce se face în această Comisie este un lucru extraordinar. Este un lucru extraordinar inclusiv pentru faptul că înainte de a mă întreba pe mine ce trebuie făcut pentru redresarea economică a României, l-ați întrebat pe Sfinția Sa, și asta denotă

că după numai două sau trei participări la această Comisie, deja se înțelege mai bine cum problemele economice depind de cele culturale.

Este de asemenea extraordinar și pentru ceea ce a spus profesorul Postolache și anume că trebuie spart acest blocaj mental care este cauza adâncă a multor crize din societatea românească. Și eu cred că activitatea acestei Comisii este un pas important în spargerea blocajului mental și de comunicare. Aș spune că este importantă această Comisie și pentru un alt motiv legat până la urmă și de dictatura banilor, pentru că ea pregătește societatea românească în vederea integrării sau mai bine zis "pregătește" pregătirea societății românești în vederea integrării, întrucât după activitatea Comisiei va urma dialogul Comisiei cu publicul, cu societatea românească. Și aici lucrurile sunt extrem de importante; sunt importante pentru că integrarea ar aduce foarte multe schimbări. Și orice schimbare poate să însemne durere. Și însemnând durere, poate să fie respinsă schimbarea. Respinsă de organismul social. Noi avem încă de pe acum, după numai cinci ani de tranziție spre o economie de piață, deci o economie europeană, fenomene clare de respingere inclusiv în domeniul bancar. Or, noi trebuie să ne integrăm firesc în Europa. Firesc, păstrându-ne firea - n-o să ne schimbăm firea de român, frumusețea - și pentru că s-a discutat cât de frumoși sunt românii, în orice caz, să ne păstrăm farmecul. Pentru că acest popor și această țară are un farmec deosebit. Or, în acest sens, pregătirea integrării și acceptarea, aș spune apriorică, de către societate a schimbărilor joacă un rol esențial. Și aici intervine poate mai mult decât orice, dimensiunea culturală. Și uitați, vorbesc prea mult, dar mă apropii de esența întrebării dumneavoastră, și de ce cred eu că activitatea acestei Comisii, acceptarea schimbărilor și schimbarea cu cât mai puțină durere, va ajuta și sistemul bancar românesc. Întrucât economia - economia modernă de piață, cum îi spunem noi - care funcționează în Europa integrată, are în centrul ei mecanismul banului și al băncilor.

Or, populația, societatea, trebuie nu numai să accepte acest lucru, trebuie să învețe să lucreze cu aceste noțiuni, repet, într-o manieră firească, naturală chiar, și cred că aici este vorba de multă cultură. Nu neapărat cultură așa cum câteodată, în mod strict, definim noi această noțiune. În plus este vorba de încredere. Încredere - cuvântul are și conotații religioase și culturale -, încrederea, de exemplu, în moneda națională este esențială și cred că acum românii înțeleg mai bine cât de importantă este, pentru că și noi am trecut printr-o experiență de inflație ridicată, nu catastrofală, îndrăznesc să spun, cum a fost de exemplu în Germania în anii '20.

Mulți analiști, referindu-mă și la cartea pe care a menționat-o profesorul Postolache, spun că puterea Bundesbank-ului - băncii centrale din Germania - și transformarea mărcii germane într-un adevărat zeu pentru germani, derivă și din acea tragedie națională care a fost hiperinflația din anii '20 când a apărut și bancnota care nu se putea citi. Se spunea numai că sunt 24 de zerouri. Acea traumă extraordinară prin care a trecut societatea germană a fost transmisă în timp și acum, după multe decenii, germanii consideră inflația

cel mai mare necaz care se poate întâmpla unei societăți. Și de aici toate forțele culturale, economice, financiare, sunt îndreptate spre încrederea în moneda națională și spre o inflație cât mai scăzută. Sper că noi fără să fi trecut prin acea experiență, total nefericită, a Germaniei în anii '20, după această experiență a anilor '91, '92, '93, am învățat ce înseamnă inflația și cât de importantă este încrederea în moneda națională.

Și ca să termin cu o remarcă în sensul corelației între cultură și bancă, cred că românii au învățat că Marin Preda are dreptate și că acolo unde nu este încredere în moneda națională nu funcționează nici un mecanism economic.

Reporter

Vă mulțumesc.

Prof.univ.dr. Liviu Maior, Ministrul Învățământului

Aș vrea să spun doar două lucruri: faptul că noi plătim alocațiile de stat pentru copii prin cec, adică-i dăm un cec copilului care se duce la Bancpost și și-l completează el, nu credeți că este un mijloc de educație în folosirea mijloacelor moderne bancare? Și în al doilea rând, îmi place să mai dau un exemplu: există o facultate în România - nu spun unde - de agricultură al cărui profit pe anul 1994 a fost de 680 milioane lei, în timp ce Uzina Electroputere din Craiova a raportat 400 milioane lei profit. Deci iată educația și ce poate face ea.

Academician Tudorel Postolache

Eu cred că-i semnificativ din cauză că, cuvântul "agricultură" conține în sine "cultura" - tema noastră.

Reporter

Domnule profesor academician Postolache v-aș ruga să încheiem și să trageți dumneavoastră o concluzie, dar să nu omiteți și următoarea idee. Deci vă întreb: credeți că soluțiile care vor fi conturate în urma muncii acestei Comisii vor fi îmbrățișate de opinia publică?

Academician Tudorel Postolache

Dumneavoastră îmi oferiți posibilitatea să trag în mod liber concluzii, dar mi le impuneți prin întrebare. Nu cred că sunt în situația să formulez acum concluzii. Noi suntem în alt stadiu încă. Dar aș putea spune câteva cuvinte în încheierea acestei discuții.

Într-un fel, Comisia noastră este ea însăși un miracol pentru că atmosfera care domnește în Comisie și dorința aceasta de a uni zestrea intelectuală a participanților pentru a identifica problemele reale și a identifica soluțiile care există la aceste probleme reale, cred că, în bună măsură, este un miracol, ținând cont de faza ciclului electoral general pe

care trebuie s-o parcurgem și noi ca oricare altă democrație. Miracole cred că Comisia nu va face, dar ceea ce este ambiția ei elementară, primară, minimală, aș spune, este de a oferi răspunsuri pe care le poate formula la problemele fundamentale în fața cărora suntem. Este o muncă foarte dură, aceea de a identifica soluții la problemele reale. La unele probleme nici nu există în lume o soluție.

De pildă, la șomaj, știința mondială și practica mondială nu oferă soluție clară la acest cancer al economiei și societăților contemporane, după cum în medicină și în discuția precedentă spuneam, cercetarea nu a dat soluție cancerului. Chirurgii trebuie să opereze cancerul, economiștii trebuie să gestioneze șomajul, dar la asemenea teme, cum este șomajul, în Comisie, noi vom căuta să identificăm experiențele existente pe plan internațional, și asta se referă și la problemele la care știința universală și națională are răspunsuri și tocmai pe marginea discuțiilor de astăzi, să spunem, acolo unde există soluții, noi trebuie să le identificăm, să le supunem atenției societății și aplicarea lor devine cu atât mai mult în obiectivul societății, care ar fi însă ambiția nu minimală a acestei Comisii, și eu sper că obiectivul acesta ar putea fi realizat.

Nu știu de unde ni s-a inoculat că transformările pe care trebuie să le facem în acest proces de tranziție, realizatorii acestor transformări n-ar putea să beneficieze de rezultatele lor. Dimpotrivă, eu cred că toate exemplele care ne stau la îndemână, fie ale unor țări foarte bogate, fie ale unor țări mai sărace, cum e Portugalia, și care au făcut restructurări foarte profunde în economiile lor, în procesul integrării, au cunoscut, după un anumit efort, și o creștere notabilă a nivelului de trai. Și eu cred că ambiția soluțiilor pe care noi va trebui să le fundamentăm, evitând pericolul populismului ieftin, care se accentuează în fazele preelectorale și electorale, totuși să putem arăta ce anume, pe lângă costuri care sunt necesare, putem aștepta pozitiv de la restructurările în economie și de la procesul integrării. Eu cred că dacă alte țări au reușit ca în procesul restructurărilor și integrării în Uniunea Europeană să realizeze o creștere a nivelului de trai, mă refer iarăși la Portugalia, de pildă, la Grecia, care sunt cele mai puțin dezvoltate țări ale Uniunii Europene, drept că de 4-5 ori mai dezvoltate decât noi la PIB/locuitor, nu văd de ce noi ar trebui să ne împăcăm cu un alt gen de destin. Cred că altminteri nici nu-i nevoie de nici o Comisie de strategie, de nici o strategie și de nici o tactică ca să realizăm inversul.

Deci asta și în plus soluția soluțiilor la problemele de criză multiple este accelerarea reformei. Dar o reformă poate fi accelerată numai dacă este alimentată de succesul ei în plan social. Deci ceea ce am spus anterior nu este o pur și simplă pioasă dorință, ci este chiar condiția elementară a accelerării succesului și este și condiția elementară a integrării în Uniunea Europeană care este o economie de piață și dacă noi nu avem și nu vom avea o clasă de mijloc, nu vom avea piață și toată economia de piață devine un nonsens.

Chiar faptul că la emisiunea economică dumneavoastră aveți oaspeți

precum Înalt Prea Sfinția Sa, doamna Zoe Bușulenga și academicianul Dan Hăulică arată o anumită schimbare de optică asupra economiei. Cu doi ani în urmă eu îi explicam, discutam cu doamna Bușulenga în Luxemburg, uneori și împreună cu domnul Pierre Werner, care e un mare admirator și al României și al doamnei Bușulenga, dar la un moment dat, îi explicam cam ce ar însemna economie cultural-intensivă, spunându-i că într-un asemenea viitor, ministrul economiei ar trebui să fie doamna Bușulenga și ministrul finanțelor, domnul Hăulică.

Gh. CERCELESCU

Integrarea europeană între dorințe și posibilități

După ce, săptămâna trecută, și-a prezentat oficial cererea de aderare la Uniunea Europeană, România are din nou posibilitatea să pună în evidență lipsa de echivoc a angajamentului său politic față de Comunitatea celor 15. Prilejul îi este oferit de Consiliul European, ce a început ieri la Cannes, și la care au fost invitați, pentru un dejun de lucru, liderii tuturor țărilor asociate la UE. Președintele Ion Iiescu, care a plecat azi spre vestita localitate de pe riviera franceză, va prezenta probabil modul în care înțelege România să se pregătească în continuare pentru aderare. O sarcină, firește, mai ușoară acum, când avem o strategie națională de integrare, când toate forțele politice responsabile s-au angajat să contribuie la realizarea obiectivelor ei.

Mult mai greu va fi totuși să-i convingem pe "cei 15" că vom reuși ceea ce ne-am propus. Pentru că trebuie să facem o diferențiere netă între posibilitățile noastre de integrare în domeniul politic și în cel economic. În primul domeniu, este vorba de voință politică, care, așa cum o atestă și Declarația de la Snagov, ea există. În al doilea, însă situația e atât de complexă și de dificilă, încât realizarea la timp a parametrilor economici necesari aderării nu depinde exclusiv de un guvern sau altul, în ansamblu, care va decide când ne vom integra. De aceea, fiecare cetățean trebuie să știe ce-l așteaptă.

Prezentarea cererii de aderare nu deschide automat procesul de negocieri. Austria, de exemplu, a așteptat aproape patru ani din momentul depunerii cererii până au început negocierile, iar alte state chiar mai mult. Nici actualii candidați la aderare nu vor putea să se așeze la masa tratatelor înainte de sfârșitul anilor '90. Până atunci, înseși statele membre ale UE vor trebui să depășească unele dificultăți și să decidă asupra unor probleme. Una dintre cele mai controversate este crearea monedei unice, care a fost discutată și ieri de șefii de stat și de guvern ai "celor 15", fără însă a se putea lua o decizie în ce privește grăbirea realizării ei. Parisul, sprijinit de Bonn și Londra, apreciază că nu este realist să se prevadă trecerea la moneda unică încă din 1997, în condițiile în care majoritatea țărilor membre, inclusiv Franța, nu vor reuși până atunci să îndeplinească criteriile de convergență economică cerute de Tratatul de la Maastricht. În asemenea condiții, "cei 15" s-au mulțumit să-și reafirme intenția de a crea o monedă unică cel mai târziu în 1999.

Țările asociate dispun, așadar, de o bună bucată de vreme în care pot lua măsurile capabile să le facă compatibile cu standardele europene. De modul cum va fi folosită perioada de pregătire va depinde și succesul

integrării. Căci, dacă Uniunea Europeană s-a decis asupra statelor care vor candida, negocierile în vederea aderării vor debuta în funcție de performanțele fiecărei țări care aspiră la statutul de membru al UE.

Principalul obstacol în calea integrării îl constituie uriașul decalaj economic față de "cei 15". Dacă luăm cazul României, venitul pe locuitor este de 17 ori mai mic decât media comunitară. Aproximarea de nivelul de dezvoltare al țărilor din Uniunea Europeană presupune enorme eforturi financiare îndreptate spre restructurarea și modernizarea aparatului de producție. Calculele ale unui grup de experți occidentali arată că, pentru a se ridica în următorul sfert de veac la un nivel comparabil cu cel al Germaniei, cele 6 țări asociate din Europa Centrală ar avea nevoie de peste 13.000 miliarde de dolari. Numai României i-ar trebui circa 3.000 miliarde.

Uniunea Europeană, deși are propriile dificultăți, acordă țărilor asociate un important sprijin atât pentru tranziția la economia de piață, cât și pentru pregătirea în vederea aderării. Problema sporirii asistenței va fi discutată și azi la Cannes. Dar, oricât de generoase vor țările donatoare, finanțarea externă nu va putea depăși câteva procente din nevoile globale. Iar cine mizează prea mult pe alții riscă să aibă chiar surprize. Danemarca a ratat aderarea la începutul anilor '60 pentru că a prezentat o listă prea mare de cereri și excepții. Scurtarea ei a costat-o 10 ani.

Singura modalitate de a apropia momentul aderării este accelerarea reformelor, îndeosebi pe baza eforturilor interne. A eforturilor, dar și a recompenselor. Pentru că, dacă costul social al tranziției se va dovedi nejustificat de mare, el va deveni un obstacol în calea aderării. Fiecare din "cei 15" a procedat, la vremea sa, la profunde restructurări în economie, în vederea integrării în UE. În toate cazurile însă, procesul de transformări a fost însoțit de creșterea nivelului de trai. Pentru competența lor, guvernele de atunci sunt pomenite și azi...

Adevărul, 4 iulie 1995

La Roumanie face à l'Union Européenne

Le directeur d'Europerspectives, Roger Schmal, a questionné M.l'Ambassadeur de la Roumanie, sur les problèmes de son pays.

Europerspectives: *Quel est le problème essentiel de l'économie et de la société roumaine?*

Tudorel Postolache: *Le problème essentiel de l'économie et de la société roumaine dans son ensemble et, en même temps, le problème essentiel de la stratégie nationale de préparation de l'adhésion à l'Union Européenne, est tel qu'il pourrait sousentendre une large solidarité. Car il s'agit d'affronter une triple tendance de longue durée: la tendance qui engendrait constamment des écarts de productivité entre la Roumanie et les pays développés tout au long du XXe siècle, la tendance séculaire à "grignoter" la classe moyenne de la société, et la tendance perverse, qui veut que malgré sa latinité, ses aspirations européennes et la vocation de synthèse de sa spiritualité, la Roumanie se retrouve pour des longues périodes découplée du circuit naturel des valeurs dans l'espace général européen.*

Le sens le plus profond de la stratégie de Snagov consiste en ceci qu'elle propose s'attaquer non pas à des aspects dérivés, mais au problème stratégique fondamental même, avec ses trois volets dont je viens de vous en faire part.

Europerspectives: *Qui du volet économique?*

Tudorel Postolache: *Si l'on compare le mouvement de l'économie roumaine à l'évolution de l'économie mondiale, force est de constater que l'économie roumaine, dans toutes les phases ascendantes, sans exception aucune, s'est développée à des taux supérieurs à la moyenne européenne et mondiale, et dans toutes les phases descendantes du cycle long, les taux de l'économie roumaine ont été supérieurs à la moyenne européenne et mondiale aussi. Si cette supériorité de rythme n'a jamais été un don du ciel et si elle est le fait des efforts assumés par ce peuple, il n'en reste pas moins qu'elle se retrouve incarnée dans un résultat paradoxal: les écarts de productivité par rapport aux pays avancés n'ont pas cessé à se reproduire.*

S'il est vrai qu'après la prédominance successive des générations des produits à forte intensité de travail, à forte intensité de capital et à forte intensité de science, une nouvelle génération de produits, à savoir les produits à forte intensité de culture et d'information se profile comme prévalente à l'horizon de l'économie mondiale, il s'en sort que tout pays qui souhaite mettre un terme à l'approfondissement de l'écart de productivité dont il souffre, comme c'est le cas de la Roumanie, doit promouvoir avec esprit de suite les valeurs propres à une économie où la culture et l'information deviennent la sphère privilégiée et décisive.

C'est ma conviction profonde que la chance de l'économie roumaine de devenir une économie compétitive réside justement dans ce qu'elle fera pour

s'inscrire dans les tendances de l'économie concurrentielle de l'avenir, donc dans une économie de marché à forte intensité de culture et d'information.

Europerspectives: Quelles sont les conclusions que la commission a tirées?

Tudorel Postolache: La conclusion de la Commission, inscrite dans la stratégie, est que l'adhésion de la Roumanie à l'Union Européenne devient un point essentiel de solidarité nationale. Par les efforts persévérants, il y a la prémisse qu'à l'horizon de l'an 2000, la Roumanie, tout comme d'autres pays associés, dispose de la capacité d'accomplir les conditions essentielles requises par l'adhésion, notamment:

1. la compatibilité de systèmes politique et économique;
2. l'harmonisation de la législation nationale avec "l'acquis communautaire" portant sur le marché intérieur;
3. l'ajustement structurel dont les coûts sont ressentis à court terme, tandis qu'en général les avantages se manifestent à moyen et long terme;
4. la réorientation de toute infrastructure physique, sociale et pour la protection de l'environnement vers l'espace de l'Union Européenne.

L'option irréversible pour l'intégration de la Roumanie à l'Union Européenne, vise comme objectif essentiel à la promotion d'une politique qui, se fondant sur nos propres efforts, mais aussi sur la coopération internationale, puisse garantir un développement économique ayant comme pendant l'accroissement du bien-être et l'amélioration générale de la qualité de vie.

La stratégie de l'Union Européenne ne vise pas à se substituer aux programmes de réforme et de transformation des pays associés, ou de tracer les lignes directrices de leurs politiques économiques et ni à établir des calendriers précis avec des termes de mise en oeuvre.

Nous avons pris cependant pour point de départ l'idée de l'interaction entre les deux processus et la nécessité d'accélérer le processus de réforme, ce qui à son tour soulève le problème des critères quant à l'accélération même, **notamment: la compatibilité des réformes partielles; la supportabilité sociale; la durabilité, le coût social, la sequence des mesures, qui est essentielle, permettant aussi d'établir les priorités; la crédibilité de la réforme qui est nourrie par son succès, vu qu'aucune réforme ne peut aller de l'avant si, passé un certain temps, elle ne porte pas ses fruits au plan social.**

Europerspectives: Quelle est l'importance de l'expérience et de l'assistance de l'Union Européenne?

Tudorel Postolache: Je voudrais souligner combien enrichissantes sont pour nous l'expérience et l'assistance de l'UE et des Etats membres. Sans doute aucun ne peut y avoir un modèle universel, nulle expérience ne pouvant être répétée comme telle, transplantée ou illimitée.

Il n'en reste pas moins que certaines expériences réussies et certaines stratégies matures élaborées par l'UE sont susceptibles d'éloigner les ombres qui nous empêchent si souvent d'y voir clair.

De surcroît, cette expérience permettrait une meilleure corrélation des efforts, une meilleure coordination des mesures.

*En tout état de cause, traiter les mêmes problèmes liés à l'élargissement de l'Union Européenne et le faire à partir de deux approches - celle de l'UE et celle des candidats d'adhésion, voilà ce qui ne peut être que de tous les points de vue profitable et je crois que l'idée finale de notre Commission concernant les coûts et les opportunités de l'intégration de la Roumanie est en pleine concordance avec la conclusion formulée, il y a peu de temps, par le Président de la Commission Européenne, M.Jacques Santer, qui, se référant aux efforts des pays communautaires pour l'intégration des pays associés disait **"quelle que soient les conclusions sur les coûts supplémentaires, on ne saura oublier les avantages qui découleront du développement et de l'intégration de ces pays dans l'Union Européenne."***

Déclaration de la Commission d'élaboration de la "Stratégie nationale de préparation pour l'adhésion de la Roumanie à l'Union Européenne":

"Réunis aujourd'hui, le 21 Juin 1995 à Snagov, les signataires de cette Déclaration constatent que la "Stratégie nationale de préparation pour l'adhésion de la Roumanie à l'Union Européenne", élaborée par la Commission spécialement créée à cet effet et comprenant des représentants des partis politiques parlementaires, du Gouvernement, des milieux académiques, de la société civile, exprime l'engagement ferme de la Roumanie de centrer son développement sur la promotion des attributs d'une société démocratique: Etat de droit, pluralisme politique, séparation des pouvoirs, élections libres, respect des droits de l'homme, y compris des droits des personnes appartenant aux minorités nationales, création d'une économie de marché efficiente et durable, et qui soit compatible avec les principes, les réglementations, les mécanismes, les institutions et les politiques de l'Union Européenne.

L'objectif stratégique national de l'adhésion de la Roumanie à l'Union Européenne représente un point central des convergences et des solidarités des forces politiques et sociales du pays, une chance historique de promouvoir, par une large ouverture internationale, les idéaux et les intérêts fondamentaux du peuple roumain, son identité et ses traditions, une opportunité de faire en sorte que, - par nos propres efforts soutenus et par une large coopération, - les décalages vis-à-vis des pays avancés soient diminués voire éliminés, d'accomplir la modernisation de la Roumanie, en accord avec les exigences de la transition à la société de l'information et de créer, sur cette base, les conditions nécessaires pour l'accroissement du niveau et de la qualité de la vie pour tous les citoyens de la Roumanie.

Les signataires font leur la conclusion de la Commission qui veut que, par les efforts persévérants, la Roumanie, de pair avec d'autres pays associés, soit à même de réunir vers l'an 2000 les conditions essentielles requises pour l'adhésion.

Les signataires de la Déclaration saluent l'esprit qui a présidé à l'élaboration de la stratégie et des études préparatoires - la confrontation tout

à fait libre des opinions, climat constructif des débats, et leur rigueur scientifique - ce qui a permis de cultiver, par le dialogue, la conviction que la renaissance de la Roumanie, son redressement général se jouent à présent.

Ils appellent de leur vœux la préservation de cet esprit, afin d'établir un climat de réalisme politique, de solidarité active, qui puisse imprimer à la confrontation des opinions une direction constructive, au service de l'intérêt national, de l'insertion efficace de la Roumanie dans le monde contemporain."

Silviu BRUCAN

Strategia Postolache

- O examinare critică -

S-a subliniat pe bună dreptate că Strategia Națională de Pregătire a Aderării României la Uniunea Europeană este o premieră științifică, fiind primul document de analiză și prognoză privitor la dezvoltarea României elaborat pe baza metodologiilor moderne și o premieră politică, deoarece a fost semnat de toți liderii politici alături de reprezentanții puterii.

Principala concluzie a Comisiei de la Snagov sună astfel: Prin eforturi perseverente, există premise pentru ca, la orizontul anului 2000, România să dispună de capacitatea de a îndeplini condițiile esențiale de aderare la Uniunea Europeană. Dat fiind că piața comună a U.E. a fost creată și funcționează cu succes pe baza faptului că statele membre se află la un nivel relativ egal de dezvoltare tehnologică și bogăție, iar Comisia a apreciat că România, sub acest raport, se află la un nivel de 1:6 față de media U.E. și 1:4 față de Grecia și Portugalia, țările mai puțin dezvoltate ale U.E., se pune o întrebare legitimă cu privire la realismul orizontului 2000.

Înainte de a proceda la analiză, să subliniem că prognozele social-economice nu implică certitudine în definirea viitorului, deoarece în formarea acestuia apar factori imprevizibili și în orice caz el este rezultatul acțiunii oamenilor. Cu alte cuvinte, viitorul unei țări nu pică din cer, ci este făurit de cetățenii săi. Desigur, analiza corectă a situației social-economice existente, identificarea judicioasă a posibilităților și tendințelor de dezvoltare constituie condițiile elaborării unei prognoze științifice, iar Comisia academicianului Postolache a satisfăcut pe deplin aceste condiții. Dar în ultimă instanță, primordial în determinarea viitorului este factorul uman, iar acesta nu poate fi prezis; el trebuie stimulat și dirijat în direcția dorită, sarcină care revine politicului. Aceasta rămâne, așa cum se va vedea, problema nerezolvată a strategiei Postolache.

I.

Comisia constată că, deocamdată, ponderea industriei în P.I.B. (Produs Intern Brut) al României (36,3%) este superioară celei medii existente în U.E. (26,5%), dar pe cap de locuitor aceeași comparație este de aproape 6 ori în defavoarea României. De aceea, remodelarea și restructurarea industriei în scopul asigurării competitivității acesteia pe piața europeană constituie obiectivul major al reformei. Față de 10%, cât reprezintă în prezent producția industrială în sectorul privat, se preconizează ca până în 1999 circa 60% din salariații din industria prelucrătoare vor lucra în întreprinderi cu capital privat. Cu asemenea generalități sunt de acord toate partidele politice. Prima decizie critică menită a afecta interese diferite și a stârni rezistențe privește

soarta mamușilor industriali construiți de Ceaușescu în disprețul legilor pieței, pe care documentul o analizează în capitolul intitulat calmant și tehnic: "Restructurarea sectoarelor cu supracapacități", adică metalurgie, chimie și petrochimie, construcții de mașini - întreprinderi care n-au nici o șansă pe piața U.E. și constituie în prezent o piatră de moară care trage în jos bugetul țării. Aici trebuie tăiat în carne vie cu efect social dureros (șomaj masiv), motiv pentru care măsura se tot amână din 1990. Este o treabă pe care o poate face numai un guvern de centru-dreapta.

În rest, strategia se pronunță în favoarea investițiilor în sectoare industriale cu șanse de creștere și potențial de export: tractoare și mașini agricole, îngrășăminte chimice, mijloace de transport, textile și confecții, electrotehnică etc. Se prevăd de asemenea investiții în industria extractivă, în special dacă se confirmă existența unor depozite de petrol și gaze. Industria turismului apare de asemenea ca o ramură de viitor.

Între scenariile de viitor, două ultraoptimiste și unul optimist, să ne oprim la acesta din urmă care prevede o creștere anuală a producției industriale cu 10,1% pentru a atinge nivelul mediu al Greciei și Portugaliei în anul 2004, asumând că aceste țări vor realiza rata medie anuală a U.E. Se argumentează că asemenea dinamici superioare de creștere au fost realizate în deceniul trecut de Coreea de Sud (12,4%), Indonezia (12,3%), China (11,1%), Malaiezia și Thailanda (9,4-9,6%). Dar acolo nu a fost vorba numai de "politici industriale adecvate", ci și de ceea ce se numește "etica muncii", care se exprimă și în aceea că muncitorii din aceste țări lucrau în medie 50 de ore pe săptămână. De aceea, având în vedere că la noi se pornește de la 48,1% din nivelul anului 1989, cred că pentru a realiza acest salt extraordinar se impune reintroducerea săptămânii de lucru de 6 zile până în 1999. Măsura nu constituie doar un imperativ economic, ci și acel mesaj psihosocial menit a insufla celor ce muncesc spiritul de sacrificiu care trebuie să caracterizeze efortul lor în perioada următoare. Dar care partid politic se va prezenta la alegeri cu un astfel de program?

Drept stimulent, să menționez următorul calcul: potrivit creșterii P.I.B. și ținând seama de experiența poloneză din ultimii trei ani, am ajuns la concluzia că față de 130-140 dolari, cât este salariul mediu lunar în prezent, dacă se realizează creșterea industrială proiectată, în anul 2000 salariul mediu lunar în industrie va atinge 400-500 dolari, ceea ce în lei 1995 ar însemna un milion pe lună.

Și în agricultură se cere un efort extraordinar. Aici, un program de ansamblu, deosebit de măsurile pompieriești totdeauna tardive din prezent, ar putea ameliora radical situația dominată de gospodării agricole de subsistență cu o medie de 2,2 ha și un număr minim de animale. Pentru a atinge parametrii europeni, dimensiunea exploatațiilor trebuie să crească prin încurajarea formei familiale, asocierilor, arendării, cumpărării de pământ, facilităților financiare și fiscale. Se poate ajunge astfel în anul 2000 la un disponibil pentru export de peste 6 milioane tone cereale în varianta minimă și peste 8 milioane tone cereale în varianta maximă, plus mari cantități de legume, fructe, carne, brânzeturi etc., ceea ce va reprezenta un export agricol

de 2-3 miliarde dolari anual.

La capitolul investiții, Comisia pune capăt iluziilor finanțării externe, care va fi modestă, stabilind că ponderea principală va aparține surselor interne circa - 70% din total. Investițiile directe de capital urmează o linie ascendentă, ajungând la 13% în 2000-2004. În ce privește U.E., suma totală din buget alocată țărilor asociate de summitul de la Cannes pentru următorii 5 ani a fost stabilită la 6,12 miliarde ECU. Dacă împărțim la 9, înseamnă că România va primi vreo 200 milioane dolari anual, cam cât ar fi necesar pentru a moderniza Dâmbovița. În contrast izbitor, mica Portugalia cu numai 9 milioane locuitori a primit în cei 5 ani de pregătire a intrării în Piața Comună 12 miliarde dolari, adică mai mult decât primesc toate țările asociate din Est cu cei aproape 100 milioane locuitori ai lor.

II.

Este meritul academicianului Postolache de a fi conceput strategia ca o realizare simultană a unei duble tranziții: la economia de piață și la societatea informațională. Într-adevăr, la finele secolului se profilează o nouă diviziune internațională a muncii: țările dezvoltate din Nord se computerizează și informatizează, în timp ce industriile energo-intensive, care folosesc masiv materii prime și brațe de muncă, sunt mutate sau construite în țările subdezvoltate. Potrivit unor calcule recente, informatizarea asigură o creștere de trei ori a productivității și bogăției naționale.

"Orice țară care dorește să stopeze adâncirea decalajelor de productivitate de care suferă, cum este și cazul României - subliniază Postolache - trebuie să promoveze cu perseverență valorile proprii unei economii în care cultura și informatica devin sfera de activitate determinantă." Evident, dacă nu vrem să rămânem un hinterland al Europei Occidentale, trebuie să facem tranziția spre societatea informațională. Proiectul care îmbrățișează întreg orizontul acestei strategii este "multilingvism - multilimbaj" și constă în învățarea de către întreaga populație activă a două limbi străine și a limbajului calculatoarelor, a doua alfabetizare tot atât de importantă ca și prima (computer-literacy). Sunt sigur că prima reacție a cititorului va fi sceptică. Îmi amintesc că după revoluție chiar o revistă ca "22" lua în băscălie insistența cu care susținusem în interviurile la "Europa liberă" și "Vocea Americii" din 1988 ca în România să se introducă pe scară largă computerul și informatica. Ideea părea un fel de "tichie de mângăritar" și, foarte probabil, așa vor reacționa mulți concetățeni la ideea lui Postolache. Numai că astăzi acest tip de reacție echivalează cu condamnarea pe veci a României la statutul de țară înapoiată. Aș sugera doar ca pentru prima etapă să ne mulțumim cu o singură limbă străină, dar învățată bine - scris, citit, vorbit. S-a scris mult despre jalnica prestație a parlamentarilor noștri la Strasbourg, dar s-a omis un lucru esențial. Pentru a putea folosi "dreptul la replică", ce se acordă imediat după ce un vorbitor a atacat țara ta, trebuie să fii în stare să mergi la tribună și să improvizezi într-o perfectă engleză sau

franceză. Câți dintre delegații noștri sunt capabili de o asemenea performanță? 4 s-au înscris la cuvânt pentru a doua zi numai după ce peste noapte și-au tradus textul într-una din cele două limbi. Deci, propunerea Comisiei trebuie luată cu toată seriozitatea. Nu e un simplu deziderat, ci o necesitate vitală.

III.

Trăim într-o lume în care factorii externi influențează tot mai puternic evoluția politică și economică a statelor. Ce promite orizontul 2000 în plan politico-strategic pe continentul nostru?

În Vest, vom asista la eforturi susținute de adâncire a integrării pe liniile indicate în Tratatul de la Maastricht. Accentul va cădea probabil pe unificarea monetară, care se dovedește mai complicată decât s-a crezut, și pe dezvoltarea forței militare a U.E. independentă de NATO.

În Est, va deveni din ce în ce mai clar că drumul Rusiei este diferit de cel al țărilor vest-europene. Premisa cancelariilor occidentale că economia de piață combinată cu pluralismul politic vor înlănzii ursul rusesc, permițând Occidentului să-l ducă de sfoară, s-a dovedit iluzorie. În timp ce mecanismul sistemului economic mondial silește țările est-europene să se adapteze regulilor jocului de pe piața mondială, sub supravegherea strictă a Fondului Monetar Internațional, în cazul Rusiei, dinamica competiție pentru supremație mondială generează în sânul ei, ca mare putere, voința de a rezista tendinței Occidentului de a-i dicta cursul politicii și dezvoltării ei.

Pe măsură ce Rusia își va pune pe picioare economia, biziindu-se pe imensele ei resurse, se va afirma și mai viguros politica ei de mare putere euro-asiatică. Încercările Moscovei de a reconstrui dominația politico-militară asupra republicilor independente au eșuat, dar sunt semne din ce în ce mai clare că se formează o piață comună, la care a aderat deja Belarus și urmează Ucraina. Dependența energetică, precum și logica apărării intereselor comune în fața ofensivei economice a Occidentului determină aceste țări să strângă rândurile și să se unească economic într-o formă adecvată. Apariția în Est a unui challenger va fi de natură a produce o schimbare sensibilă în atitudinea U.E. față de țările est-europene tratate în prezent la Bruxelles ca niște ostateci fără alternativă. Interesul strategic sub amenințarea expansionismului sovietic, care în anii '80 a cauzat ajutorarea masivă a Portugaliei, Spaniei și Greciei, va fi reactualizat într-o nouă versiune. Se va crea astfel o conjunctură geopolitică, în care o politică externă abilă a României va putea manevra cu succes pentru a accelera progresul ei economic, implicit aderarea la Uniunea Europeană. Pe scurt, dacă românii au nevoie de 20 de ani pentru a se deprinde cu democrația, timpului necesar pentru a face tranziția la o economie modernă dezvoltată ar putea fi mai redus.

Adevărul, nr. 1631, 2 august 1995

Nicolae NISTORESCU

*Despre spiritul de la Snagov**

Traseul unei digresiuni introductive

Desigur că problemele cu care se confruntă economia României în legătură directă cu procesele de integrare și de globalizare din economia mondială se pot aborda în diferite feluri. Am să încep cu o mică digresiune în abordarea acestui subiect atât de incitant. Digresiunea este, într-un fel, sugerată în titlul intervenției și dorește să ne conducă de la „spiritul schumpeterian“, de dimensiune universală, la „spiritul de Oxford“ și la „spiritul de Snagov“, de dimensiuni europene.

Joseph Alois Schumpeter este un economist care revine în celebritate. La numai 26 de ani, în anul 1909, Schumpeter devenea profesor la Universitatea din Cernăuți-Bucovina. Peste 3 ani el publica faimoasa sa carte intitulată „Teoria dezvoltării economice“. Alte 5 lucrări de referință și o carieră strălucită, încheiată ca profesor permanent la Universitatea din Harvard între anii 1932-1950, i-au conferit acestui „enfant terrible“ al școlii economice austriece un renume mondial.

Deschizător de drumuri în numeroase domenii ale științei economice, Schumpeter este celebru, printre altele, și pentru termenul „distrugere creatoare“, pe care îl întâlnim în lucrarea „Capitalism, Socialism and Democracy“. Procesul de „distrugere creatoare“ este considerat esențial pentru capitalism și se referă la modificarea continuă a structurii economice a acestui sistem din interiorul său, prin distrugerea a ceea ce este vechi și prin crearea a ceea ce este nou. Pentru Schumpeter sursa progresului economic pe termen lung este mai degrabă concurența între întreprinzători decât noțiunea abstractă a concurenței perfecte, reprezentată de „mâna invizibilă“ a lui Adam Smith. Dar, mai bine să-l lăsăm pe Schumpeter să ne vorbească despre concurența dintre întreprinzători ca sursă a inovației și creșterii economice: „Concurența care contează este aceea determinată de noile mărfuri, noile tehnologii, noile surse de ofertă, noile tipuri de organizare, deci concurența al cărei rezultat este un avantaj decisiv în ceea ce privește costul și calitatea și care modifică însuși fundamentul și existența firmelor. Acest tip de concurență

* În cadrul manifestării științifice „De la informația europeană la parteneriat“, organizată de rețeaua Euro Info Centre, CE și Camera de Comerț și Industrie a României, Centru Euro Info București, directorul Institutului de Economie Mondială a prezentat o amplă analiză pe tema șanselor de integrare a României în Uniunea Europeană. În cele ce urmează prezentăm stenograma intervenției sale, așa cum a fost ea consemnată de Adevărul economic din 10 septembrie 1996, sub titlul „De la spiritul schumpeterian la spiritul de Oxford și de Snagov“.

este mult mai efectiv decât celălalt tip de concurență (n.a. - este vorba de concurența perfectă), așa cum este un bombardament comparativ cu forțarea unei uși“.

În esență, mesajul lui Schumpeter, asemenea tuturor mesajelor de geniu, este extraordinar de simplu: transformările fundamentale din economiile de piață, inovația și creșterea sunt determinate în primul rând de concurența între întreprinzători și mai puțin de concurența în domeniul prețurilor. Rezultă că performanța economică poate fi abordată atât într-un cadru static, cât și într-unul dinamic. Eficiența statică a unei economii este capacitatea acesteia de a obține nivelul maxim de satisfacere a consumatorilor cu resursele și tehnologia existentă. Practic, eficiența statică măsoară cât de aproape este o economie de frontieră de posibilitățile sale de producție. În schimb, eficiența dinamică a unei economii este creșterea satisfacerii consumatorilor prin creștere și inovație. Pe termen lung, eficiența dinamică este mult mai importantă, măsurând dinamica deplasării spre exterior a frontierei posibilităților de producție, deci ritmurile de creștere economică.

Spiritul schumpeterian își găsește în prezent aplicații remarcabile pentru că una din întrebările fundamentale pentru orice economie este aceea referitoare la resorturile dinamismului și eficienței acesteia și este evident că unul din aceste resorturi, dacă nu chiar cel mai important, îl reprezintă concurența dintre întreprinzători. În definitiv, întreprinzătorii sunt aceia care iau decizii, organizează producția, își asumă riscul și inovează continuu, lansând noi produse, noi tehnologii, noi procese și noi modalități de management. Prin aceasta ei reușesc să-și creeze temporar un profit economic (deci un profit peste cel normal), care îi determină de fapt să acționeze în acest mecanism al pieței.

Acest concept, potrivit căruia o figură centrală, în orice sistem bazat pe economia de piață, pornind de la cel japonez la cel american sau vest-european, este întreprinzătorul, se încadrează de minune în tema reuniunii „De la informația europeană la parteneriat“. De fapt, întreprinzătorul este acela care tot timpul este atent la „informație“ și care prețuiește la maxim această componentă cu o creștere „explozivă“, decisivă pentru funcțiile sale.

Ne putem continua acum traseul propus trecând de la „spiritul schumpeterian“, de inovare continuă, la „spiritul de Oxford“. Studentul de la Oxford este studentul care muncește 70 de ore pe săptămână, știind că pentru a pătrunde în viitoarea elită a lumii europene sau în elita mondială trebuie să concureze alături de alți zeci de mii de studenți care doresc acest lucru. În bibliotecile studențești, cu orar permanent de 24 de ore, din Oxford, munca la cele două eseuri, care trebuie elaborate săptămânal de fiecare student pentru a fi apoi dezbătute individual cu unul din profesori, poate începe seara la ora 7 și se poate încheia a doua zi la prânz, cu puține minute înainte de termenul-limită pentru prezentare. Dar, a fi bun numai la învățătură înseamnă a face o figură ștearsă la Oxford. Alte 250 de activități obligatorii sau opționale sunt deschise studenților care sunt pregătiți să devină adevărate personalități.

Atenție însă! Concurența în domeniul educației începe de la nașterea

copilului, dacă nu chiar înainte de naștere. Știința actuală este fără echivoc în sublinierea importanței decisive a primilor ani de viață pentru educația individului. La naștere, creația divină pe care o reprezintă superbii dumnezeoaștră copii, începe imediat un proces grandios de „învățare“, care cunoaște „etape sensibile“ în care se produc, într-o manieră explozivă, noi legături. Comunicarea dintre celulele creierului se perfecționează continuu. Fiecare celulă dă impulsuri la alți 15 mii de neuroni, din care unii se află la mare depărtare. Apare astfel una dintre cele mai complexe opere ale universului, cu până la 100 miliarde conexiuni informaționale.

Pentru multe aptitudini există la copil etape specifice, foarte timpurii, de învățare, după care capacitatea de însușire a aptitudinilor respective se diminuează sau dispare. Să luăm doar exemplul vorbirii și al învățării limbilor străine.

În lucrarea sa, „Instinctul vorbirii“, Steven Pinkler, cercetător la Massachusetts Institute of Technology din Boston, arată entuziasmat că „vorbirea este o minune a naturii...”

Noi ne însușim vorbirea așa cum păianjenii învață să țasă un păienjeniş. La cinci ani, copiii posedă în subconștient cunoștințe gramaticale, care sunt mai complexe decât îi învață orice manual, evident numai în limba cu care cresc“.

Neuropsihologul Angela Friederici consideră că acei copii care sunt crescuți învățând două limbi, reușesc să le vorbească pe amândouă fără vreun accent, deoarece modelul de conexiuni din creier nu s-a fixat pe o primă limbă. Probabil că bazele procesului înalt automatizat al structurării sintactice se pun până în al patrulea an de viață. De aceea, șansa de a stăpâni o limbă străină ca pe limba maternă este redusă după împlinirea vârstei de 10-11 ani.

Pornind de la „spiritul schumpeterian“ și de la „spiritul de Oxford“, munca titanică de la Snagov pentru a elabora „Strategia națională de pregătire a aderării României la UE (Uniunea Europeană)“ capătă noi interpretări. „Spiritul de la Snagov“, născut sub bagheta magică a academicianului Tudorel Postolache, a impus clar faptul că opțiunea complexă pentru integrare este accentuată de necesitatea realizării simultane a unei duble tranziții la economia de piață și la societatea informațională, menită să stopeze adâncirea decalajului de productivitate față de țările avansate și să marcheze începutul inversării acestei tendințe seculare. În spiritul de la Snagov regăsim din plin „spiritul schumpeterian“ și „spiritul de la Oxford“, pentru că opțiunea și strategia aderării în „spiritul de la Snagov“ a avut ca piese centrale crearea unei societăți informaționale bazate pe concurență în „spirit schumpeterian“ și pe educația în care învățarea de timpuriu a două limbi străine să fie obligatorie, „spiritul de la Oxford“ pătrunzând astfel definitiv în societatea românească.

Cele patru puncte cardinale ale oricărei strategii de relansare a economiei românești

O întrebare obsesivă a prezentului este: de ce economia României a înregistrat un insucces pe termen lung în atingerea unui nivel ridicat de venit pe locuitor și dacă următoarele două-trei decenii pot inversa acest trend nefast, reducând decalajul care o separă de lumea dezvoltată? Digresiunea introductivă a prezentei expuneri nu a fost decât un punct de plecare în a arăta că explicația succesului sau insuccesului are o diversitate de modalități de abordare. De aceea, răspunsul la întrebarea privind economia românească nu este deloc simplu, iar în continuare vom prezenta extrem de succint doar una din multiplele variante de abordare. Astfel, dacă ar fi să schematizăm la maximum problematica actuală pe care o ridică modernizarea rapidă a economiei românești, atunci se poate considera că aceasta are patru puncte cardinale: 1. Continuarea și adâncirea transformării sistemice; 2. Realizarea unei creșteri economice accelerate pe termen lung; 3. Integrarea rapidă în structurile europene; 4. Accentuarea participării la procesul de globalizare din economia mondială. Cele patru componente se interconstrâng reciproc. Adâncirea transformării sistemice este o premisă a creșterii eficiente și de durată, dar și o viză pe pașaportul unei țări care dorește să adere la UE. În același timp, de pregătirea și aderarea la UE se leagă speranța unor stimulente decisive pentru transformarea sistemică, dar și declanșarea unor procese de convergență între economia României și Europa Occidentală, deci o creștere mai accelerată a economiei românești, care să reducă substanțial decalajul față de lumea dezvoltată.

Totodată, globalizarea economiei mondiale și mutarea centrului de creștere și de greutate către Asia - Pacific transmite mesajul că economia României va putea avea o dinamică accelerată doar dacă va aborda global și nu numai regional sau subregional integrarea sa în fluxurile internaționale de mărfuri, capital și cunoștințe.

O obsesie universală: creșterea economică accelerată pentru înlăturarea sărăciei

Definită într-un mod cât mai simplu, creșterea reprezintă pentru economiști „majorarea capacității productive a unei economii pe baza progresului tehnologic și a unor resurse productive suplimentare (mașini, echipamente, fabrici etc.)“. Creșterea înseamnă că o societate va avea în viitor venituri mai mari pe un locuitor, ceea ce reprezintă un standard de viață ameliorat pentru dumneavoastră și copiii dumneavoastră.

Creșterea este o obsesie universală întâlnind-o atât la națiunile bogate, cât și la cele sărace. Remarca lui John Fitzgerald Kennedy că „un flux în creștere ridică toate bărcile“ a devenit un obiectiv național proeminent al națiunii americane la începutul anilor '60, când s-a considerat că prin creștere se poate înlătura sărăcia cu care se confruntau unele segmente ale populației americane, dar se putea realiza și păstrarea supremației mondiale. După anii

'70, când accentul s-a îndreptat către alte obiective (ca de exemplu protecția mediului), problema creșterii a revenit obsesiv în timpul administrației Reagan. Cu atât mai mult, creșterea economică constituie o problemă centrală a țărilor în curs de dezvoltare și inclusiv a României pentru care creșterea accelerată rămâne singura șansă de a reduce decalajul față de lumea dezvoltată, dar și față de grupul țărilor în curs de dezvoltare, recent industrializate, din Asia.

Conform datelor furnizate de ultimul raport al Băncii Mondiale (*World Development Report 1996*), în 1994 produsul național brut pe locuitor, calculat în dolari la paritatea puterii de cumpărare, era de 4.090 dolari pentru România, comparativ cu 25.880 dolari pentru SUA, 21.900 dolari pentru Singapore, 15.300 dolari pentru Israel, 13.740 dolari pentru Spania, 11.970 dolari pentru Portugalia, 10.930 dolari pentru Grecia, 10.330 dolari pentru Republica Coreea, 8.440 dolari pentru Malaiezia și 6.970 dolari pentru Thailanda. Decalajul dintre România și țările menționate a crescut în perioada 1985-1994.

Care este modelul pentru ca o țară să străpungă cercul „vicios“ al sărăciei care perpetuează, datorită veniturilor mici, un volum scăzut de investiții, un progres tehnologic lent, piețe interne cu putere scăzută de absorbție și stagnante, lipsa de infrastructură etc. Dacă am lua în considerare opinia experților japonezi, atunci, modelul neortodox al unei creșteri de durată și accelerate are patru poli: stabilitatea macroeconomică, microeconomie concurențială, deschidere globală spre exterior și investiții în oameni. Între aceste patru componente există o puternică interacțiune. Stabilizarea macroeconomică este baza pentru procesul ulterior, de ajustare microeconomică. În același timp, concurența externă este adesea o forță motrice principală a procesului de creare a unei microeconomii concurențiale. Pe aceeași orientare, profesorul japonez Seisaburo Sato a identificat nouă trăsături ale modelului prototip al dezvoltării: 1. Concurență într-un sistem de piață, bazat pe proprietatea privată; 2. Rolul Guvernului de a stabili și stimula industriile strategice; 3. Strategia de creștere bazată pe substituirea importurilor; 4. Stimularea pătrunderii capitalurilor și tehnologiilor străine; 5. Sprijinirea firmelor producătoare mici și mijlocii; 6. Politica de redistribuire a veniturilor, pentru a preîntâmpina creșterea decalajului între veniturile diferitelor grupuri ale populației; 7. Reforma agrară; 8. Stimularea educației elementare și secundare; 9. Existența unei birocrății eficiente și mai puțin corupte, angajate în procesul de dezvoltare economică națională. Dar enigma rezultatelor miraculoase, obținute în procesul de creștere și dezvoltare economică de un număr relativ restrâns de țări în perioada postbelică, continuă să ocupe un loc central într-o literatură economică cu creștere explozivă. Iată o opinie recentă exprimată de renumitul profesor Mancur Olson de la Universitatea din Maryland: „Explicația cea mai importantă a diferențelor de venit între țări o reprezintă diferența în politicile lor economice și instituțiile existente. Succesul economic de durată depinde de crearea unei economii de piață concurențiale“.

Transformarea sistemică: noi generații de probleme legate de adâncirea schimbării

Cuvintele „reformă“ sau „tranziție“ sunt prea puțin relevante pentru schimbarea prin care trece în prezent România. De aceea, preferăm utilizarea termenului de „transformare sistemică“, avansat de oamenii de știință germani și care evidențiază mai îndeaproape esența proceselor din țările Europei Centrale și de Est, inclusiv România.

Inițial, transformarea sistemică a cunoscut o abordare standard, care a inclus, de regulă, șapte principale componente: reforma legislativă și instituțională, liberalizarea prețurilor, macrostabilizarea, privatizarea și restructurarea, liberalizarea schimburilor comerciale externe, liberalizarea pieței financiare interne și liberalizarea fluxului de capital. Evoluția de până acum evidențiază diferențieri în rapiditatea, secvențialitatea și metodele de atingere a obiectivelor transformării și, evident, în rezultatele obținute. Experții Băncii Mondiale consideră că evaluarea progresului realizat pe calea transformării are patru mari dimensiuni: liberalizarea (prețurile și piețele interne, comerțul exterior și convertibilitatea monedei, facilitatea intrării pe piață a unor firme); drepturile de proprietate și proprietatea privată (ponderea sectorului particular în economie este un indicator de bază, dar deosebit de importantă este inițierea unui proces de creare a unei structuri eficiente a proprietății); reforma instituțională (reforma instituțiilor juridice și mecanismele de aplicare a legilor sunt întârziate, corupția a devenit o problemă acută în unele țări, creditele neperformante ridică mari probleme, reformele în domeniul administrației fiscale, administrației publice și descentralizării fiscale se află încă la început); politicile sociale (reforma acestora rămâne o prioritate pentru viitor). Se evidențiază astfel apariția unor noi generații de probleme ale transformării sistemice, care includ, pe lângă aspectele menționate mai sus, și alte componente legate de crearea condițiilor pentru o creștere economică accelerată, rolul viitor al unor societăți implicate în procesul de privatizare, privatizarea pe mai departe a sectorului bancar, activitatea piețelor de valori, rolul fondurilor de investiții etc.

Rolul politicilor guvernamentale în procesul de transformare sistemică și dezvoltare este imens. Astfel, concluzia la care a ajuns proiectul de cercetare al Băncii Mondiale asupra miracolului est-asiatic este deosebit de semnificativă: economiile est-asiatice au prosperat deoarece guvernele au aplicat o combinație de politici fundamentale și intervenționiste în trei direcții principale. O primă direcție este politica de acumulare de capital fizic și uman, realizată îndeosebi prin: concentrarea cheltuielilor publice asupra educației de bază (școala primară și secundară); utilizarea fondurilor publice limitate pentru educația universitară, cu precădere în profilul știință și tehnologie și promovarea unei ponderi ridicate a învățământului particular pentru educația universitară umanistă și economico-socială; importul pe scară largă de servicii educaționale; încurajarea unei rate ridicate a economiilor populației prin asigurarea, în general, de dobânzi real-pozitive la depuneri; sisteme instituționale de atragere a micilor depunători; încurajarea investițiilor printr-

un mix de politici fiscale și măsuri de menținere la prețuri relativ scăzute a bunurilor de investiții. O a doua direcție este politica de alocare a capitalului fizic și uman către investiții înalt productive prin încercarea de direcționare a creditelor spre activități prioritare, dar pe baza unor criterii stricte de performanță sau ținând cont de firmele cu rol major de răspândire a progresului. O a treia direcție este dobândirea și stăpânirea tehnologiei și obținerea unei creșteri rapide a productivității, realizate prin asimilarea tehnologiilor străine, utilizând toate cele trei forme de bază binecunoscute (import de licențe și brevete, importul de bunuri de capital, promovarea investițiilor străine directe), precum și promovarea până la un anumit nivel a unor politici industriale și stimularea exporturilor de manufacturate.

Rolul guvernului în procesul dezvoltării este subliniat și de experții japonezi. Astfel, profesorul Seizaburo Sato nuanțează importanța guvernului, evidențiind cinci planuri fundamentale de acțiune a acestuia: 1. Sprijinul și promovarea întreprinzătorilor din sectorul particular, aceștia reprezentând forța motrice cea mai importantă a dezvoltării; 2. Protejarea și promovarea proprietății private și a libertății activităților economice bazate pe mecanismul de piață, având în vedere că acestea constituie un stimulent puternic pentru întreprinzătorii din sectorul privat; 3. Mecanismul de piață nu poate funcționa fără securitate națională și stabilitate internă, care, la rândul lor, nu pot fi asigurate decât de un guvern eficient; 4. Concurența liberă bazată pe mecanismul de piață tinde să producă un decalaj neadecvat între bogații, puțini la număr, și săracii care formează majoritatea, astfel că, dacă această inegalitate crescândă nu este reajustată prin politicile guvernamentale de redistribuire, stabilitatea politică și socială nu se va mai putea menține; 5. Asigurarea infrastructurilor socioeconomice, ca de exemplu drumuri, porturi, electricitate, aprovizionare cu apă, rețele de telecomunicații, asistență medicală și educație politică, acestea, în marea lor majoritate nefiind posibil să fie asigurate de sectorul particular.

Aderarea la UE: speranțe în efectele dinamice și eliminarea parțială a decalajelor

În limbajul obișnuit, cuvântul *integrare* înseamnă combinarea (unirea) părților într-un întreg. În limbajul economic termenul de *integrare* așa cum arată Bela Balassa, unul din teoreticienii integrării economice, „nu are un înțeles atât de clar și direct. La o extremă, simpla existență a relațiilor comerciale între economii naționale independente este considerată o formă de integrare economică; la cealaltă extremă, sensul este dat de unificarea completă a economiilor naționale“. Conform definiției aceluiași autor, *integrarea economică interstatală* „poate fi considerată ca un proces și ca o stare de lucruri“. Considerată ca un proces, ea cuprinde măsuri destinate eliminării discriminării între unitățile economice care aparțin unor state naționale diferite; considerată ca o stare de lucruri, integrarea reprezintă absența diferitelor forme de discriminare între economiile naționale. Integrarea între România și Uniunea Europeană are, până în prezent, drept

componentă esențială acordul european de asociere la comunitățile europene prin care se creează o zonă de comerț liber România - UE, în esență pentru produse industriale. O viză importantă pe pașaportul României pentru includerea într-un prim grup de țări foste socialiste, care să negocieze aderarea, o reprezintă încheierea acordurilor de liber schimb cu toate țările CEFTA (Asociația Central-Europeană de Comerț Liber), care să permită obținerea statutului de membră CEFTA începând cu 1 ianuarie 1997.

Opțiunea de aderare a României la UE este legată, în primul rând de speranța accelerării procesului de convergență dintre economia românească și cea vest-europeană. Evoluția postbelică a integrării europene pare să fie favorabilă acestei speranțe. În afara efectelor statice (crearea sau deturnarea de comerț), integrarea are și efecte dinamice benefice pentru țările participante. Tocmai pe aceste efecte dinamice (economia de scară, stimularea concurenței și stimularea investițiilor) se bazează și promovarea integrării la scară europeană.

Declanșarea negocierilor de aderare cu totalitatea sau cu un prim grup de țări din Europa Centrală și de Est va depinde în bună măsură de progresul acestora în ceea ce privește transformarea sistemică și accelerarea creșterii.

În 1995, conform estimărilor Institutului din Viena pentru Studii Economice Comparate, Produsul intern brut pe locuitor al României la paritatea puterii de cumpărare era de 4.346 dolari, reprezentând doar 24% din media pe ansamblul Uniunii Europene (cei 15) care se situa la 18.272 dolari. Dacă România ar înregistra o creștere anuală de 5% până la 2010, iar UE o creștere de numai 2%, în anul 2010 PIB pe locuitor al României s-ar situa la 9.036 dolari, reprezentând 37% din media UE (în cazul Greciei, acest procent ar fi de 63%, al Portugaliei de 69%, iar al Spaniei de 76%). Menținerea decalajului, precum și ponderea relativ ridicată a agriculturii în PIB al României înseamnă că, în cazul aderării, datorită politicii structurale și agricole a UE, va trebui să aibă loc un transfer net de resurse financiare de ordinul a câtorva miliarde de dolari pe an către România.

În același timp, evoluția comerțului exterior al României cu UE arată în mod evident tendința ca specializarea la export să se orienteze către produse care folosesc în mod intensiv forța de muncă ieftină din România. În 1995 circa 50% din exportul României către UE era format din produse care reprezintă oferta unor industrii ce utilizează intensiv factorul forță de muncă (ca de exemplu, confecții, mobilă, încălțăminte etc.), comparativ cu 25% în 1990. Dacă pe termen scurt și mediu continuarea unei astfel de specializări este inevitabilă, pe termen lung este necesară o creștere a ponderii la export a unor ramuri care să utilizeze intensiv alți factori, cum sunt cercetarea-dezvoltarea, forță de muncă înalt calificată, capitalul, economiile de scară.

Participarea la procesul de globalizare

Un scenariu macroeconomic recent realizat de Centrul de Studii Prospective și de Informații Internaționale, la comanda Comisiei Europene, arată că în perioada 1995-2030 ponderea țărilor OECD în PIB mondial

(calculat la paritatea puterii de cumpărare) se va reduce de la 52% la 29%, în timp ce ponderea țărilor în curs de dezvoltare va crește de la 42% la 64%. Țările în curs de dezvoltare din Asia vor realiza în 2030 circa 47% din PIB mondial, comparativ cu 26% în 1995. În felul acesta 50% din creșterea mondială până în 2030 va reveni Asiei în curs de dezvoltare, în timp ce contribuția OECD la creșterea mondială va scădea la numai 20% în anii 2020-2030. Mesajul pentru România este aproape fără echivoc: **Dinamismul creșterii sale economice poate fi asigurat numai printr-o deschidere globală, integrarea regională și subregională la nivel european fiind doar una din componentele integrării rapide în economia mondială.**

Adevărul economic, Nr. 37, 13-19 septembrie 1996

Aurel IANCU
*Un proiect deschis
 pentru
 integrarea europeană*

În calitatea mea de fost participant la lucrările Comisiei de elaborare a strategiei naționale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană (1995) și de cercetător implicat, în ultimul timp, în elaborarea unor studii privind integrarea europeană, mi-a atras atenția în mod special apariția, în limba franceză, a cărții “Un projet ouvert. Discours sur l’intégration européenne” de acad. Tudorel Postolache. Ea conține discursurile ținute de autor la deschiderea și închiderea lucrărilor Comisiei de la Snagov, precum și o listă a lucrărilor elaborate care au fundamentat documentele, inclusiv strategia națională. Lucrarea, prezentată într-o formă foarte sintetică de însuși șeful comisiei, ne introduce în laboratorul miraculos al elaborării unuia dintre proiectele naționale menite să schimbe însuși cursul istoriei României, să anunțe și să creioneze trecerea țării într-o nouă epocă, cea a noii civilizații europene. Ținând seama de obiectivul urmărit și modul de înfăptuire, proiectul este dinamic, deschis la modificările cerute de schimbarea condițiilor concrete. Totodată, elaborarea și aplicarea acestuia este și trebuie să fie rodul unui efort național ce implică consensul tuturor forțelor politice din România.

Această carte are o dublă valență: ca document istoric și ca instrument de lucru actual în ceea ce privește modul de a pune problemele și de a le soluționa. Referindu-mă la valoarea istorică, este cazul să menționez că ideile acesteia au contribuit, în mod practic, la realizarea unui consens național între toate forțele politice ale țării în ce privește integrarea României în Uniunea Europeană, ele (forțele politice) înțelegând atât caracterul ireversibil al acestui proces, cât și faptul că viitorul țării, independența sa și prosperitatea poporului român sunt indisolubil legate de procesul integrării. Totodată, ideile acestei cărți au contribuit la coagularea unui colectiv de lucru de înaltă calificare, la mobilizarea a mii de specialiști pentru elaborarea studiilor la nivel macro și la nivel sectorial și regional și, în fine, ele au dat consistență întregului demers în elaborarea strategiei naționale și au contribuit la formularea, cu rigoare matematică, a întregului program de măsuri și de acțiuni eșalonate în timp.

În condițiile unei societăți puternic dezbinată, a unor partide care refuzau orice dialog, chiar și pe problemele fundamentale ale țării, în condițiile existenței unor partide și grupuri sociale care se suspectau reciproc, ideile lansate și practicate în cadrul comisiei și conținute în această carte precum și în alte studii elaborate și analizate la Snagov au avut darul de a

schimba climatul de lucru, de a crea și consolida convingerea că singura soluție este dialogul și că minimul de consens este absolut necesar, mai ales când este vorba de interesele fundamentale ale țării.

Ca premisă importantă pentru crearea noului climat de dialog și de conlucrare între toate forțele politice a fost modul de alcătuire a comisiei. Așa cum se subliniază în lucrare, din structura acesteia au făcut parte trei cercuri de participanți:

- 1. Experți desemnați de partidele politice parlamentare, atât de la guvernare, cât și din opoziție;*
- 2. Reprezentanții și experții sistemului guvernamental, desemnați de guvern;*
- 3. Personalități ale vieții academice, științifice și, de asemenea, a organizațiilor nonguvernamentale, ținând seama de angajamentele lor benevole, direct asumate, de a elabora o anumită temă sau alta și de a participa la elaborarea și definitivarea sintezei.*

Ceea ce este extrem de important, subliniază autorul, este faptul de a ne reuni nu numai pentru a soluționa o anumită problemă parțială, fie ea cât de importantă, ci pentru a crea o operă durabilă, deci de a concepe liniile fundamentale ale strategiei economice și sociale ale integrării României în Uniunea Europeană.

Întrucât integrarea presupune mai înainte de toate și adoptarea de către noile țări venite a unor maniere de conviețuire și de lucru și a unor mecanisme politice și economice similare cu cele din cadrul U.E., era firesc ca la elaborarea strategiei de integrare a României să se adopte modelul de lucru al U.E., care, după aprecierea avizată a acad. Tudorel Postolache, este un exemplu strălucit de strategie elaborată și aplicată cu un minimum de consens între diverse orientări politice (creștină, socialistă, liberală etc.); este o ilustrare a tezei că o strategie economică și chiar socială poate fi elaborată cu un minimum de consens între diferite concepții politice și cu cât diferențele de substanță sunt mai mari cu atât spațiul consensului strategic este mai întins, fără ca aceasta să conducă la uniformitate, dimpotrivă, noi oportunități de a-și manifesta individualitatea lor sunt oferite partidelor și personalităților politice.

Confruntările politice dirijate spre confruntări de idei

Stăruințele și talentul diplomatic ale dlui Postolache au dat roadele scontate întrucât, în ciuda puternicelor rivalități politice și a lipsei de dialog ce a caracterizat și caracterizează viața politică din România, toate partidele parlamentare, prin experții lor, nu numai că au fost prezente la lucrările comisiei de la Snagov, ci s-au și implicat efectiv la elaborarea strategiei și la pregătirea documentelor oficiale pentru susținerea cererii de aderare și a declarației de la Snagov. Confruntările politice au fost dirijate spre confruntări de idei în scopul de a găsi sau de a delimita, releva și proteja sfera interesului național fundamental. De altfel, însuși prof. Perre Werner -

membru de onoare al Academiei Române și părintele Uniunii Monetare Europene, în mesajul său către Academia Română din noiembrie 1998, făcând referire la acad. T. Postolache, menționează că “...on ne saurait oublier ses efforts constants et son action méritoire en vue d’une participation de l’économie Roumaine aux nouveaux modes de convivialité entre économies nationales prévalant en Europe de l’Ouest dont la Roumanie ne devrait pas s’exclure ni être exclue”.

Problema minimului de consens în elaborarea și aplicarea strategiei naționale de integrare nu trebuie clasată numai la capitolul de istorie. Ea pare să fie mai prezentă decât oricând în viața politică românească, mai ales în ce privește necesitatea stringentă de a uni eforturile naționale care să facă posibilă îndeplinirea condițiilor economice și politice pe care le implică aderarea României la UE, în calitatea sa de asociată, condiții precizate de Consiliul European la Copenhaga, Madrid și Essen, deopotrivă pentru toate țările care au înaintat cerere de aderare.

Documentele Consiliului European de la Copenhaga (1993) precizează criteriile politice și economice folosite pentru examinarea cererilor de aderare înaintate de țările asociate din Europa Centrală și de Est. Pe de o parte, aderarea fiecărei țări va avea loc de îndată ce aceasta va fi capabilă să-și asume obligațiile ce-i revin prin satisfacerea condițiilor economice și politice pe care le implică această aderare și anume:

- existența unor instituții stabile care garantează democrația, primatul legii, drepturile omului, respectarea protecției minorităților;
- existența unei economii de piață funcționale cu capacitatea de a face față la presiunile concurențiale și la forțele de piață din cadrul Uniunii Europene;
- capacitatea de a-și asuma obligațiile ce rezultă în urma aderării, inclusiv aderarea la obiectivele Uniunii politice, economice și monetare.

Consiliul European de la Madrid (1995) a subliniat necesitatea ca în contextul strategiei de preaderare să fie create condițiile pentru o integrare gradată și armonioasă a țărilor candidate, în special prin: dezvoltarea unei economii de piață, adoptarea structurilor administrative; constituirea unui mediu economic și monetar stabil.

Pe de altă parte, la aprobarea aderării se are în vedere și capacitatea Uniunii de a asimila noile state membre. Aceasta este considerată ca o altă categorie de criterii. Deși acest criteriu nu se etalează și nu se dezvoltă în documentele oficiale diplomatice, el, totuși, în realitate devine esențial dacă nu chiar hotărâtor în evaluarea generală a situației și a perspectivelor fiecărei țări în ceea ce privește condițiile de aderare la Uniune și în recomandarea în legătură cu negocierile de aderare și cu aprobarea aderării propriu-zise. Acestea sunt judecate prin prisma intereselor Uniunii, a capacității sale de a se angaja la costuri suplimentare și la modificările ce vor avea loc în compoziția țărilor și a viitoarelor mecanisme decizionale în cadrul Uniunii. În condițiile aderării a încă cel puțin zece noi membri (țările central și est europene), cu un nivel de dezvoltare mult mai scăzut, cu o pondere mult mai mare a populației

agrare în totalul populației ocupate și cu mari diferențe de dezvoltare economică și sociale între regiuni și zone ale aceleiași țări, Uniunea va fi supusă la mari presiuni din interior în ce privește ocuparea forței de muncă, nivelul veniturilor salariale, nevoia de a susține dezvoltarea sectorială și regională etc.

Eforturile țărilor Europei de Est nu vor fi preluate de UE

În concluzie, ambele categorii de criterii și condiții de aderare cer eforturi suplimentare foarte mari atât din partea țărilor asociate, cât și din partea țărilor din cadrul Uniunii. Optimismul afișat de unii politicieni și diplomați că țările Uniunii Europene vor fi acelea care vor suporta aceste costuri sau o mare parte din acestea ar trebui privit cu mult mai multă circumspecție. Este adevărat că Jacques Santer atrăgea atenția că oricare ar fi concluziile asupra costurilor suplimentare ... nu vor fi uitate avantajele care decurg din dezvoltarea și din integrarea acestor țări în UE. Avantajele fiind însă reciproce, aceasta nu înseamnă că eforturile pe care trebuie să le facă țările Europei de Est ar fi preluate de UE. R. Baldwin - specialist în problemele integrării - atrage atenția încă din 1994 că însuși mecanismul de funcționare al Uniunii Europene frânează atât transferul veniturilor de la Uniune către țările asociate cele mai sărace, cât și promovarea acestor țări în cadrul clubului UE. În primul rând, opoziții cei mai activi sunt tocmai acei membri ai UE care beneficiază cel mai mult de aceste fonduri și care refuză să le împartă cu potențialii noi veniți mai săraci decât ei, iar în al doilea rând, primirea unor noi țări membre mai sărace ar diminua puterea de decizie a țărilor bogate în favoarea celor dintâi.

De aici reiese cu claritate concluzia fundamentală potrivit căreia efortul propriu rămâne factorul hotărâtor al îndeplinirii condițiilor de aderare la UE. De aici, apar două necesități importante:

- a) realizarea unui consens național în probleme fundamentale pentru țara noastră care să asigure realizarea obiectivului de integrare;
- b) realizarea și întărirea coeziunii sociale în vederea atingerii obiectivului menționat pe care clasa politică trebuie să le aibă în vedere.

Dacă vom analiza cu atenție conținutul tematic al strategiei naționale și al studiilor pregătitoare, redate în lucrarea analizată, reies cu claritate directivele și sarcinile serioase care stau în față și care trebuie realizate practic în toate domeniile vieții economice și sociale, legislative, administrație, infrastructură, educație, organizare socială, restructurări sectoriale, dezvoltare economică generală și regională ș.a.

Dar nici Uniunea nu stă pe loc. Și aici au loc schimbări rapide și profunde ca și în alte regiuni ale lumii. De aceea, așa cum precizează T. Postolache, Comisia a trebuit să reflecte complexitatea realității și dificultatea sarcinii de a armoniza trei procese simultane: tranziția la economia de piață, tranziția la societatea informației, tranziția la o dezvoltare economică de lungă durată. Dintr-o asemenea problematică vastă a trebuit sistematizată o listă cu obiectivele cele mai reprezentative care să fie cuprinse

în strategia națională și care să-i definească obiectul și direcția de urmat.

“Esprit de Snagov”

Problema pe care Comisia a avut-o în vedere a fost aceea că procesele economico-sociale (sistemizate în obiective) nu puteau fi lăsate să se desfășoare la întâmplare, în mod spontan, anarhic, ci sub o orientare sistematică, ghidată spre o țintă precisă - integrarea în UE.

Aceasta a presupus efectuarea a două operații importante: prima - definirea și fixarea tuturor reperelor comunitare ce trebuie atinse în anumite intervale de timp, a doua - elaborarea de politici și de măsuri ce trebuie adoptate la nivel național și local și la nivel societal.

Climatul de perfectă colaborare numit de autor “Esprit de Snagov” (asigurat în cea mai mare parte de însuși coordonatorul Comisiei) a dat posibilitatea ca, într-un interval de numai trei luni, să se adopte și să se respecte următoarele proceduri care să asigure calitatea și viabilitatea strategiei:

- 1. Plasarea problemelor în contextul global al științei universale, la care au participat masiv oameni de știință și specialiști de la Academia Română, institute de cercetări, universități și specialiști de la instituții guvernamentale.*
- 2. Valorificarea cercetărilor naționale care însumează peste 300 de volume, multe din ele reprezentând cercetări cu vocație strategică.*
- 3. Încurajarea libertății de exprimare a tuturor punctelor de vedere ce au existat asupra problemelor, fapt ce a dovedit o dată în plus existența bogățiilor de studii, de soluții și de idei, însă o lipsă acută de comunicare între acestea și între cei chemați să le verifice.*
- 4. Identificarea problemelor reale și a contradicțiilor, precum și a soluțiilor oferite de știință și de practica mondială și națională, ceea ce asigură un câmp larg oferit de convergență, fără a se ajunge la o uniformizare a direcțiilor politice.*
- 5. Fixarea la fiecare problemă sau temă, atât la nivel global, cât și la nivel sectorial, a trei puncte nodale: punctul de pornire, punctul de sosire dezirabil și drumul de parcurs între cele două puncte-limită cu variante alternative (evaluarea costurilor, a nodurilor de incompatibilitate și a efectelor scontate).*

În legătură cu strategia dezvoltării economice, autorul atrage atenția că în cadrul noii faze ascendente a ciclului lung, după predominanța succesivă a generațiilor de produse cu mare intensitate de muncă, de capital și de știință, la orizontul economiei se profilează o nouă generație, dominantă de produse, cele cu o mare intensitate de cultură și de informație. De aceea, în cadrul preocupărilor de reducere a ecartului productivității, față de țările dezvoltate ale comunității europene, trebuie promovate valorile proprii unei economii, unde cultura și informația devin sfera privilegiată și decisivă. Este convingerea profundă a autorului că șansa economiei românești de a deveni

competitivă rezidă tocmai în ceea ce ea va face pentru a se înscrie în tendințele proprii economiei de piață, întemeiată pe produse cu o mare intensitate de cultură și de informații. Această idee nouă ar merita pe deplin să fie preluată și dezvoltată de literatura și de practica noastră economică.

O altă idee, de o excepțională valoare, legată de integrare, pe care acad. Postolache o dezvoltă în cartea sa, este aceea a "Proiectului multilingvism-multilimbaj", care ar trebui să facă parte integrantă din strategia națională. Acest proiect, de mare actualitate, care a fost susținut în unanimitate în cadrul Comisiei, se referă la antrenarea întregii populații (și în special a celei active), pentru învățarea: a cel puțin două limbi străine - scris, citit și vorbit; a două-trei limbaje artistice și pentru aprofundarea cunoștințelor de limbă și de civilizație românească.

Numai prin punerea în operă a unui asemenea proiect se poate păstra și afirma identitatea națională în contextul integrării europene, va fi posibilă transformarea României într-un partener al UE, care este nu numai acceptat, dar și dorit, conchide autorul.

Așa cum se precizează în lucrare, strategia națională pentru pregătirea aderării României la UE reprezintă și trebuie să reprezinte un proiect deschis, întrucât el va trebui completat și îmbogățit permanent odată cu evoluția construcției comunitare și cu progresul României pe linia democratizării și a transformării economice și instituționale, precum și cu extinderea globalizării.

În cele de mai sus am prezentat doar câteva idei conținute în această lucrare de o excepțională importanță și actualitate. Ea trebuie să constituie cartea de nelipsit din biblioteca nu numai a fiecărui economist, ci chiar și a fiecărui cetățean român care, nu peste mult timp, va deveni și cetățean european. În asemenea perspectivă nu numai economiștii, ci și celelalte profesii trebuie să cunoască problematica integrării și mai ales conținutul proiectelor de integrare, proiecte care trebuie să devină cât mai rapid și cu adevărat bunuri publice.

Documente

- <i>Declarația de la Snagov</i>	64
- <i>Cadrul tematic al Strategiei naționale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană</i>	66
- <i>Conținutul tematic al Studiilor pregătitoare</i>	67

Declarația de la Snagov

Întruniți astăzi, 21 iunie 1995, la Snagov, semnatarii prezentei Declarații constată că "Strategia națională de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană" elaborată de Comisia special constituită în acest scop, din reprezentanți ai partidelor politice parlamentare, ai Guvernului, ai cercurilor academice, ai societății civile exprimă orientarea fermă a României de a-și axa dezvoltarea pe promovarea atributelor unei societăți democratice - statul de drept, pluralismul politic, separarea puterilor, alegeri libere, respectarea drepturilor omului, inclusiv ale persoanelor aparținând minorităților naționale, crearea unei economii de piață eficiente și durabile, compatibile cu principiile, normele, mecanismele, instituțiile și politicile Uniunii Europene.

Obiectivul strategic național al aderării României la Uniunea Europeană constituie un punct nodal al solidarităților și convergențelor forțelor politice și sociale ale țării, reprezentând o șansă istorică de a promova idealurile și interesele fundamentale ale poporului român, identitatea și tradițiile sale, într-o largă deschidere internațională, posibilitatea ca prin eforturi proprii, susținute de o amplă cooperare, să poată fi atenuate și eliminate în timp decalajele față de țările avansate, să se realizeze modernizarea României, în pas cu exigențele tranziției la societatea informatică și crearea, pe această bază, a condițiilor pentru ridicarea nivelului de trai și a calității vieții tuturor cetățenilor României.

Semnatarii susțin concluzia Comisiei conform căreia, prin eforturi perseverente, există premise ca la orizontul anului 2000, alături de alte țări asociate, România să dispună de capacitatea de a îndeplini condițiile esențiale de aderare.

Semnatarii Declarației apreciază spiritul în care a avut loc elaborarea strategiei și a lucrărilor de fundamentare a acesteia, confruntarea pe deplin liberă de opinii, într-un climat de dezbateri constructive, de înaltă rigoare științifică, ceea ce a permis ca prin dialog să fie cultivată convingerea că renașterea României, redresarea ei generală se decid acum.

Acest spirit se cere a fi promovat în continuare, în vederea instaurării unui climat de realism politic, de solidaritate activă, care să orienteze

confruntarea de opinii în sens constructiv, în slujba interesului național, a destinului României în lumea contemporană.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

I. Ionescu
Ion Ionescu

PREȘEDINTELE SENATULUI

O. Gherman
Oliviu Gherman

PARTIDUL DEMOCRAȚIEI SOCIALE
DIN ROMÂNIA

O. Gherman
Oliviu Gherman

A. Năstase
Adrian Năstase

PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC
CREȘTIN - DEMOCRAT

G. Tepelea
Gabriel Tepelea

UNIUNEA DEMOCRATĂ A
MAGHIARILOR DIN ROMÂNIA

B. Marko
Bela Marko

PARTIDUL ALIANȚEI CIVICE

N. Manolescu
Nicolae Manolescu

PARTIDUL LIBERAL '93

H. Rusu
Horia Rusu

PARTIDUL NAȚIONAL LIBERAL-
CONVENȚIA DEMOCRATICĂ

N. Cerweni
Nicolae Cerweni

PARTIDUL ECOLOGIST ROMÂN

Otto Weber
Dr. Otto Weber

PRIMUL MINISTRU

N. Văcăroiu
Nicolae Văcăroiu

PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR

A. Năstase
Adrian Năstase

PARTIDUL DEMOCRAT (F.S.N.)

P. Roman
Petre Roman

PARTIDUL UNITĂȚII NAȚIONALE
ROMÂNE

G. Funar
Gheorghe Funar

PARTIDUL ROMÂNIA MARE

C. Tudor
Corneliu Vadim Tudor

PARTIDUL SOCIALIST AL MUNCII

I. Verdeț
Ilie Verdeț

PARTIDUL SOCIAL DEMOCRAT
ROMÂN

S. Cunescu
Sergiu Cunescu

PARTIDUL DEMOCRAT AGRAR DIN
ROMÂNIA

V. Surdu
Victor Surdu

PREȘEDINTELE COMISIEI PENTRU
ELABORAREA STRATEGIEI
NAȚIONALE DE PREGĂTIRE A
ADERĂRII ROMÂNIEI LA UNIUNEA
EUROPEANĂ

T. Postolache
Tudorel Postolache

Cadrul general al Strategiei naționale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană

1. Corelarea “tranziție-reformă” și “integrare”
2. Punctul de pornire și obiectivele generale
3. Direcțiile de acțiune
4. Programul de armonizare legislativă pentru integrarea în “piața internă”: măsurile prioritare
5. Mecanismele de asigurare a conformității cu legislația comunitară în materie de proiecte de legi
6. Statul, ONG-urile și cetățeanul
7. Pentru un sistem îmbunătățit și mai eficace de gestiune a asistenței primite din partea Uniunii Europene
8. Cadrul instituțional. Necesitatea unei permanente adaptări a “Strategiei ...” la dinamica proceselor interne, europene și mondiale

Conținutul tematic al studiilor pregătitoare

1. Probleme de ansamblu:

I: Starea și perspectivele economiei naționale în contextul strategiei de aderare la Uniune Europeană

A. Punct de pornire

I. Între cele două războaie

1. *Economie de piață de tip european*
2. *Industrie*
3. *Agricultură*
4. *Relații economice externe*

II. Economie centralizată după război

1. *Structură a proprietății*
2. *Planificare centralizată*
3. *Rol al statului*
4. *Politică de acumulare*
5. *Apariția și aprofundarea dezechilibrelor*
6. *Rată scăzută de productivitate și calitate mediocră a produselor*
7. *Politici financiare, monetare și a prețurilor*
8. *Dezvoltare întârziată a terțiarului și a infrastructurii*
9. *Tendențe seculare a evoluției economice*
 - 9.1. *Dezvoltarea ciclică a economiei naționale și tendințe seculare*
 - 9.2. *Alternanța fazelor ciclului lung în economia mondială și națională*
 - 9.3. *Ratele de creștere a economiei mondiale și a economiei românești*
 - 9.4. *Paradoxul economiei românești*

III. Tranziția la economia de piață: stare actuală

1. *Evoluție macroeconomică în 1990-1994*
 - 1.1. *Produs intern brut*
 - 1.2. *Resurse energetice ale economiei naționale*
 - 1.3. *Dinamici și schimbări structurale ale industriei*
 - 1.4. *Evoluția în construcții*
 - 1.5. *Producția agricolă*
 - 1.6. *Transport de mărfuri și de persoane*
 - 1.7. *Comerț interior și servicii comerciale*
 - 1.8. *Comerț exterior*
 - 1.9. *Inflație, curs de schimb și situație monetară*
2. *Stare socială*
3. *Calcul de fezabilitate (64 domenii)*

B. Punct de sosire dezirabil. Analiza opțiunilor strategice

- I. "Societate postindustrială" și "societatea informației"
- II. Societate globală a informației
- III. Uniunea Europeană și societatea informației
- IV. Infrastructuri ale informației
- V. Opțiuni strategice și politici industriale de dezvoltare a infrastructurilor informației în România

2. Strategie de aderare și tehnologii ale informației

- I. Specificitatea domeniului tehnologiilor de informație
- II. Analiza comparativă a stadiului actual și perspectivele domeniului tehnologiei informației
- III. Analiza comparativă a politicilor în domeniul tehnologiei informației
- IV. Tendințe ale piețelor la nivel mondial, european și național
- V. Acord european de asociere și implicații în domeniul tehnologiilor informației
- VI. Strategie de aderare la Uniunea Europeană și domeniul tehnologiilor de informație
 1. Punct de plecare (anul 1994)
 2. Punct de sosire dorit
 3. Probleme de rezolvat între cele două puncte limită
- VII. Nevoi de finanțare
 1. Evaluare generală
 2. Modalitate de finanțare
 - 2.1. Intervalul 1995-1999
 - 2.2. Intervalul 2000-2004
 - 2.3. Evaluarea "eforturi-efecte" a programului prioritar de informatizare în anii 1995-1999
- VIII. Consecințe
 1. Implicații generale în domeniul tehnologiilor informației
 2. Costuri specifice
 3. Avantaje comparative ale tehnologiilor românești ale informației
 4. Efecte secundare
- IX. Concluzii

3. Acordul european de asociere

- I. Raportul juridic de asociere
- II. Natura juridică a asocierii la Comunitățile Europene
- III. Obiective ale Uniunii Europene și Acordul de asociere
- IV. Acordul de asociere și calitatea de membru cu drepturi depline
- V. Concepția generală
- VI. Zona liberului schimb
- VII. Circulația lucrătorilor. Drept de stabilire și de prestare de servicii

- VIII. Dialogul politic
- IX. Cooperarea în domeniul justiției
- X. Armonizarea legislației actuale și viitoare a României cu legea comunitară - condiție sine qua non a integrării

4. Accelerarea reformei

- I. Stadiul de dezvoltare și criteriile de aderare
- II. Procesul de "tranziție-reformă" și de "integrare"; clarificări conceptuale
- III. Unele probleme fundamentale ale reformei și unele soluții posibile (tabele sinoptice comentate)
 - 1. *Decalajul secular de productivitate*
 - 2. *Organizarea și funcționarea mecanismului socio-economic*
 - 3. *Investițiile*
 - 4. *Investiția umană*
 - 5. *Industria și politica industrială*
 - 6. *Agricultura și politicile agricole*
 - 7. *Ocuparea forței de muncă și șomajul*
 - 8. *Întreprinderile mici și mijlocii*
 - 9. *Dezvoltarea clasei mijlocii; nivelul și calitatea vieții*

Addenda

A. Indicatori-cheie ai situației economiei românești în tranziție

- I. Dinamica macroeconomică
- II. Mecanisme economico-financiare
 - 1. *Structura veniturilor și cheltuielilor bugetare*
 - 2. *Masa monetară și creditul*
 - 3. *Probleme valutare*
 - 4. *Prețurile*
- III. Protecția socială și serviciile publice
- IV. Contextul internațional
 - 1. *România și alte țări europene: comparații internaționale*
 - 2. *Trendul în economia mondială*

B. Previziuni privind evoluția socio-economică în România în 1996

- I. Introducere
- II. Perspectivele economiei mondiale în 1995-1996
- III. Tendințe și procese macroeconomice în România
- IV. Evoluția prețurilor
- V. Rezerva de devaluație; relațiile economice externe
- VI. Echilibrul energetic
- VII. Industria
- VIII. Agricultură
- IX. Silvicultură
- X. Protecția mediului, pădurilor și gospodărirea apelor

- XI. Construcțiile
- XII. Transporturile
- XIII. Comunicațiile
- XIV. Turismul

D. Considerații ale Camerei de Comerț și Industrie din România asupra strategiei de dezvoltare a țării în 2000-2010

E. România în 2020. Considerații ale Academiei Române

5. Mutații în economia mondială. Sfidare și oportunități pentru România

- I. Creșterea în economia mondială - tendințe pe termen lung, impact asupra dezvoltării economice românești
- II. Globalizare și regionalizare în economia internațională
 - 1. Câteva reguli generale de bază
 - 2. Globalizarea și principalele sale forme
- III. Politici macroeconomice - noi abordări teoretice
 - 1. Stabilizarea macroeconomică
 - 1.1. Triada stabilizare macro-restructurare-privatizare
 - 1.2. Stabilizarea macroeconomică în țările Europei Centrale și Orientale
 - 1.3. Program-cadru de stabilizare macroeconomică
 - 1.4. Efectele politicilor de stabilizare macroeconomică
 - Elementele fundamentale ale unui program de stabilizare macroeconomică
 - Politici în domeniul instituțional. Ajustări structurale
 - Scurt bilanț al programelor de stabilizare în alte țări în tranziție
 - Stabilizarea macroeconomică în România
 - 2. Unele considerații asupra teoriei macroeconomice și procesul de tranziție la economia de piață
- IV. Calcule de fezabilitate (31 de domenii)
- V. Deschiderea României către Statele Unite ale Americii, Canada și zona Asia-Pacific. Considerațiile Domnului Pierre Werner privind rolul esențial al României pentru refacerea “drumului mătăsii”

C. Dinamica economiei mondiale și impactul său asupra economiei naționale a României în perspectiva integrării țării în Uniunea Europeană

- I. Transformări și fenomene majore în economia mondială. Începutul unui nou ciclu lung
- II. Teoria economică, experiența națională și tendințele economiei internaționale ca repere în alegerea strategică de creștere economică și de dezvoltare a României
- III. Analiza comparativă a comportamentului indicatorilor-cheie în era economică față de era ecologică
- IV. Tendințe în integrarea comerțului mondial

V. Evoluția întreprinderii în 1900-1970, 1971-2000 și previziuni pentru 2001-2020

VI. Decalaje economice și sociale între România și țările europene

6. Inventarierea avuției naționale. Proprietatea

I. Probleme teoretice și metodologice generale:

- punct de pornire - 1938 sau 1947
- punct intermediar - 31 decembrie 1989
- punct dezirabil de sosire

II. Inventarierea avuției naționale privatizabile

III. Protecția avuției naționale. Sfidarea tripticului, hemoragie internă de venit național, hemoragie externă de avuție națională, corupție

7. Dinamica privatizării

I. Schimbări în dinamica privatizării

II. Transformări socio-economice macrostructurale

III. Întreprinderi mici și mijlocii

8. Organizarea și generalizarea piețelor

I. Piețele bunurilor și serviciilor

II. Piețele financiare

III. Piața muncii. Retrospective și perspective

9. Tranziția ca proces de schimbare a sistemului instituțional

I. Probleme ale transformării sistemului instituțional

II. Statul în perioada de tranziție

III. Societatea civilă

IV. Partidele politice: natură, rol, doctrine

Addenda

10. Politici sectoriale. Strategia de dezvoltare a industriei

I. Punct de pornire: analiza comparativă a stării actuale a industriei și a politicilor industriale românești față de politicile industriale ale Uniunii Europene și ale statelor membre

1. Starea actuală a industriei

2. Potențial și performanță

3. Politica industrială a Uniunii Europene

4. Politicile industriale în țările membre ale Uniunii Europene

5. Opțiuni de politici industriale în România

– Obiectivele cercetării-dezvoltării în vederea strategiei

– Perspectivele comerțului exterior

– Protecția mediului

a) Zone intens poluate

- b) *Localități cu pulberi în suspensie*
- c) *Starea principalelor stații de epurare a apelor*
- d) *Amplasarea depozitelor de deșeuri industriale*
- e) *Evaluarea efortului financiar pentru aplicarea programului de lucrări pentru protecția mediului*
- f) *Investițiile pentru protecția mediului în 1995*
- g) *Programul de armonizare cu normele și standardele Uniunii Europene în domeniul mediului înconjurător*

- II. *Tendențe previzibile pe piața națională, europeană și mondială*
- III. *Implicații (oportunități și restricții) derivând din Acordul european de asociere și de aderare și obiective strategice pentru aderarea la Uniunea Europeană*
- IV. *Evaluarea fondurilor de investiții necesare pentru restructurarea și modernizarea selectivă a industriei*
- V. *Punct de sosire dezirabil: Integrarea în Uniunea Europeană: avantaje, dezavantaje, costuri*
 - 1. *Dinamici ale valorii adăugate brute și politici industriale; scenarii și variante*
 - 2. *Opțiuni în materie de producție industrială, valorificarea produselor și diminuarea cheltuielilor materiale și de energie*
 - 3. *Dinamica producției industriale pe sectoare industriale; estimări*
 - 4. *Implicații și efecte*

11. Politici în domeniul energiei electrice și termice

- I. *Punct de pornire: Analiza comparativă a politicilor energetice la nivelul Uniunii Europene și în România*
- II. *Tendențe previzibile pe piețele națională, europeană și mondială*
- III. *Implicațiile Acordului de asociere*
- IV. *Evaluarea fondurilor necesare programelor concrete de finanțare*
- V. *Punct de sosire dezirabil: Integrarea în Uniunea Europeană: avantaje, dezavantaje, costuri*

12. Politica agricolă

- I. *Coordonatele politicii agricole*
 - 1. *Obiective de politică agricolă românească în perspectiva integrării europene a țării*
 - 2. *Acțiuni și măsuri privind asigurarea competitivității agriculturii românești*
 - 3. *Folosirea instrumentelor prevăzute de Acordul de asociere a României și de Actul final al Rundei Uruguay pentru aplicarea politicii agricole*
- II. *Contextul macroeconomic și tendințele în dezvoltarea agricolă pe termen mediu și lung*
 - 1. *Punct de plecare: Dezvoltarea agriculturii în 1989-1994*
 - 2. *Punct de sosire dorit: Măsuri privind reducerea decalajului între agricultura românească și cea a țărilor Uniunii Europene*

- o nouă structură a proprietății și întărirea sectorului privat, compatibilă cu UE
 - o nouă structură a exploatațiilor agricole
 - ajustarea structurală a producției agricole; scenarii de structură și niveluri ale producției agricole și ale utilizării sale în 2000-2004
- III. Cercetarea științifică și tehnologică și învățământul agricol
- IV. Mecanisme economico-financiare
- V. Garantarea unor dezvoltări rurale durabile și a unui nivel de viață echitabil pentru agricultori
- VI. Obiectivele pentru anii 1996-1999 și până în anul 2004 - analiză comparativă între agricultura din România și agricultura Uniunii Europene
- VII. Pregătirea aderării României la Uniunea Europeană și impactul asupra agriculturii țării: avantaje, dezavantaje, costuri
1. Obiectivele și condițiile prealabile
 2. Măsuri privind punerea în aplicare a sistemului de relații cu Uniunea Europeană privind agricultura
 - 2.1. La nivel macro și structural sectorial
 - 2.1.1. Armonizarea politicilor și instrumentelor financiare și fiscale cu normele pertinente ale legislației europene
 - 2.1.2. Elaborarea și aplicarea programelor sectoriale privind asimilarea de noi tehnologii și armonizarea cu standardele comunitare de calitate și performanțele produselor agricole
 - 2.1.3. Restructurări sectoriale
 - 2.1.4. Programe sectoriale pentru modernizarea tehnologică a producției agricole și a industriei alimentare pentru reducerea consumului de energie, ameliorarea randamentelor echipamentelor și diminuarea efectelor ecologice negative
 - 2.1.5. Punerea în aplicare a rețelei naționale informatice destinată să furnizeze date statistice organismelor de decizie naționale comunitare și altor instituții interesate
 - 2.1.6. Armonizarea politicii de subvenționare a agriculturii cu criteriile acceptate și derogările admise în cadrul Uniunii Europene
 - 2.1.7. Pregătirea cadrului instituțional și legal pentru valorificarea oportunităților și a rezultatelor cooperării cu Uniunea Europeană în domeniul cercetării științifice
 - 2.2. În domeniul relațiilor comerciale
 - 2.2.1. Elaborarea strategiilor pe produse și grupe de produse a programelor de stimulare a exporturilor ținând cont de dispozițiile Acordului de asociere
 - evitarea fluctuațiilor nivelului de tarife vamale
 - armonizarea reglementărilor comerciale și vamale românești cu prevederile actelor juridice la care România este parte
 - 2.3. În domeniul instituțional și juridic
 - 2.3.1. Armonizarea legislației în vederea accesului la piața unică, în special în domeniul sanitar-veterinar, fitosanitar și al standardelor

- și normelor de calitate
- 2.3.2. Punerea în aplicare a unui sistem de formare universitară și postuniversitară pentru specialiștii în domeniul integrării europene
 - 2.3.3. Înființarea asociațiilor producătorilor la nivel de ramuri în vederea dialogului cu autoritățile publice și a parteneriatului cu asociațiile similare din Uniunea Europeană

13. Strategia de dezvoltare a zonei montane în perspectiva aderării la Uniunea Europeană

- I. Punct de pornire: Considerații generale privind zona montană
- II. Punct de sosire dezirabil: Obiective strategice pentru dezvoltarea zonei montane în anii 1995-2004
 1. Cadrul instituțional de organizare și legislativ
 2. Implicații ale aderării la Uniunea Europeană pentru zona montană din România
 3. Implicații pentru ramurile conexe
 - 3.1. Costuri de participare ale zonei montane din România la integrarea europeană a țării
 - 3.2. Efecte secundare posibile în procesul de pregătire a programului de integrare
 - 3.3. Incompatibilități, contradicții, soluții anticipative

Addenda: Indicatori de bază ai dezvoltării zonei montane în anii 1995-2004

- III. Studii, cercetări și proiecte pentru pregătirea unei strategii de dezvoltare a zonei montane
 1. Studii pentru delimitarea mai adecvată a zonei montane
 2. Studii privind pădurile
 3. Agroturismul
 4. Activitatea legislativă
 5. Cooperarea internațională
- IV. Starea actuală și perspectivele zonelor montane din Europa
- V. Tendințe previzibile la nivel mondial, european și național

14. Transporturile în perspectiva aderării la Uniunea Europeană

- I. Politici, acțiuni și măsuri pentru asimilarea experienței comunitare în domeniul transporturilor
 1. Punct de pornire: Analiza comparativă a stării actuale
 2. Tendințe previzibile pe piețele națională, europeană și mondială privind serviciile de transport
 3. Implicațiile Acordului european de asociere și ale obiectivelor strategice ale Uniunii Europene
 4. Evaluarea obiectivelor strategice și a proiectelor prioritare
 5. Integrarea europeană în domeniul transporturilor: avantaje, dezavantaje, costuri

6. Obiective strategice specifice

II. Transporturile în perspectiva integrării

1. Analiza stării actuale

2. Perspective în domeniul transporturilor

2.1. Integrarea transporturilor românești în sistemul european al transporturilor

Acțiuni pe etape:

2.1.1. Etapa I

- armonizarea cu principiile și politicile generale ale transporturilor din Uniunea Europeană
- acțiuni în vederea aderării la acordurile și convențiile internaționale de transporturi
- alte acorduri și convenții internaționale
- includerea a patru coridoare plurimodale în coridoarele transeuropene (G-24)
- noile coridoare rutiere și includerea lor în rețelele TER și TEM dezvoltate sub auspiciile CEE-ONU
- noile coridoare feroviare și includerea lor în rețelele europene de trenuri de mare viteză
- punerea la punct a unui program de modernizare pe etape a porturilor Constanța, Constanța-Sud, Brăila, Giurgiu și Drobeta Turnu Severin
- punerea la punct a unui program de modernizare pe etape a zonelor libere
- punerea la punct a unui program de modernizare pe etape a transporturilor aeriene
- punerea la punct a unui program de reabilitare și diversificare a serviciilor în domeniul transportului feroviar

2.1.2. Etapa a II-a

- măsuri privind aplicarea stipulărilor Acordului CEE-România

2.1.3. Etapa a III-a

- finalizarea Programului de reabilitare a drumurilor și demararea lucrărilor prevăzute în prima etapă a programului respectiv
- finalizarea rețelei de autostrăzi prevăzute în prima etapă a Programului de autostrăzi
- finalizarea Programului de reabilitare, amenajare și semnalizare a Dunării și a porturilor fluviale pentru anii 1995-2000

15. Strategia de pregătire a aderării în sectorul de poștă și telecomunicații

I. Politica generală privind asimilarea normelor, practicilor și standardelor comunitare

1. Starea actuală și perspectivele în Uniunea Europeană

2. Implicații pentru România din Acordul de asociere și obiectivele strategice ale Uniunii Europene

3. Avantaje și dezavantaje ale integrării

- II. Restructurarea sectorului de poștă și telecomunicații
 - 1. *Reforme interne*
 - 2. *Obiective strategice*
- III. Punct de pornire și punct de sosire dezirabil
 - 1. *Starea actuală*
 - 2. *Perspectivile dezvoltării; principalele obiective ale dezvoltării sectorului de poștă și telecomunicații până în 2000*
 - 3. *Integrarea în rețelele transeuropene*
 - 4. *Evaluarea efectelor și fondurilor necesare punerii în aplicare a programului de pregătire pentru aderarea la Uniunea Europeană în sectorul de poștă și telecomunicații*
 - 5. *Consecințe pe plan social*
- IV. Aspecte specifice în perioada de asociere și în perspectiva integrării
 - 1. *Rolul dual al telecomunicațiilor*
 - 2. *Tranziția la societatea informației*

16. Strategia de pregătire a aderării în sectorul construcțiilor

- I. Sectorul construcțiilor în Uniunea Europeană
 - 1. *Structură și caracteristici generale*
 - 2. *Evoluții recente*
 - 3. *Forța de muncă*
 - 4. *Tehnologie și cercetare*
 - 5. *Mediu*
 - 6. *Scenarii ale evoluției cererii*
- II. Modernizarea infrastructurilor și dezvoltarea locuințelor în România
 - 1. *Infrastructura energetică*
 - 2. *Infrastructura transporturilor*
 - 3. *Infrastructura comunicațiilor*
 - 4. *Infrastructura apelor și a protecției mediului*
 - 5. *Infrastructura hidroameliorațiilor și a îmbunătățirilor funciare*
 - 6. *Construcția locuințelor*
 - 7. *Infrastructura tehnic edilitară a localităților*

17. Cercetare și dezvoltare: elemente de strategie

- I. Punct de pornire: Starea actuală
 - 1. *Cercetarea-dezvoltarea și locul său în economia națională*
 - 2. *Structura actuală a sistemului de cercetare-dezvoltare*
 - 3. *Rezultate obținute*
- II. Tendințele cercetării și previziunile științifice mondiale
 - 1. *Piața cercetării*
 - 2. *Tipologia modelelor de dezvoltare macro și social*
- III. Oportunități și restricții legate de aderarea României la Uniunea Europeană
 - 1. *Domenii cu mare intensitate de inovare*
 - 2. *Prevederi ale programului-cadru IV al țărilor comunitare*
- IV. Obiective strategice ale restructurării activității de cercetare-

- dezvoltare
1. *Un model de dezvoltare bazat pe inovare*
 2. *Transformări ale componentelor sistemului de cercetare-dezvoltare*
 3. *Direcții prioritare în activitatea de cercetare-dezvoltare*
- V. *Politici, etape și acțiuni de restructurare a activității de cercetare-dezvoltare*
1. *Politici și etape*
 2. *Procesul de reformă*
 3. *Cercetarea-dezvoltarea în ansamblul reformei*
 4. *Articularea structurilor naționale la structurile europene de cercetare-dezvoltare*
- VI. *Resurse necesare pentru aplicarea programului de reformă în domeniul cercetării-dezvoltării*
1. *Decalaje între resurse și necesități de finanțare în materie de cercetare-dezvoltare*
 2. *Sistemul-cadru de finanțare*
- VII. *Punct de sosire dezirabil: Integrarea cercetării-dezvoltării: avantaje, restricții, contradicții*
1. *Avantajele integrării*
 - 1.1. *Construirea unui sistem competitiv în materie de cercetare-dezvoltare*
 - 1.2. *Un rol crescut al cercetării în dezvoltarea și consolidarea economiei naționale*
 - 1.3. *Oportunități la scară mondială pentru cercetarea-dezvoltarea națională*
 - 1.4. *Integrarea în circuitul științific internațional*
 2. *Restricții și contradicții*
- VIII. *Strategia de reformă a cercetării științifice în cadrul Academiei Române. Problema finanțării și a restituirii proprietăților Academiei Române*

18. Strategia în materie de comerț

A. COMERȚ EXTERIOR

I. *Privire generală asupra evoluției comerțului exterior*

II. *Obiectivele comerțului exterior din România în anii 1996-2000 și la orizontul anului 2005*

1. *Schimbarea mecanismului de comerț în procesul reformei și armonizării cu experiența comunitară a GATT/OMC*

2. *Obiective legate de calitatea de membru al Organizației Mondiale a Comerțului*

B. COMERȚ INTERIOR

I. *Privire generală asupra evoluției comerțului interior în 1990-1994*

II. *Tendențe pe plan internațional*

1. *Comerțul cu amănuntul*

2. *Comerțul de gros*

III. Strategia dezvoltării comerțului interior din România în perspectiva aderării la Uniunea Europeană

19. Finanțe publice și fiscalitate

- I. Punct de pornire: Situația financiară a României la sfârșitul anului 1994
- II. Obiective în pregătirea aderării la Uniunea Europeană
 - adaptarea instrumentelor, metodelor și legislației financiare la exigențele mecanismelor pieței unice și ale Uniunii Economice și Monetare
 - relațiile cu organismele financiare internaționale, în special cu Fondul Monetar Internațional: incidența asupra strategiei pe termen lung a reformei
 - proiecții ale cheltuielilor publice necesare aplicării obiectivelor economice, sociale și de altă natură în anii 1995-1999 și 2000-2004
- III. Armonizarea cu experiența comunitară în materie de servicii financiare
 1. Instituții de credit
 2. Sectorul valorilor mobiliare
 3. Asigurări
 4. Probleme deschise în strategia serviciilor financiare (UE și SUA)

20. Standardele sociale și protecția mediului, munca și protecția socială

- I. Strategia de reformă în domeniul muncii și protecției sociale
 1. Resursele de mână de lucru și nevoile de formare
 2. Utilizarea forței de muncă
 3. O protecție socială diferențiată
- II. Sistemul și elementele sale
- III. Utilizarea forței de muncă
 1. Construirea unei piețe a muncii
 - 1.1. Parteneriatul patronat-sindicate
 - 1.2. Sistemul drepturilor și obligațiilor salariale
 - 1.3. O altă viziune a legislației muncii
 - Reformă și salarii
 - Pentru o politică liberalizată a salariilor
 - Flexibilizarea politicii salariilor
 - Protecția și securitatea muncii
 - Strategia pe termen lung a protecției muncii
 - Armonizarea cu directivele UE și cu practicile europene
 - Dezvoltarea instituțională
 2. Dialog social. Tripartitism. Consiliul Economic și Social
- IV. Protecția socială

21. "Modelul" demografic al României

- I. Structura demografică a populației României și schimbările de după război
- II. Evoluții demografice recente
 - Migrația internă
 - Migrația internațională
- III. Proiecția populației României pentru anii 1995-2000
 1. Tendințe demografice recente
 2. Evaluări previzibile pentru anii 1995-2020
 - Trei variante (minimală, medie, maximală)

22. Sistemul de protecție a sănătății

- I. Punct de pornire: Starea sănătății publice și a gestiunii sanitare în ultimii cinci ani
 1. Sănătate publică
 - 1.1. Indicatori sintetici ai sănătății
 - 1.1.1. Speranța de viață la naștere
 - 1.1.2. Mortalitatea infantilă
 - 1.1.3. Indicatorii dezvoltării fizice a copiilor și adolescenților
 - 1.2. Caracteristici principale ale stării de sănătate
 - 1.2.1. Structura populației pe grupe de vârstă
 - 1.2.2. Natalitatea
 - 1.2.3. Mortalitatea
 - 1.2.4. Creșterea naturală a populației
 - 1.2.5. Mortalitatea infantilă
 - 1.2.6. Mortalitatea maternă
 - 1.3. Boli care constituie probleme majore de sănătate
 - 1.4. Problemele de sănătate pe anumite grupe de populație
 - 1.5. Modul de viață
 2. Gestiunea sistemului sanitar
- II. Tendințe previzibile la scară internațională
- III. Punct de sosire dezirabil: Obiective generale și modalități de a le atinge
- IV. Evaluarea investițiilor necesare
- V. Implicații pentru ramurile conexe
- VI. Costuri economice, financiare, sociale și ecologice
- VII. Posibile efecte secundare ale procesului integrării și modalități de prevenire
- VIII. Unele obiective și acțiuni deosebite pentru anii 2000-2004 și în domeniul sănătății infantile: "Laboratorul pentru igiena copiilor și tinerilor"; "Centrul de Calcul și Statistică Medicală"

23. Protecția consumatorilor

- I. Starea actuală la scară națională
- II. Starea actuală la scară europeană

III. Tendințe previzibile la nivel național, european și mondial

IV. Obiective și modalități de a le atinge

1. *Obiective pentru anii 1995-1999*

2. *Obiective pentru anii 2000-2004*

– *Cadrul legislativ și instituțional*

– *Organisme neguvernamentale*

V. Evaluarea investițiilor necesare pe surse de finanțare

24. Învățământul

I. Învățământul în România în perspectiva integrării în Uniunea Europeană

1. *Restructurarea sistemului de învățământ*

2. *Obiectivele reformei în învățământ*

3. *Unele probleme specifice*

– *Promovarea standardelor și valorilor europene*

– *Asimilarea cunoștințelor privind drepturile și obligațiile cetățeanului european*

– *Modernizarea demersului pedagogic din punctul de vedere al obiectivelor programelor, strategiilor didactice, structurilor și cadrului normativ*

– *Stimularea învățării limbilor străine începând cu învățământul primar*

II. Direcții de acțiune pentru restructurarea învățământului în anii 1995-2004

– *Adaptarea cadrului legislativ*

– *Dezvoltarea programelor specifice de reformă*

III. Formarea și perfecționarea cadrelor implicate în integrare

– *Tipuri de formare și întinderea programului de formare-perfecționare*

25. Cultură și societate - locul culturii în strategia dezvoltării României și a integrării în Uniunea Europeană

I. Cultură și artă

– *Identitatea națională în contextul integrării europene și programul multilingvism-multilimbaj*

II. Raportul economie-cultură

1. *Economia, formă de cultură*

2. *Cultura și spiritualitatea ca factori de creștere economică*

3. *Spiritualitatea ortodoxă și economia*

4. *Influența culturii tradiționale asupra dezvoltării și comportamentului economic*

5. *Avantaje comparative pe plan cultural în procesul de aderare a României la Uniunea Europeană*

III. Cultură și societatea informației

– *Armonizarea cu standardele țărilor Uniunii Europene în domeniul*

informației

- IV. Dimensiunea culturală a cercetării-dezvoltării
 - *Integrarea României în fluxurile tehnologice internaționale*
- V. Raportul între religie și cultură în România
 - 1. *Religia creștină - parte constitutivă a culturii românești*
 - 2. *Sinteza și dialogul - dimensiuni ale spiritualității românești*
 - 3. *Deschiderea ecumenică*
 - 4. *Integrarea europeană între complexul de izolare și teama de absorbție: șanse de valorificat*
- VI. Cultură, învățământ și educație: evaluarea priorităților și a urgențelor
 - *Reforma învățământului preuniversitar și universitar*
 - *Nevoia de coordonare și de o viziune unitară pe termen lung*

26. Ortodoxia și integrarea europeană

- I. Teologia creștină orientală și teologia occidentală
- II. Rolul religiei în viața publică
- III. Creștinătatea românilor ca sinteză între culturile Occidentului și Orientului
- IV. Concluzii principale
 - 1. *Ortodoxia favorizează integrarea europeană*
 - 2. *Opoziția și concilierea acumulării și a carității*
 - 3. *Logica ortodoxă și vocația armonizării contrariilor*
- V. Cultele în România și integrarea europeană*

27. Sport și tineret

- I. Punct de pornire: Scurt bilanț
- II. Strategii în materie de sport
- III. Strategii în materie de tineret
 - *Programe și subprograme specifice*
 - *Modalități de aplicare, costuri și efecte scontate*

28. Strategia protecției mediului

- I. Considerații generale
- II. Punct de pornire: Bilanț la sfârșitul anului 1989 și pentru anii 1990-1994
- III. Obiective în perspectiva aderării la Uniunea Europeană
- IV. Armonizarea cu experiența comunitară
- V. Fondurile de investiții necesare pentru aplicarea programelor de protecție a mediului; acțiuni prevăzute
- VI. Avantaje și constrângeri
- VII. Măsuri de primă etapă

29. Dezvoltarea durabilă și politicile de protecție a mediului în România

- I. Concepte și premise

* Acest punct nu fusese realizat până la data de 21 iunie 1995.

- II. Factori favorabili
- III. Factori restrictivi
- IV. Scenarii posibile
- V. Criterii de selecție a scenariilor
- VI. Analiza scenariului ales pentru politica mediului. Cadrul instituțional

30. Strategia dezvoltării în materie de standardizare

- I. Punct de pornire: Starea standardizării la nivel național
 - La 31.12.1989
 - La 31.12.1994
- II. Starea actuală la nivel european și mondial
- III. Tendințe previzibile în organizarea standardizării
 - La nivel național
 - La nivel mondial și european
- IV. Obiective și măsuri
 - Pentru anii 1995-1999
 - Pentru anii 2000-2004
- V. Investiții necesare
- VI. Implicații pentru ramurile conexe
- VII. Posibile efecte secundare
- VIII. Restricții, contradicții și modalități de prevenire

31. Amenajarea teritoriului, urbanism și lucrări publice

- I. Punct de pornire: Starea actuală - evaluare
 - 1. Amenajarea teritoriului și urbanism
 - 1.1. Dezvoltarea infrastructurii comunicațiilor
 - 1.2. Administrarea rațională a resurselor de apă
 - 1.3. Patrimoniul natural și construit al țării
 - 1.4. Dezvoltarea rețelei localităților țării
 - 2. Lucrări publice
 - 2.1. Infrastructura tehnico-edilitară a localităților
 - 2.2. Hidroameliorațiile și îmbunătățirile funciare
 - 2.3. Infrastructura energetică
 - 2.4. Infrastructura transporturilor
 - 2.5. Infrastructura comunicațiilor
 - 2.6. Gospodărirea apelor și protecția mediului
 - 3. Problemele locuințelor
 - 3.1. Construcția de locuințe
 - 3.2. Investițiile
 - 3.3. Privatizarea
 - 3.4. Accesul populației la locuințe
 - 3.5. Dezvoltarea pieței interne a locuințelor
- II. Analiza comparativă a situației față de țările comunitare
- III. Tendințe previzibile la nivel european
 - 1. Amenajarea teritoriului și urbanismul

2. *Lucrările publice și de construcții*

IV. *Obiective și măsuri de armonizare cu standardele europene pentru anii 1995-1999 și 2000-2004*

1. *Probleme de ansamblu*

1.1. *Direcții prioritare în amenajarea teritoriului*

1.1.1. *Salubritate*

1.1.2. *Ape*

1.1.3. *Zone protejate, naturale și construite*

1.2. *Restructurarea sistemului indicatorilor statistici*

1.3. *Politici privind locuințele*

2. *Armonizarea legislativă*

3. *Măsuri în domeniul lucrărilor publice și al amenajării teritoriului*

– *Resurse financiare necesare în următorii zece ani*

32. *Micromonografii în profil teritorial (Schite de strategii de dezvoltare socio-economică a județelor și a municipiului București în 1999-2004)*

I. *Orientări și direcții principale*

II. *Populația și resursele de muncă*

III. *Industrie*

IV. *Agricultura și silvicultura*

V. *Infrastructura regională*

VI. *Urbanism și locuințe*

VII. *Comerț interior*

VIII. *Educație, învățământ, cercetare*

IX. *Sănătate*

X. *Revitalizarea tradițiilor și dezvoltarea proiectelor cu vocație internațională*

XI. *Valorificarea potențialului turistic*

XII. *Protecția mediului*

XIII. *Administrația publică locală*

XIV. *Aderarea la UE și obiectivele specifice în profil teritorial*

33. *Afaceri interne*

I. *Domenii specifice*

1. *Spălarea banilor*

2. *Droguri*

3. *Furt și comerț ilicit de substanțe radioactive și nucleare*

4. *Filiere de emigrare clandestină*

5. *Trafic de ființe umane*

6. *Transferuri ilegale de autovehicule*

II. *Domenii de responsabilitate ale Ministerului de Interne*

1. *Retrospectivă istorică 1929-1947*

2. *Particularități în anii 1948-1989*

3. *Anii 1990-1994*

III. *Situația la nivel european și mondial în materie de luptă contra crimei*

organizate

1. *Traficul de droguri - componentă esențială a crimei organizate*
2. *Furt și trafic de autovehicule furate*
3. *Falsificarea banilor și a cărților de credit*
4. *Infracțiuni legate de mediu*
5. *Trafic de persoane și escrocherie în materie de forță de muncă*
- IV. *Obiective și măsuri*
 1. *Obiectiv strategic general*
 2. *Obiective strategice de impact*
 - 2.1. *Perfecționarea cadrului normativ*
 - 2.2. *Raționalizarea structurilor organizaționale*
 - 2.3. *Politica de personal*
 - 2.4. *Activitatea financiară și logistică*
- V. *O nouă abordare în materie de organizare a desfășurării activităților specifice: asimilarea experienței și standardelor europene*
- VI. *Costuri economice și financiare*
- VII. *Implicații pentru domeniile conexe*
- VIII. *Posibile efecte "secundare"*
- IX. *Restricții, posibile incompatibilități și modalități de prevenire*

34. Securitate și apărare națională

- I. *Structuri de securitate și de apărare în țările membre ale Uniunii Europene*
- II. *Starea actuală a apărării în România*
- III. *Strategia de modernizare a armatei în perspectiva aderării la Uniunea Europeană*
 1. *Obiectivele procesului de reformă*
 - 1.1. *Construirea unei armate moderne compatibile din punct de vedere structural și funcțional cu armatele țărilor membre ale Uniunii Europene*
 - 1.2. *Etape de aplicare a obiectivelor*
 - 1.2.1. *Finalizarea în termen scurt a procesului de creare a cadrului legislativ și structural specific*
 - 1.2.2. *Continuarea pe termen mediu a programelor de armonizare cu standardele NATO/UEO; interoperabilitatea cu structurile militare ale statelor membre NATO/UEO; punerea în aplicare a programelor proprii de modernizare a tehnicii de luptă și a anumitor categorii de armament*
 - 1.2.3. *Accesul și participarea armatei române pe termen lung la structurile UEO și NATO, precum și la acțiunile organismelor de securitate și de apărare comună europeană și euroatlantică*
 2. *Concepția dezvoltării armatei în anii 1995-2004*
 - 2.1. *O armată performantă din punct de vedere operațional*
 - *Un cadru legal armonizat cu normele de apărare europeană*

- *Lărgirea și diversificarea cooperării cu instituțiile integrate ale UEO/ NATO și cu armatele statelor lor membre*
- 2.2. *Punerea în aplicare a unei configurații structurale funcționale și de instruire, de conducere și de acțiuni compatibile cu cea a statelor membre ale NATO/UEO*
- 2.3. *Evoluția procesului de reformă structurală a armatei*
- 3. *Armonizarea conceptuală și legislativă*
 - 3.1. *Identificarea diferențelor conceptuale și legislative specifice apărării între România și țările membre ale Uniunii Europene*
 - 3.2. *Modificări de ordin doctrinar și legislativ*
- 4. *Modernizarea dotării armatei*
- 5. *Formarea și perfecționarea cadrelor și instruirea trupelor*
- IV. *Relațiile militare cu armatele statelor membre ale UEO*
- V. *Resursele necesare punerii în aplicare a reformei structurale a armatei în anii 1996-2000*
- VI. *Implicațiile procesului de reformă structurală și funcțională*

35. Program de armonizare legislativă

- I. *Cele patru libertăți*
- II. *Libera circulație și securitatea produselor industriale*
- III. *Măsuri în materie de concurență*
- IV. *Politica socială și acțiunea socială*
- V. *Agricultura*
 - 1. *Legislația în domeniul veterinar și fitosanitar*
 - 2. *Piețele agricole*
- VI. *Transporturile*
 - 1. *Transporturi rutiere*
 - 1.1. *Accesul la piață*
 - 1.2. *Tehnologie și securitate*
 - 1.3. *Armonizare fiscală*
 - 1.4. *Armonizare socială*
 - 2. *Transporturi feroviare*
 - 3. *Transporturi pe căile navigabile interioare*
 - 4. *Transporturi maritime*
 - 5. *Securitatea transporturilor maritime și protecția mediului*
 - 6. *Transporturi aeriene*
- VII. *Audiovizual*
- VIII. *Mediu*
- IX. *Telecomunicații*
- X. *Taxare directă*
- XI. *Libera circulație a mărfurilor în sectoarele nearmonizate sau parțial armonizate*
- XII. *Achiziții publice*

-
- XIII. Servicii financiare
 - XIV. Date personale
 - XV. Legea societăților
 - XVI. Contabilitate
 - XVII. Legislația civilă
 - XVIII. Recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale
 - XIX. Proprietatea intelectuală
 - XX. Energia
 - XXI. Tarife vamale și accize
 - XXII. Taxare indirectă
 - XXIII. Protecția consumatorilor